

**Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra psychologie**

Diplomová práce

Zachovávání tradic u Vietnamců žijících v České republice

Bc. Matěj Jansa

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Matěj Jansa

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Zachování tradic u Vietnamců žijících v České republice

Název anglicky

Maintaining the traditions of the Vietnamese living in the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce bude zjistit, jakým způsobem si Vietnamci v české společnosti zachovávají své tradice a zvyky. Dalším cílem bude zjistit jak své rodinné tradice a jejich proměnu vlivem života v ČR vnímají sami Vietnamci.

Metodika

Pro diplomovou práci bude použita kombinace metod kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Základem práce bude studium odborné literatury, která se zabývá charakteristikou vietnamského života v České republice. Praktická část diplomové práce bude vycházet zejména z polostandardizovaných rozhovorů s Vietnamci žijícími v ČR.

Doporučený rozsah práce

70-80

Klíčová slova

tradice, zvyky, svátky, kultura, Vietnamci, Vietnamský Nový rok

Doporučené zdroje informací

- BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.
- Hlavatá, Lucie. Dějiny Vietnamu. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidových novin, 2008, ISBN 978-80-7106-965-2.
- KOCOUREK, Jiří.; PECHOVÁ, Eva (ed.). S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: Nakladatelství H&H: 85-92.
- MÜLLEROVÁ, Petra. Vietnam. 1. vyd. Praha: Libri, 2004, 127 s. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-255-1.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana (2001). Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století. Vyd. I. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 5. 12. 2016

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 12. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zachovávání tradic u Vietnamců žijících v České republice" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2017

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu diplomové práce Ing. Mgr. Martinu Slabochovi, Ph.D. za odborné rady, trpělivost, vstřícný přístup a cenné připomínky při vedení této práce. Dále bych chtěl poděkovat všem respondentům za vyplnění mého dotazníku a také všem informátorům, kteří mi věnovali svůj čas a ochotně mi poskytli rozhovor. Děkuji také své rodině, která mě během celého studia podporovala.

Zachovávání tradic u Vietnamců žijících v České republice

Souhrn

Diplomová práce „Zachovávání tradic u Vietnamců žijících v České republice“ se zabývá tematikou jedenapůlté a druhé generace Vietnamců žijící v České republice. Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem si mladí Vietnamci v české společnosti zachovávají své tradice a zvyky. Pro dosažení cíle byla využita kombinace metod kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 109 respondentů, bylo zjišťováno, jaké konkrétní vietnamské svátky a s nimi spojené tradice a zvyky dodržují mladí Vietnamci v ČR a jakou hodnotu pro ně zachovávání si svých tradic a zvyků má. Analytická část práce je doplněna deseti polostandardizovanými rozhovory s mladými Vietnamci žijícími v ČR. Účelem rozhovorů bylo prohloubení informací získaných dotazníkovým šetřením a zaměření se především na detailní popis toho, jakým způsobem probíhají oslavy vietnamských svátků a v jaké podobě si v dnešní době mladá generace Vietnamců zachovává své vietnamské tradice a zvyky.

Klíčová slova: tradice, zvyky, svátky, kultura, Vietnamci, vietnamský Nový rok

Maintaining the traditions of the Vietnamese living in the Czech Republic

Summary

This thesis “Maintaining the traditions of the Vietnamese living in the Czech Republic“ deals with young generation of Vietnamese living in the Czech Republic. The thesis aims to find out how young Vietnamese maintain their traditions and habits in czech society. To achieve the objective thesis uses a combination of quantitative and qualitative research methods. Using the survey, which was attended by 109 respondents, it was examined which specific Vietnamese holidays and associated traditions and customs young Vietnamese maintain and what value the maintaining has. Analytical part of the thesis is supplemented with ten half-structuralized interviews with young Vietnamese living in the Czech Republic. The purpose of the interviews was to specify the information gained by surveys and to specify the details of how are vietnamese holidays celebrated and the form in which young Vietnamese maintain their own traditions and habits.

Keywords: traditions, habits, holidays, culture, Vietnamese, vietnamese New Year

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika	12
3	Přehled řešené problematiky	15
3.1	Identita.....	15
3.2	Etnicita a menšiny	17
3.2.1	Vztah mezi menšinami a státem	18
3.3	Vietnamská menšina v České republice.....	20
3.3.1	Česko-vietnamské kontakty před rokem 1950.....	20
3.3.2	Česko-vietnamské vztahy mezi lety 1950–1989 a počátky vietnamské migrace do ČR	21
3.3.3	Česko-vietnamské vztahy po roce 1989 a novodobá vietnamská migrace do ČR	28
3.3.4	Současná vietnamská menšina v ČR	31
3.3.5	Vnitřní diferenciacce vietnamské menšiny v ČR	36
3.4	Náboženství.....	42
3.5	Svátky a tradice	46
3.5.1	Vietnamský Nový lunární rok.....	46
3.5.2	Svátek středu podzimu – Vietnamský svátek dětí	49
3.5.3	Svátek ducha rodinného krhu	50
3.5.4	Další tradiční svátky a oslavy	50
3.5.5	Svatba.....	51
3.5.6	Pohřeb	53
4	Analytická část	54
4.1	Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření.....	54
4.1.1	Analýza dotazníku	55
4.1.3	Dílčí závěr kvantitativního výzkumu.....	68
4.2	Kvalitativní výzkum – polostandardizované rozhovory	70
4.2.1	Důvody stěhování	70
4.2.2	Vztah k ČR versus vztah k Vietnamu	71
4.2.3	Sebereflexe.....	74
4.2.4	Jazyk (čeština versus vietnamština)	77
4.2.5	České a vietnamské svátky, tradice a zvyky.....	79
4.2.6	Vietnamské obřady	83

4.2.7	Dílčí závěr kvalitativního výzkumu.....	89
5	Závěr.....	91
6	Seznam použitých zdrojů.....	93
6.1	Literatura.....	93
6.2	Elektronické zdroje.....	96
7	Přílohy.....	99
7.1	Příloha č. 1: Seznam otázek do polostandardizovaných rozhovorů.....	99
7.2	Příloha č. 2: Seznam otázek k dotazníkovému šetření.....	102
7.3	Příloha č. 4: Tabulky.....	106

Seznam obrázků

Obrázek 1	Vietnamská svatba.....	85
Obrázek 2	Předávání prstýnků během obřadu.....	85
Obrázek 3	Průvod vesnicí během pohřbu.....	87
Obrázek 4	Vietnamský pohřeb.....	87

Seznam grafů

Graf 1	Vývoj počtu Vietnamců v ČR v letech 1994–2015.....	32
Graf 2	Vývoj počtu držitelů povolení k trvalému pobytu a k dlouhodobému pobytu nad 12 měsíců.....	33
Graf 3	Složení vietnamské komunity podle pohlaví a věku v roce 2011.....	34
Graf 4	Rozmístění Vietnamců v ČR podle krajů (k 31. 12. 2015).....	35
Graf 5	Délka pobytu v ČR.....	56
Graf 6	Náboženské vyznání.....	57
Graf 7	Oslava českých svátků.....	58
Graf 8	Oslava vietnamských svátků.....	59
Graf 9	Nejvýznamnější svátek.....	60
Graf 10	Které svátky, tradice a zvyky pro Vás mají celkově větší význam?.....	61
Graf 11	Rozdíly mezi oslavami vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu.....	63
Graf 12	Vliv majoritní společnosti na zachovávání vietnamských zvyků a tradic.....	64
Graf 13	Hodnota zachovávání si vietnamských tradic a zvyků.....	65
Graf 14	Hodláte si v budoucnu stále zachovávat své vietnamské tradice a zvyky?.....	66
Graf 15	Plánujete v budoucnu předávat vietnamské tradice a zvyky svým dětem?.....	67

Seznam tabulek

Tabulka 1 Identifikační údaje informátorů	70
Tabulka 2 Pohlaví respondentů.....	106
Tabulka 3 Věk respondentů	106
Tabulka 4 Obor zaměstnání respondentů.....	106
Tabulka 5 Bydliště respondentů	106
Tabulka 6 Velikost bydliště podle počtu obyvatel.....	107
Tabulka 7 Vlastnictví oltáře předků.....	107
Tabulka 8 Sdružování v rámci oslav vietnamských svátků s ostatními Vietnamci.....	107
Tabulka 9 Navštěvování vietnamských kulturních center v rámci oslav vietnamských svátků	107

1 Úvod

Vietnamská menšina se na území České republiky nachází již více než 60 let. První vietnamští migranti, kteří do Čech přicházeli v padesátých letech dvacátého století, pocházeli z řad studentů a dělníků. Na základě vzájemných dohod mezi Českou republikou a Vietnamem zde měli získat lepší vzdělání a nabýt pracovních zkušeností v oblastech lehkého průmyslu. Od té doby se spustila obrovská vlna vietnamské migrace do ČR, jejíž vrchol byl zaznamenán v roce 2009, kdy se na území ČR nacházelo více než 60 tisíc vietnamských občanů. V posledních letech byl zaznamenán mírný pokles v počtu Vietnamců v ČR, avšak stále si udržují třetí místo v žebříčku mezi nejpočetnějšími cizinci v České republice. Díky historickému kontextu a značnému počtu Vietnamců v ČR se vietnamská menšina stala oficiálně uznanou národnostní menšinou České republiky. S tímto statutem přichází mimo jiné možnost rozvoje vietnamské kultury v Čechách, což může v budoucnu zvýšit povědomí o Vietnamcích a vietnamské kultuře mezi většinovou částí obyvatelstva a tím zároveň utužit vztahy mezi oběma skupinami.

V současné České republice se nachází několik generací Vietnamců, vzájemně od sebe rozlišených dle příchodu do ČR, avšak významnou roli ve vzájemných česko-vietnamských vztazích dnes hraje mladá generace Vietnamců, která se v Čechách narodila nebo zde žije od útlého věku. Tato generace má mnoho zkušeností jak z české, tak vietnamské kultury, jelikož si již od malička přejímá hodnoty z každé z nich a vytváří tak pomyslný most mezi vietnamskou a českou společností. Právě na tuto generaci a její postoj k zachování si vietnamských zvyků a tradic je tato práce zaměřena. Pro pochopení dané problematiky se praktická část práce nejprve zaměřuje na výčet svátků, tradic a zvyků, které dnešní vietnamská mládež v Čechách dodržuje a také na hodnotu, jež pro samotné Vietnamce tradice a zvyky mají. Druhá část se pak zaměřuje na průběh oslav vietnamských svátků, na tradice a zvyky, které se ke svátkům pojí a na to, jakým způsobem si je mladá generace Vietnamců v dnešní české společnosti zachovává.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je odpovědět na výzkumnou otázku: „*Jakým způsobem si Vietnamská mládež v české společnosti zachovává své tradice a zvyky?*“ K hlubšímu pochopení dané problematiky byly stanoveny vedlejší výzkumné otázky:

VVO 1: „*Jaké zvyky a tradice dodržují Vietnamci žijící v ČR?*“

VVO 2: „*Jak své rodinné tradice a jejich proměnu vlivem života v ČR vnímají sami Vietnamci?*“

Výzkum se zaměřuje na jedenapůltou a druhou generaci Vietnamců žijící v České republice. Do této generace se řadí Vietnamci, kteří se v Čechách narodili nebo přijeli v dětství a převážnou část života strávili v České republice. Tato generace byla vybrána z toho důvodu, že v dnešní době hraje velmi významnou roli ve vzájemných vztazích mezi českou majoritou a vietnamskou minoritou.

Pro teoretickou část diplomové práce je využito kvantitativní metody studia dokumentů, při které bylo zjištěno dostatečné množství informací na dané téma. Nejčastějším zdrojem byla odborná literatura v knižní podobě doplněná internetovými zdroji. Tato metoda je výhodná kvůli snadné dostupnosti zdrojů a vysoké validitě publikovaných dokumentů.

Pro dosažení hlavního cíle diplomové práce bylo v praktické části využito kombinace metod kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Nejprve bylo využito kvantitativních metod, které se vyznačují omezeným rozsahem informací o velice mnoha jedincích. Cílem kvantitativního výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nejčastější vietnamské svátky, tradice a zvyky, které Vietnamci žijící v ČR dodržují, jakou hodnotu pro ně tyto svátky mají, zda spatřují určité odlišnosti mezi oslavami svátků v ČR a ve Vietnamu a zda si v budoucnu hodlají nadále své tradice a zvyky dodržovat. Pro tyto účely práce využívá techniku dotazování skrze elektronické dotazníky. U dotazníkového šetření je cílem kvantitativního výzkumu testování hypotéz, kdy dochází k jejich potvrzení nebo vyvrácení. Proto byly před rozesláním dotazníků respondentům sestaveny tři hypotézy:

- Hypotéza č. 1: „Ze všech svátků má pro Vietnamce největší význam oslava Nového lunárního roku.“
- Hypotéza č. 2: „Vietnamská mládež si hodlá své tradice a zvyky zachovávat i v budoucnosti.“

- Hypotéza č. 3: „Mezi dodržováním vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu existují určité rozdíly.“

Dotazníky byly zasílány cílové kategorii Vietnamců, a to skrze sociální síť Facebook. Všichni respondenti byli vybíráni pečlivě tak, aby vyhovovali věkové kategorii, na kterou se výzkum zaměřoval. Některým z respondentů byla zaslána osobní zpráva na sociální síti Facebook s prosbou o vyplnění dotazníku a s odkazem na webový server vyplnito.cz, kde se dotazník nacházel. Dalším krokem bylo sdílení odkazu s dotazníkem do různých vietnamských skupin na sociálních sítích, a to vždy se souhlasem správce skupiny. Posledním krokem bylo oslovení vietnamských přátel autora práce a požádání o sdílení dotazníku mezi další vietnamské přátele, jednalo se tedy o metodu sněhové koule, kdy část respondentů předala dotazník dalším respondentům. Je nutné dodat, že získávání dat od cílové skupiny, tedy mladých Vietnamců žijících v ČR, nebylo vůbec snadné, jelikož zde byla z jejich strany neochota se výzkumu zúčastnit.

Druhá část praktické části je založena na kvalitativních metodách výzkumu. Kvalitativní výzkum je charakteristický nenumerným šetřením a interpretací sociální reality. Výhodou kvalitativního výzkumu je možnost získat mnoho různých informací o malém počtu jedinců. Nevýhoda je však v nemožnosti generalizace výsledků na celou část populace. Důležité však je, že kvalitativní výzkum dokáže jít hlouběji pod povrch zkoumaného tématu, což napomáhá k lepšímu pochopení zkoumané problematiky (Disman, 2011, s. 285–286).

Pro sběr primárních dat byla pro výzkum využita technika polostandardizovaného rozhovoru. Tato technika zde byla vhodná, jelikož informátoři odpovídali na předem stanovené otázky, které byly při potřebě upřesnění určité výpovědi doplněny dalšími dodatečnými otázkami. Obsahem polostandardizovaného rozhovoru byly otázky, které se zaměřovaly na témata související s hlavní výzkumnou otázkou a zároveň také rozšiřovaly informace získané dotazníkovým šetřením.

Všechny rozhovory byly provedeny v českém jazyce a probíhaly během ledna a února 2017. Informátoři pocházeli z řad přátel autora práce, kdy byli požádáni o spolupráci na praktické části diplomové práce ve formě aktivní účasti na polostandardizovaném rozhovoru. Naprostá většina rozhovorů se uskutečnila skrze internetový komunikátor Skype, kvůli časové vytíženosti informátorů. Všem účastníkům

byl sdělen způsob záznamu rozhovoru v elektronické podobě a zároveň byli všichni ujištěni, že získaná data poslouží pouze pro účely výzkumu k diplomové práci.

3 Přehled řešené problematiky

Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na vysvětlení základních pojmů, které souvisí s problematikou Vietnamců v ČR. Stěžejní částí jsou pak kapitoly zaměřené na historii česko-vietnamských vztahů od prvních kontaktů až po novodobé vztahy České republiky a Vietnamu, kde významnou část tvoří vietnamská migrace do ČR. Dále je podrobně popsána současná vietnamská menšina v ČR, doplněná o různé statistiky a o vnitřní členění menšiny na českém území. V neposlední řadě jsou v teoretické části přiblíženy nejdůležitější kulturní prvky vietnamského národa, které slouží k lepšímu pochopení vietnamské mentality.

3.1 Identita

S pojmem identita se dnes můžeme setkat v různých pracích psychologů, sociologů či etnologů. První, kdo pracoval s pojmem, který bychom v dnešní době mohli přirovnávat k identitě, byl George Herbert Mead. Ten přichází s pojmem „*Self*“, který popisuje jako nekonečný proces utváření osobnosti. Člověk v sobě „*Self*“ nemá od narození, ale během celého života si ho utváří skrze sociální interakce. Vznik a následné utváření si vlastního já začíná již u dětí skrze přebírání rolí těch, na které si hrají (rodiče, učitelé, policisté, hasiči a další).¹ V této prvotní fázi tedy dítě vystupuje v jedné roli a podle toho se také chová, avšak pokud se dostane do společnosti více dětí, nastávají situace, kdy se dítě dostává zároveň do více rolí a často musí mezi těmito rolemi přepínat.² Je to jakási druhá fáze socializace dítěte, kdy se dítě učí skrze hru s ostatními dětmi, která má svá jasně definovaná pravidla (Mead, 1934, s. 135–151).

První použití pojmu identita je však přisuzováno až německému psychologovi Erikovi H. Eriksonovi, který zkoumal výchovu a vývoj identity u dětí v různých kulturních prostředích a také v různých fázích života. Pro dospívajícího člověka jsou velmi důležité vztahy s ostatními vrstevníky a nalezení si vlastního smyslu života. Pouze pokud si každý jedinec tyto problémy uvědomí a úspěšně je zvládne, teprve poté je schopen si vytvořit smysluplné vztahy k sobě a ostatním. V opačném případě dochází k nejednoznačnému sebevymezení, které vede až ke krizi identity jedince (Erikson, 2002, 213–215).

¹ Hraní si na někoho jiného a následné přebírání jeho rolí nazývá Mead pojmem „*play*“ (Mead, 1934, 150).

² Samotné přebírání více rolí nazývá Mead pojmem „*game*“ (Mead, 1934, 150).

Berger a Luckmann (1999, s. 131–143) popisují identitu jako sociální konstrukt, což vychází z předpokladu, že lidé si vytváří určitou společnost, která je následně zpětně ovlivňuje. Jedná se o vytváření sociální reality, která je chápána jako dialektický vztah mezi subjektivní a objektivní realitou. Každý jednotlivec se řídí podle společenských pravidel a norem (vytvořených lidmi), které ve společnosti fungují a vytváří jakýsi „jediný možný svět“. Tato pravidla chování jsou pak předávány dětem během jejich primární socializaci do společnosti. Rodiče vlastně předávají dětem určitý pohled na svět, který se i pro ně samotné stává stále více reálným a jasně daným a berou ho jako něco, co existuje vně. Děti tyto hodnoty přebírají a podle nich sami sebe identifikují. Kromě identifikace s rodiči, musí dospět také k identifikaci s celou společností. Tím, že je dětem podáván takovýto obraz o světě, dochází k objektivaci světa. Extrémní podobou je pak zvěcnění světa do té míry, že přestává být vnímán jako lidský výtvar, nýbrž jako nezměnitelná skutečnost. Během sekundární socializace získává člověk dovednosti potřebné pro budoucí život a postupně se mění jeho pohled na svět, který mu byl předán během primární socializace. Proces sekundární socializace je nekončící a otevírá jedincům mnoho nových světů, tím pádem dochází i k neustále transformaci subjektivní reality.

Identita by sama o sobě nemohla existovat, pokud bychom nebrali v potaz různé odlišnosti a podobnosti, které mezi lidmi vznikají. Jedná se o různé faktory, identifikační znaky, kterými může být cokoli od biologického vzhledu přes kulturu, věk a styl oblékání až po náboženství. Každý se odlišuje jinými znaky a zároveň může patřit do více skupin, aniž by o tom sám věděl (Eriksen, 2007, s. 64). V souvislosti s tímto rozlišením se dá mluvit o tzv. kolektivní identitě, kterou Assman (2001, s. 117) rozumí „*obraz, který si o sobě vytváří určitá skupina a s níž se identifikují její příslušníci. Kolektivní identita je otázkou identifikace ze strany zúčastněných individuí. Tato identita neexistuje ‚o sobě‘, nýbrž vždy jen v té míře, v níž se k ní určití jedinci hlásí. Je silná nebo slabá podle toho, nakolik žije ve vědomí členů skupiny a nakolik dokáže motivovat jejich myšlení a jednání.*“ Důležitým aspektem kolektivní identity je společná paměť a dějinné vědomí zúčastněných. Takto vytvořená kolektivní identita pak zpětně ovlivňuje samotné formování identity individuální (Lozoviuk in Hirt, 2005, s. 166). Pro kolektivní identitu je zároveň důležitá konfrontace s jinou skupinou či se členy jiné skupiny. Tím, že se jedinec dostává do konfrontace s ostatními, dochází k identifikaci sebe samého a také dochází k identifikaci jedince se svou skupinou. Pokud identifikace člověka a skupiny probíhá pouze ve vztahu

k „těm druhým“, je zřejmé, že se proces identifikace neustále mění podle toho, ke komu je vztahován. Identita minoritní skupiny ve vztahu k majoritní skupině je pak mnohem zřetelnější, a to jak pro pohled zvnějšku, tak i zevnitř (Eriksen, 2007, s. 151).

Bittnerová (2005, s. 7–10) zmiňuje v souvislosti s kolektivní identitou, etnickou identitou, kdy obě charakterizuje jako kulturou podmíněné konstrukty: „*V principu se jedná o soubor vzájemně propojených, ovšem často spolu zdánlivě nesouvisejících kulturních jevů, postojů a o kulturu opřených sentimentů. [...] V etnologickém pojetí tedy identita není věcí individuální. Nezávisí na přání a psychických dispozicích jedince, ale naopak je jedincem přijímána a osvojována z kultury. [...] Člověku pak neslouží pouze a právě k pochopení jedné dimenze sebe sama, ale také k uvědomění si a poznání vlastní příslušnosti k určité skupině či společenství.*“ Na základě toho rozlišuje skupinovou identitu na deklarovanou a „žitou“. Deklarovaná identita souvisí s vědomým přihlášením jedince ke skupině lidí se společnými etnickými kořeny, kterými jsou například vzhled, pokrevnost, místo původu apod. Tyto skupiny jsou pak v menšinovém postavení a každý příslušník si vytváří svou etnickou „image“, která buď zdůrazňuje vlastní identitu každého jedince či naopak směřuje do postoje splynutí s většinovým obyvatelstvem. Identita „žitá“ v sobě pak zahrnuje prožívání kulturních odlišností minoritní skupiny plynoucích z každodenního kontaktu s majoritou. V souvislosti s tím dochází často k nepochopení a špatné interpretaci toho, co je odlišné mezi skupinami. Ve finále pak může dojít ke konfliktům či neochotě k navázání jakýchkoliv vztahů s ostatními skupinami, zejména té majoritní.

3.2 Etnicita a menšiny

Význam pojmu etnicita prošel za dobu své existence značnou změnou. Původní význam slova, odvozený od řeckého „ethnikos“, znamenal v překladu pohan nebo barbar a používal se až do 19. století, kdy se jeho význam začal používat především ve spojení s rasovými otázkami. Ve 20. století, především za druhé světové války, se pojem etnicita vztahoval k Židům a všem „méněcenným“ skupinám oproti dominantní, kterou v té době byli Američané anglosaského původu (Eriksen, 2012, s. 21).

Giddens (1999, s. 229) pod pojmem etnicita označuje různé kulturní praktiky určité skupiny, které ji odlišují od ostatních. Zároveň je důležité, že příslušníci dané skupiny i společnost tuto kulturní odlišnost sami vnímají. Podle Šatavy (2009, s. 17–19) lze na

etnicitu pohlížet ze dvou pohledů, a to podle koncepce „Bud’ – anebo“, která se váže ke stejné kultuře, jazyku i mravům, kdy člověk patří do jednoho etnického společenství, nebo do druhého, to znamená, že zde neexistuje žádná třetí cesta. Nebo podle koncepce „Nejen, ale i“, kdy si všechny kultury jsou navzájem rovny, navzájem se ovlivňují a vytváří jakousi multikulturní společnost.

Dalo by se tedy říci, že etnicita je jedním z identifikačních vzorců, podle kterého se jednotlivec či skupina vymezuje. Každý má již po narození určitý předpoklad k etnické identitě, avšak záleží na subjektivním rozhodnutí, zda tuto identitu přijme či nikoliv (Hirt, 2005, s. 24).

V souvislosti s etnicitou se dá také mluvit o etnických menšinách. Eriksen (2012, s. 199) charakterizuje etnickou menšinu jako „*skupinu, která je početně menší než zbytek populace ve společnosti, je politicky nedominantní a je reprodukována, jakožto etnická kategorie.*“ Zároveň lze o menšině mluvit pouze ve vztahu k většině, přičemž je nutné vymezení systémových hranic. V současné době se nejčastěji jedná o hranice státní, kdy změna hranic povede zároveň ke změně vztahu mezi majoritou a minoritou (Eriksen, 2012, s. 199). Šatava (2009, 31–32) rozděluje etnické menšiny do čtyř hlavních skupin na „malá etnika“, nedisponující vlastním národním státem, části „státních národů“, žijící mimo mateřskou zemi v jiných státních útvarech, etnická společenství, u kterých chybí některé znaky „klasicky“ vyvinutých národů, kupř. území či standardizovaný jazyk a na specifické případy, stojící mezi etnickou a etnografickou skupinou.

3.2.1 Vztah mezi menšinami a státem

V současné době roste počet migrantů, kteří cestují velké vzdálenosti, aby si našli nový domov v cizí zemi a společnosti, kde se posléze stávají menšinou. Aby stát zvládl situaci migrantů na svém území, volí jednu nebo více ze tří hlavních strategií. Jednou z nich je asimilační politika, která nutí menšinové skupiny k přijetí určitých pravidel, jež mají napomáhat k rovnocennému postavení mezi minoritou a majoritou. Často však z důvodu asimilace dochází k ignorování hodnot či tradic menšiny, což může vést až k úplnému zániku menšiny. Druhou strategií je volba nadvlády, kdy stát neuznává směšování více kultur a jde mu hlavně o zachování hranic. Což v konečném důsledku

znamená segregaci minority od majority. Třetí strategií je přijetí tzv. multikulturalismu, kdy si každý zachovává svou kulturu a tradice (Eriksen, 2012, s. 201–202).

Nejen stát, ale i menšiny mohou volit různé způsoby, jak zlepšit své postavení ve společnosti. Jedná se především o volbu asimilace, kdy se minoritní skupina adaptuje do většinové společnosti, avšak za cenu ztráty svých kulturních prvků (Šišková, 2001, s. 22). Další možností je segregace, respektive konsolidace menšiny, kdy menšina svým způsobem koexistuje se státem a zároveň získává i určitou politickou, náboženskou či jazykovou autonomii. V praxi však nejlépe funguje kombinace asimilace a segregace, známá pod jednotným názvem integrace. Ta je charakteristická určitým zařazením menšiny do majoritní společnosti za předpokladu zachování si své kulturní identity (Eriksen, 2012, s. 203).

Pokud jsou etnické menšiny úředně uznávané, můžeme mluvit o národnostních menšinách. V České republice je pojem národnostní menšina vymezen dle zákona 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin následovně: „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo*“ (vlada.cz, 2001).

Pod národnostní menšinu v ČR spadají kromě jiných také Vietnamci, kteří se jí stali 3. července 2013. Díky tomuto statusu mají Vietnamci několik výhod. Mohou se například podílet na tvorbě národnostně menšinové politiky a radit v této problematice vládě či mají nárok na státní podporu při rozvoji své kultury a jazyka, který mohou využít například při kontaktu s úřady a soudy (Jiříčka, 2013, zpravy.idnes.cz).

Podmínkou příslušnosti k národnostní menšině je však vlastnictví českého občanství, což selektuje některé Vietnamce z tohoto statusu. Na začátku roku 2014 však vešel v platnost nový zákon o státním občanství ČR, který umožňuje mít dvojí státní občanství. Ten je výhodný především pro mladou generaci Vietnamců, která pobývá na území ČR minimálně 10 let, jelikož se nemusí vzdávat dosavadního vietnamského občanství a k tomu, aby získala občanství české, jí stačí pouze jednoduché prohlášení (mvcr.cz, 2014).

V souvislosti s rozvojem kultury a zvýšením povědomí o vietnamské menšině v ČR vznikly na území České republiky různé spolky, sdružující jak Vietnamce, tak Čechy.³ Úkolem těchto spolků je například pořádání různých kulturních akcí či podpora podnikatelských aktivit. „Z organizací založených Vietnamci je nejpočetnější Svaz Vietnamců v ČR s místními pobočkami, Asociace českých občanů vietnamského původu a na literaturu, kulturu a lidská práva zaměřený spolek Van Lang. Nábožensky zaměřené spolky: Vietnamský klub sympatizantů s buddhismem v EU (provozuje budhistický chrám ve Varnsdorfu), Vietnamská misie, Vietnamské buddhistické společenství (Cheb) a Společenství vietnamského buddhismu v ČR (Praha)“ (vlada.cz, 2013).

3.3 Vietnamská menšina v České republice

Vietnamská menšina tvoří jednu z nejvýznamnějších národnostních menšin v současné České republice. Pro pochopení toho, jak se vlastně Vietnamci do České republiky dostali, slouží tato kapitola, která zkoumá česko-vietnamské vztahy od prvních střetů těchto dvou civilizací ve 14. století přes první bilaterální dohody mezi oběma zeměmi, na jejichž základě k nám přicházely první vlny vietnamských migrantů až po novodobou migraci, která nevznikala na základě různých smluv a dohod, ale vycházela z jednotlivých rozhodnutí individuálních migrantů. Zároveň se kapitola zaměřuje na některé statistické údaje současné vietnamské menšiny v ČR a vnitřní členění vietnamské komunity v Čechách.

3.3.1 Česko-vietnamské kontakty před rokem 1950

Ačkoliv se za nejvýznamnější mezník ve formování česko-vietnamských vztahů bere druhá polovina 20. století, můžeme se s prvními zmínkami o tehdejší čamské říši, což je území dnešního středního Vietnam, setkat v cestopisu od italského misionáře s českými kořeny Oldřicha Čecha z Pordenone.⁴ Ten podnikl mezi léty 1314–1325 cestu do Mongolské říše kvůli navázání styků s Persií a Čínou, kdy cestoval právě přes území dnešního Vietnamu. Jeho zápisky z cest byly velkým přínosem pro poznání tehdejší Asie.

³ Mimo výše uvedených má v ČR významné postavení Klub Hanoi, který založili čeští vietnamisté a vietnamští studenti či Info-Dráček, který se soustřeďuje na vzájemné poznávání kultur, myšlení a způsobu života obou společností (vlada.cz, 2013).

⁴ Originál cestopisu se nedochoval, avšak dochovalo se 73 přepisů v různých jazycích, které byly později vytištěny v italštině roku 1513 Girolamem Souciem s názvem *Odoricus de rebus incognitis* (Hlavatá, 2008, s. 255).

Dalšími významnými Čechy, kteří se dostali na území dnešního Vietnamu, byli jezuitští misionáři, kteří se, mimo jiné, výrazně zapsali do historie země.⁵ Asi nejvýznamnějším jezuitským misionářem, působícím na území Vietnamu byl Jan Köffler, který se na misi vydal roku 1741 po studiu vietnamštiny a několik let pak pobýval u kočínčinského dvora. Köffler je také autorem jednoho z prvních spisů o vietnamské historii vůbec.⁶ Kromě těchto prvních spisů psaných v latině se později vyskytují i česky psané knihy, přibližující vietnamskou problematiku, a to například knihy Václava Matěje Kraméria či Karla Šádka, publikované v první polovině 19. století (Hlavatá, 2008, s. 255–258). Podle Müllerové (2004, s. 83) se pozdější čeští cestovatelé a geografové dostávali na území dnešního Vietnamu spíše náhodou, když cestovali do Číny či jihovýchodní Asie. V roce 1929 se do Vietnamu, který byl v té době pod nadvládou Francie, dostává český diplomat a spisovatel Jan Havlasa, jakožto člen opiové komise, která měla za úkol vymýtit obchod s opiem. Ve Vietnamu se seznamuje s opiovými kuřáky, aby o nich později mohl napsat své knihy, díky kterým se tyto omamné látky dostaly do povědomí veřejnosti. Ve 40. letech 20. století se dá mluvit i o určitém náznu prvních česko-vietnamských obchodních kontaktů, kdy Jan Antonín Bařa zakládá svůj obchod s obuví ve městě Hai Phong, který zde vydrží až do roku 1954 (Hlavatá, 2008, s. 261–262).

3.3.2 Česko-vietnamské vztahy mezi lety 1950–1989 a počátky vietnamské migrace do ČR

Přestože se s prvními zmínkami o setkání vietnamské a české civilizace můžeme setkat již ve 14. století, první skutečné navázání důležitých vztahů mezi těmito státy se datuje na 2. únor roku 1950, kdy Československo uznává Ho Či Minovu jedinou legitimní vládu Vietnamské demokratické republiky (Hlavatá, 2008, s. 265). Pro obě země bylo navázání těchto vztahů prospěšné. Pro Vietnam, který se nacházel uprostřed konfliktu s Francií, znamenalo navázání vztahů s partnerskou zemí komunistického bloku určitou pomoc při vzdorování francouzskému vojsku. Československo na druhou stranu spatřovalo v partnerství vysoký potenciál zisku různého exotického zboží s možným pronikáním na

⁵ Jezuitských misionářů, kteří se v té době v rámci svých misí dostali až na území dnešního Vietnamu, bylo sedm. Z těchto sedmi misionářů pocházeli pouze dva z českých rodin. Ostatní pocházeli ze Slovenska, Slezska a německé menšiny, usazené v českých zemích (Hlavatá, 2008, s. 257).

⁶ Spis se latinsky nazývá *Historica Cochinchinae descriptio* a byl poprvé vydán v Norimberku roku 1803 (Hlavatá, 2008, s. 258).

asijský trh (Barešová, 2010, s. 10). Kocourek (2006, s. 94) uvádí následující důvody, které vedly ČSR a VDR ke spolupráci:

- „*Příznivé podmínky ke spolupráci v rámci socialistického bloku*
- *Československo potřebovalo více pracovní síly, a to zejména v pohraničí*
- *Československo i VDR mohly získat další odbytové trhy pro své výrobky*
- *VDR byla dlouhodobě ve válečném stavu, tedy ve velice těžké ekonomické, hospodářské situaci, v krizovém stavu bylo i školství a ostatní sféry. VDR využívala spolupráci s československými odborníky a možnost vzdělávání a školení vlastních pracovních sil.*“

Válečný konflikt s Francií, který trval 8 let, byl ukončen v létě roku 1954 a Vietnam se v té době rozdělil na komunistický sever a proamerický jih (Drbohlav, 2013, s. 17). Nastartování česko-vietnamských vztahů nastalo až při předání pověřovacích listin Československým velvyslancem⁷ prezidentu Ho Či Minovi v roce 1954, čímž byla zároveň zahájena oficiální činnost tamního velvyslanectví (Martínková a kol., 2006, s. 85). Tím také zároveň začala pomoc spřátelených zemí při obnově válkou zničeného Vietnamu, který se v té době nacházel ve veliké hospodářské bídě. Průmysl a technologie byly velice zaostalé, zdravotnická péče v odlehlých částech země byla díky špatným hygienickým návykům nedostatečná, kdy velká část obyvatel trpěla různými chorobami jako je například malárie či tuberkulóza (Hlavatá, 2008, s. 267).

Od roku 1955 se mezi oběma státy podepisovaly první písemné dohody, které se nejprve zavázaly k hospodářské a technické pomoci Vietnamské demokratické republice a následně se jednalo o dohody, které měly být výhodné oběma stranám.⁸ Československá republika se tak zavázala poskytnout Vietnamu určitou materiální a peněžní pomoc ve formě úvěrů a peněžních darů, které měly zemi pomoci při budování průmyslových objektů. Například v roce 1956 vynaložila Československá republika finance, techniku a personál na výstavbu nemocnice ve městě Hai Phong, která dostala název Nemocnice československo-vietnamského přátelství (Martínková a kol., 2006, s. 86–87).

⁷ Československým velvyslancem byl v té době Vladimír Knap. Ten do Hanoje odcestoval na základě požadavku vietnamské vlády. Zajímavé je, že cesta do Hanoje mu trvala 13 dní a byla podniknuta částečně letecky, částečně vlakem a různými vozidly (Hlavatá, 2008, s. 266).

⁸ Jednalo se především o následující dohody: *Dohoda o hospodářské a technické pomoci poskytnuté ČSR Vietnamské demokratické republice, Dohoda o dodávkách zboží na úvěr z ČSR do VDR v roce 1956 a 1957, a dohodu o výměně zboží a platech mezi ČSR a VDR na rok 1955* (Martínková a kol., 2006, s. 86).

V březnu roku 1957 podepisují obě země *Dohodu mezi Československou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou o kulturní spolupráci*, která měla za cíl posílení kulturního povědomí mezi oběma zeměmi (Martínková a kol., 2006, s. 88). Tato dohoda navazovala již na různé kulturní akce, které v obou zemích proběhly. Ačkoliv se jednalo převážně o propagandistické akce, vznikalo zde vlastně jakési první seznámení dvou odlišných kultur. V Praze se uskutečnila výstava o životě vietnamského lidu, v Hanoji zase proběhl československý filmový festival (Müllerová, 2004, s. 84). V těchto letech přijala Československá republika na základě podepsaných dohod první skupinu migrantů z Vietnamu. Jednalo se o 100 dětí, které zde měly získat základní vzdělání a z nichž převážnou většinu tvořili sirotci, potomci bojovníků za nezávislost Vietnamu. (Šišková, 2001, s. 105). Tyto děti byly umístěny v dětském domově v Chrastavě u Liberce, kdy velká část z nich se po čtyřech letech vrátila zpět do Vietnamu. Ti nejstarší pokračovali ve studiu na středních odborných školách (Martínková in Uherek, 2008, s. 170). Postupem času se do Československa dostávají další vlny vietnamských migrantů, kteří pocházeli z řad studentů průmyslových či vysokých škol, následovaní postgraduálními studenty a praktikanty. Jejich počet byl omezen kvótami a ročně tak přicházelo kolem 20–50 studentů (Šišková, 2001, s. 104). Studenti měli stanovený specifický studijní program a byli pod přísným dohledem kontrolního referenta, který sledoval, zda se naplno věnují studiu a dodržují jistá nařízení, při jejichž porušení by byli okamžitě posláni zpátky do Vietnamu (Kocourek, 2006, s. 95). Nevyhovující studijní výsledky byly vietnamskou stranou totiž brány jako špatná reklama vlasti a pod hrozbou posláni zpět do rodné země se nestávalo, že by některý z vietnamských studentů opakoval ročník (Müllerová, 2004, s. 85). Brouček (2003, s. 18.) k těmto zákazům uvádí následující: *„Byl to vlastně systém zákazů, které ambasáda uplatňovala přes vedoucí skupin: Prvním zákazem bylo, že se Vietnamec nesměl stýkat s Vietnamkou. Například došlo-li na koleji nebo na ubytovně učňů k návštěvě opačného pohlaví, musely být otevřené dveře, nebo se vyžadovala přítomnost třetí osoby. [...] Vietnamští studenti nesměli nosit dlouhé vlasy, texasky, džínové košile nebo jiné západní oblečení. Na konci každého školního roku probíhalo soustředění jeden týden. Jeho součástí bylo politické školení, dále výklad způsobu chování Vietnamců v Československu. Každý musel umět tyto zákazy. [...] Dalším příkazem ambasády bylo, že Vietnamci nesměli sami chodit ven. [...] Vietnamci se mohli pohybovat nejméně v trojicích.“*

Nová etapa ve vztazích mezi ČSSR a VDR přišla v 60. letech, kdy původní optimistické vyhlídky vzájemně výhodné spolupráce narazily při narůstajících deficitech vietnamského vývozu do ČSSR. Zhoršující se situace eskalovala při přesunutí zájmů VDR do Čínské lidové republiky. V této chvíli se ČSSR snažila udržet své vztahy s Vietnamem za každou cenu. Podnikaly se různé návštěvy mezi oběma zeměmi, kdy navíc ČSSR jako první země zřídila zastoupení *Fronty národního osvobození jižního Vietnamu v Praze*. Avšak iniciativa k upevnění vzájemných vztahů přicházela pouze ze strany Československa (Barešová, 2010 s. 12)

Obrat nastal až po roce 1965, kdy se Vietnam nacházel ve válečném konfliktu se Spojenými státy americkými. V té době byla VDR stále více závislá na zahraniční pomoci od spřátelených zemí (Barešová, 2010 s. 13). Kromě materiální a finanční pomoci ze strany Československa došlo také na základě usnesení vlády ČSSR k realizaci a technické pomoci Vietnamské demokratické republiky a k přijetí 2 146 praktikantů z Vietnamu, kteří se měli v té době zaškolit do různých průmyslových odvětví. Šlo například o textilní, chemický, kožedělný či strojírenský průmysl⁹ (Müllerová, 2004, s. 84).

Příliv Vietnamských občanů do Československa zesílil zejména po ukončení americko-vietnamského konfliktu, kdy na základě *Dohody o odborné přípravě občanů VDR v československých organizacích* z roku 1974 přijelo do ČSSR přes 5 tisíc vietnamských učňů, kteří se zde měli zaučit převážně ve strojírenském a energetickém průmyslu, aby později sehráli důležitou roli při obnově a rozvoji VSR (Kocourek 2006, s. 96). Podle Müllerové (2004, s. 85–86) „*odborná příprava vietnamských občanů probíhala v souladu s Pokyny pro věcné, organizační a finanční zabezpečení odborné přípravy občanů VSR, které společně vydalo federální ministerstvo práce a sociálních věcí, federální ministerstvo financí a Státní plánovací komise. Vietnamští občané byli vychováváni v systému čs. učňovského školství a v navazujícím procesu odborné praxe v hospodářských organizacích. Pobyt vietnamských občanů trval celkem 6 let a skládal se z šestiměsíční jazykové přípravy, z 2–3 leté odborné výuky v učňovských zařízeních a z 2 a půl až 3 a půlleté výrobní praxe.*“

Nový impulz v československo-vietnamských vztazích přichází v druhé polovině sedmdesátých let. V tomto období nastává sjednocení severního a jižního Vietnamu ve Vietnamskou socialistickou republiku a kvůli katastrofální situaci národního hospodářství

⁹ Tato odborná příprava trvala do roku 1975, kdy odjely poslední skupiny vietnamských praktikantů zpět do VDR (Müllerová, 2004, s. 84).

se později stává členem Rady vzájemné hospodářské pomoci. (Müllerová, 2004, s. 86). Podle Drbohlava a Kučery (2013, s. 18) „*se Vietnam po válce se Spojenými státy stal jednotnou zemí s vládou komunistické strany, podobně jako Československo. Obě země byly součástí tzv. východního bloku pod vedením tehdejšího SSSR [...] tento fakt mimo jiné znamenal hospodářskou, kulturní, vojenskou a jinou vzájemnou pomoc všech zemí bloku. Budoucí spolupráce mezi VSR a ČSSR tak byla předurčena navzdory rozdílnosti obou kultur i geografické vzdálenosti.*“ Ve stejné době například vzniká přímá letecká linka mezi Prahou a Hanojí, dochází k některým změnám v československé hospodářské pomoci či jsou někteří Vietnamci pobývající v Československu povoláváni zpět, aby se podíleli na znovuvybudování země (Barešová, 2010, s. 14). Zároveň vláda ČSSR vydala v roce 1979 souhlas o přijetí několika tisíců Vietnamců¹⁰ v letech 1980–1983, kteří zde měli projít odbornou přípravou a zvýšením své kvalifikace s tím, že vzniklé náklady na přípravu měly být pokryty výnosy z práce vietnamských občanů (Müllerová, 2004, s. 86).

V roce 1980 byla při návštěvě Vietnamu tehdejším Československým prezidentem Gustavem Husákem podepsána tzv. *Smlouva o přátelství a spolupráci mezi ČSSR a VSR* a v souvislosti s ní podepsaly obě země další dohodu, při které se Československá vláda zavázala k dočasnému zaměstnávání a další odborné přípravě a kvalifikaci vietnamských pracovníků v čs. organizacích. Na základě této dohody přijížděla do tehdejšího Československa další vlna vietnamských občanů (Müllerová, 2004, s. 87–88). Kocourek (2006, s. 97) uvádí, že z přibližně 30 tisíc Vietnamců pobývajících v této době v ČSSR pracovaly dvě třetiny v dělnických profesích¹¹, přičemž evidenci všech vietnamských občanů si vedl každý zaměstnavatel sám, jelikož pro stát by bylo shromáždění takových statistik velmi náročné.

Tito nově přichozí byli ve skupinkách umístováni v různých lokalitách celého Československa a jejich pobyt byl stanoven na dobu maximálně sedmi let. Nejčastěji se jejich věk pohyboval mezi 18–40 lety. Přicházeli jak svobodní Vietnamci, tak ženatí, dále pak vdané Vietnamky s rodinou nebo bez a s různým vzděláním. Jakožto cizinci v novém prostředí neměli zkušenosti s místním životem, jazykem a různými pravidly, a proto je

¹⁰ Vietnamci, kteří do ČSSR v této době přicházeli, se dali rozdělit do dvou skupin, a to na jedince, kteří navštěvují odborná učiliště s možností následné praxe a na praktikanty a stážisty, kteří prochází odbornou přípravou (Kocourek, 2006, s. 97).

¹¹ Vietnamští občané pracovali např. v obcích a podnicích: Spolana Neratovice, Fruta Mochov- závod Horní Počernice, Blanické strojírny ve Vlašimi, Oloví na Sokolovsku (sklárny), v Praze atd. (Kocourek, 2006, s. 97).

doprovázel tzv. organizátor či tlumočnick¹², nejčastěji z řad Vietnamců, který na území Československa nějakou dobu žil a měl tak bohaté zkušenosti s místními úřady a právními předpisy a mohl tak za nově příchozí řešit nastalé problémy (Kocourek, 2006, s. 98). Dělníci dostali ihned po svém přiletu zimní oblečení a zálohu na mzdu ve výši 900 Kčs, poté byli hned odvezeni na ubytovny poblíž svého nového zaměstnání. Po ubytování se postupně seznamovali s pracovním prostředím, docházeli na různá školení a navštěvovali lekce českého jazyka, které trvaly tři měsíce. Vietnamcům bylo zaměstnavatelem poskytnuté ubytování za symbolickou cenu a zároveň jim bylo poskytnuto celotýdenní stravování s tím, že každá ubytovna musela být vybavena kuchyňkou, kde si vietnamští dělníci mohli připravit vlastní jídlo v případě špatné adaptace na československou stravu (Brouček, 2003, s. 17). Mzda vietnamských dělníků byla stanovena podle dohod a řídila se určitými mzdovými předpisy, avšak s tou výjimkou, že Vietnamci dostávali určité daňové zvýhodnění, jelikož byli chápáni jako živitelé dalších dvou osob bez ohledu na to, zdali tomu tak ve skutečnosti opravdu bylo (Kocourek, 2006, s. 99). Určité výhody měli vietnamští pracovníci také při dovolené. *„Zatímco svobodní muži zůstávali v českých zemích po celou dobu pobytu, ženatým – otcům rodin úřady umožňovaly jednou za dva roky dovolenou ve Vietnamu. Náklady spojené s dovolenou upravovaly mezivládní dohody, česká strana hradila pouze zpáteční cestu z Hanoje do Prahy“* (Bittnerová, Moravcová, 2005, s. 374).

Mimo pracovní dobu podnikali vietnamští pracovníci návštěvy příbuzných a známých, kteří také pobývali v Československu. Mimo to udržovali kontakt se svou rodinou ve Vietnamu, a to především skrze písemnou korespondenci. Kromě návštěv dále ve svém volném čase sháněli a nakupovali různé zboží, které by jim po návratu do Vietnamu mohlo pomoci s vylepšením své ekonomické situace (Martínková in Uherek, 2008, s. 173). Mezi nejoblíbenější nakupované zboží patřily například mopedy, jízdní kola, motocykly, šicí stroje, dále pak různé drogistické zboží a léky¹³ (Müllerová, 2004, s. 88). Martínková (2008 in Uherek, s. 173) uvádí, že Vietnamci pořízené zboží využili k postrannímu obchodování a prodávání majoritnímu obyvatelstvu. Brouček (2003, s. 18) dále uvádí, že *„po ukončení čtyřletého pobytu si každý Vietnamec mohl bezcelně dovézt do*

¹² Někteří z těchto organizátorů se po roce 1989 stali zprostředkovateli mezi majoritním obyvatelstvem a vietnamskou menšinou a stali se tak zakladateli současného vietnamského zprostředkovatelského servisu (Kocourek, 2006, s. 98).

¹³ Mimo výše uvedených rozšiřuje Martínková (2008 in Uherek, s. 173) nedostatkové zboží, které Vietnamci v té době nakupovali, o digitální hodinky, walkmany, džiny, péřové bundy a další.

své země zboží v hodnotě 50 % svého celkového čistého výdělku. Zaslané zboží nepodléhalo clu. Navíc podnik byl povinen obstarat bednu, do níž si Vietnamec vložil zboží s vynalézavou úsporností pro místo. Podnik také kryl náklady na převoz do Vietnamu. Právě reakcí na šikovnost některých Vietnamců bylo vydání přísnějších předpisů celní správou. Omezení platila na počty jízdních kol, mopedů, motocyklů a šicích strojů.“

V souvislosti s tímto obchodováním, které Vietnamci v tehdejší Československu prováděli, se v těchto letech začal u některých obyvatel z majoritní společnosti vytvářet určitý negativní postoj k vietnamskému obyvatelstvu v podobě předsudků a negativních stereotypů. Souvislost lze také nalézt ve vysokém počtu vietnamských migrantů a v nepřípravenosti československé společnosti na přijetí tak odlišného etnika jakým Vietnamci jsou (Kocourek, 2006, s. 99–100). Podle Müllerové (2004, s. 88) však často nastávaly i opačné situace, kdy mezi oběma společnostmi Čechů a Vietnamců vznikala přátelství a dokonce i v některých případech smíšená manželství.

Druhá polovina 80. let znamenala určitý zvrat v československo-vietnamských vztazích. Jedná se především o rok 1986, kdy byly ve Vietnamu zahájeny hospodářské reformy „*doi-moi*.“ Ačkoliv bylo hospodářství ve Vietnamu řízeno komunistickou stranou, stále více se otevíralo kapitálu z Číny, Japonska, Francie a dalších. ČSSR tak ztrácela motivaci pro uzavírání nových smluv a naopak začala postupně odstupovat od vzájemných smluv a dohod s VSR z minulosti (Kocourek, 2006, s. 101). V rámci reformy „*doi-moi*“ byly hranice státu prostupnější, což umožnilo lidem podnikat cesty do zahraničí a zároveň se uprchlíci z Vietnamu mohli snadněji dostat zpět do rodné země (Barešová, 2010, s. 14–15). Obě země začaly využívat vzniklé okolnosti ve svůj prospěch. Vietnamští obyvatelé byli v ČSSR zaměstnáváni v neatraktivních oborech, při pomocných pracích či na pásové výrobě, jelikož to byly pozice, které čeští pracovníci nechtěli obsazovat. Tím se zároveň vietnamská pracovní síla často stávala nepostradatelnou. Na druhé straně se ve Vietnamu rozšiřovalo poskytování možnosti vycestování z Vietnamu za úplatu, neboť stále více Vietnamců chtělo odcestovat do ČSSR s vidinou velkého výdělku (Martínková in Uherek 2008, s. 173–174).

3.3.3 Česko-vietnamské vztahy po roce 1989 a novodobá vietnamská migrace do ČR

Velký zlom ve vzájemných vztazích Československa a Vietnamu nastává po listopadu 1989. Vzájemné vztahy založené na společné pomoci nemohly být náhle zrušeny, avšak revoluce vyvolala mezi těmito dvěma zeměmi radikální změny v politických, diplomatických, ekonomických a kulturních vztazích, což mělo za následek opuštění velké části vietnamského trhu (Hlavatá, 2008, s. 276). S téměř celkovým přerušением hospodářských a politických styků Československa s Vietnamem docházelo k odstupování od vzájemných smluv a dohod, v rámci kterých byli Vietnamci v Československu zaměstnáváni. V souvislosti s tím byla velká část Vietnamců posílána zpět do Vietnamu. Kvůli porušení smluv českou vládou jim proto vláda poskytovala odstupné a uhradila náklady na cestu zpět do své vlasti. Tlak na návrat byl však často nedůsledný, a proto zde mnoho Vietnamců zůstávalo (Martínková in Uherek, 2008, s. 175).

„V letech 1990–1992 byly uskutečněny reformy českého politického systému, nastartován proces ekonomické transformace, vytvořeny migrační mechanismy (odpovědné instituce/orgány, legislativa, specifické programy apod.), a řada Vietnamců v naší zemi využila možnosti podnikat; technicky tu byla šance založit firmu společně s českým občanem, získat živnostenský list a na jeho základě dlouhodobý pobyt. S ohledem na zkušenosti z poměrně úspěšného obchodování se spotřebním zbožím v osmdesátých letech Vietnamci v jeho nabídce v podstatě pokračovali“ (Martínková in Uherek, 2008, s. 175–176). Se zlepšujícími se podmínkami pro podnikání a celkový život v českých zemích se do českých zemí dostává další vlna vietnamských migrantů. Byli to Vietnamci, kteří sem primárně přijížděli za svými příbuznými z důvodu slučování rodiny, dále to byli ti, kteří přijížděli na základě doporučení svých známých, poté to byli bývalí studenti, kteří se vrátili zpět do českých zemí, aby zde začali podnikat a v neposlední řadě sem přijížděli Vietnamci z okolních zemí, jako je Polsko, Maďarsko či Německo¹⁴ (Brouček, 2003, s. 16). Kocourek (2006, s. 103) popisuje důvody vietnamských přistěhovalců takto: *„Vietnamce, kteří do ČR přijíždějí kvůli obchodu, následují často na rozdíl od předchozího období jejich rodinní příslušníci. Kromě dvou důvodů migrace, které se již od prvních let jejího trvání nemění: získání kvalitního vzdělání a zlepšení své a rodinné ekonomické*

¹⁴ Tito imigranti přicházeli do České republiky po roce 1993, kdy jim vláda NDR poskytovala, podobně jako u nás, odstupné za to, že opustí Německo a vrátí se zpět do Vietnamu. Velká část z nich se však nechtěla do Vietnamu vrátit, a tak emigrovala do ČR (Martínková in Uherek, 2008, s. 176).

situace, přibývají po roce 1989 v případě Vietnamců další dva důvody: následování rodinného příslušníka (bez primární motivace k podnikání), získání kvalitního vzdělání a pracovní příležitosti pro vlastní děti.“

Vietnamci, kteří na území Česka začali v té době podnikat, využívali zprvu podobné formy prodeje jako ve Vietnamu. Pronajímali si stánky či určité plochy na tržištích, kde si postavili prodejní pulty a prodávali textil, drobnou elektroniku, alkohol a cigarety. Kvůli orientaci vietnamských pracovníků na zákazníky ze sousedních států, vznikaly první tržnice podél silnic u hranic. Později pak ve velkých městech, kdy nejvýznamnějším městem pro tento prodej byla Praha. S přechodem do velkých měst si vietnamští prodejci začali pronajímat areály s velkými budovami, jako jsou kasárny či bývalé továrny, kde se orientovali především na velkoobchod. S koncentrací většího počtu Vietnamců v těchto pronajatých areálech také vznikají první lokální komunity Vietnamců se společnými zájmy, ať už rodinnými či obchodními (Martínková in Uherek, 2008, s. 176–177).

Od roku 1994 s podepsáním několika dohod o odborné přípravě vietnamských občanů v učilištích a vzájemném zaměstnávání českých a vietnamských občanů se postupně obnovují utlumené vztahy mezi těmito dvěma zeměmi. Ačkoliv zde existovaly určité nevyřešené otázky ohledně pohledávek mezi zeměmi, Česká republika stále poskytovala Vietnamu rozvojovou a humanitární pomoc, kdy například finančně přispěla na rekonstrukci nemocnice Vietnamsko-československého přátelství. Později, v roce 1996, byl problém ohledně dluhů Vietnamu vůči ČR vyřešen s podepsáním šestiměsíčního splátkového kalendáře ve výši 11 milionu dolarů (Hlavatá, 2008, s. 276–277). Martínková a kol. (2006, s. 91) dále uvádí: „*Z hlediska dlouhodobé rozvojové spolupráce, na kterou by následně mohly navazovat komerční dodávky, byla VSR v roce 2004 usnesením vlády ČR ze dne 31. března uznána za jednu z prioritních zemí pro ČR; Vietnam tedy zůstává jedním z největších příjemců rozvojové pomoci naší země i nadále.*“

Na základě těchto dohod z 90. let přijížděli do ČR opět pracovníci a praktikanti, ovšem v mnohem menším počtu než dříve, jednalo se řádově o desítky osob ročně. Kromě nich přijíždějí také studenti, kteří si však nově hradí studium ze soukromých zdrojů, dále pak různí manažeři, umělci, politici, experti či první turisté (Kocourek, 2006, s. 103–104).

V době vzniku větších tržnic na českém území zde vznikaly také různé zprostředkovatelské agentury, které měly za úkol pomáhat Vietnamcům s komunikací

s majoritou, co se týče vyřízení úředních věcí či zajištění povolení k podnikání, zajištění řidičského průkazu, pojištění apod. (Martínková in Uherek, 2008, s. 177). Služby těchto zprostředkovatelských agentur využívali i ti Vietnamci, kteří se teprve chystali do ČR odcestovat. Jednalo se především o chudší a méně vzdělané obyvatele Vietnamu, kteří tak měli zaplatit částku ve výši 6–7 tisíc dolarů za zajištění víza, obstarání potřebných dokumentů u cizinecké policie a dalších úřadů, zajištění letenky a předběžnou registraci na živnostenském úřadě. Tato částka byla však na poměry chudých Vietnamců enormní, a jelikož jim nebylo dovoleno částku splácet po příletu do ČR, ale museli ji uhradit předem, byli tak nuceni si půjčit od různých lichvářů, kterým své dluhy spláceli i několik let (Pechová, 2007, s. 27–28). Drbohlav a Kučera (2014, s. 32) mluví v dnešní době o takzvaných pracovních agenturách, které *„vznikají na základě povolení Ministerstva práce a sociálních věcí. Zatímco v Česku jich v současné době máme cca 2500, v mnohem větším Německu je jich asi sto. Získat pracovní povolení v rámci české legislativy je navíc snadné, naproti tomu je velmi složité jej odejmout. Agentura průměrně inkasuje kolem deseti tisíc dolarů za osobu. To představuje obrovský byznys a ústí ve snahu dostat co největší počet osob do ČR a vydělat na tom. Zajištění pracovního místa naverbovaným imigrantům je poté okrajovou neziskovou záležitostí. Agentura se buď přestane starat úplně, nebo naoko zajistí práci, ale jen na jeden měsíc apod.“*

Od ekonomického růstu na počátku 20. století až ke konci roku 2008 došlo k posunu povahy migrace Vietnamců do ČR. Od migrace na bázi rodinných vazeb začali nově do ČR přicházet smluvní dělníci z venkova, kteří sem přicestovali s úmyslem pracovat v zemědělství, lesnictví či průmyslu. Ti ke své emigraci ze země z důvodu neznalosti jazyka a bez jakýchkoliv rodinných vazeb na Vietnamce v ČR využívali právě služeb zprostředkovatelských agentur, což vedlo k přísunu až několika tisíc Vietnamců do ČR, které současná vietnamská komunita nebyla schopna pojmout, a tak se rozdělila na jednotlivé rodiny, jež se uzavřely a nedaly prostor těm, kteří v té době přicházeli o práci (Freidingerová, 2014, s. 90). Drbohlav a Kučera (2013, s. 33–34) spojují tento problém s nesmyslným počtem vydávaných víz těm Vietnamcům, kteří neumí český jazyk či nejsou vyučeni v žádném oboru a řešení spatřují v povinnosti agentury zajištění pracovní pozice každému imigrantovi a v lepší kontrole dodržování tohoto postupu.

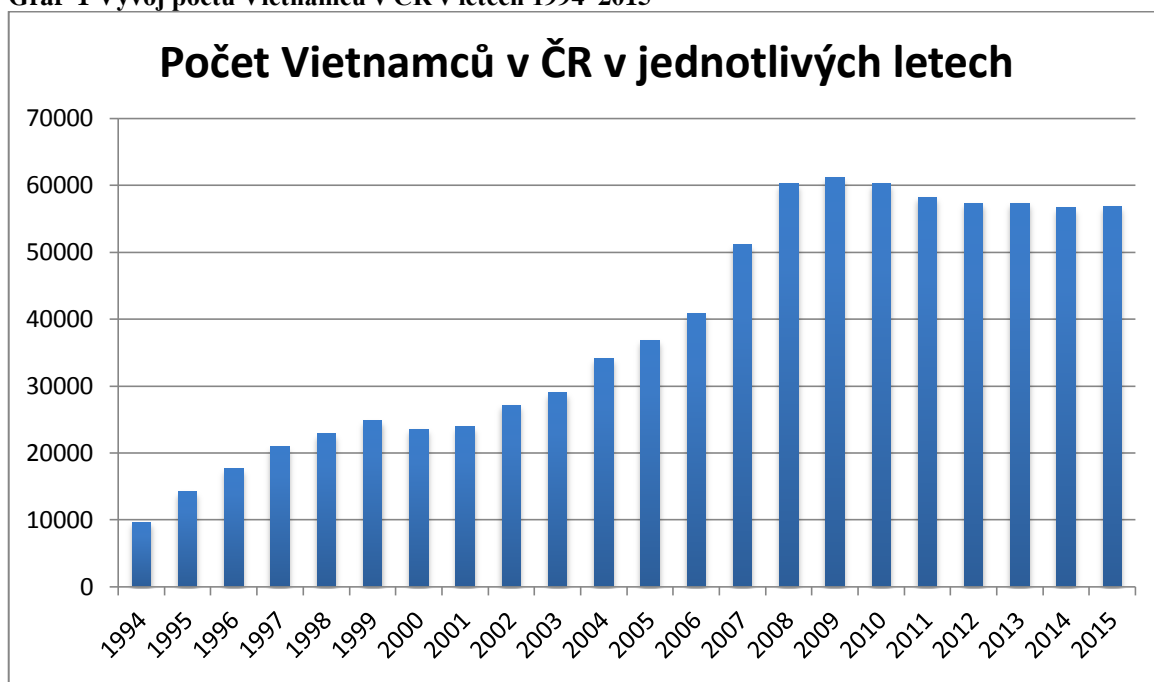
I přes tyto nekalé praktiky pracovních agentur Vietnamci dále těchto služeb využívají. Vyplývá to například z nedostatku vzdělání migrantů či nedostatečné

informovanosti o těchto praktikách a o celkovém životě v ČR, který není vždy tak idylický, jak se na první pohled může migrantům zdát (Pechová, 2007, s. 28).

3.3.4 Současná vietnamská menšina v ČR

Poslední statistiky z roku 2015 ukazují, že se na území České republiky nacházelo 56 900 vietnamských občanů s povolením k některému z typu pobytů či dlouhodobým vízem nad 90 dnů, což je řadilo na třetí místo hned po Ukrajincích a Slovácích. Od roku 1994, který čítal 9000 Vietnamců, se tak počet téměř zšestinásobil, což znamená průměrný roční nárůst o 3000 osob. Největší relativní nárůst je zaznamenán mezi lety 1994 a 1995 (cca 48 %) a největší absolutní nárůst vykazuje rozmezí mezi lety 2006 a 2007, kdy na území ČR přibylo něco málo přes 10 tisíc obyvatel vietnamského původu (czso.cz, 2016a). S přijetím nového cizineckého zákona, jakožto reakcí na ekonomickou krizi, zavedla vláda v druhé polovině 90. let restriktivní požadavky, které řada z cizinců nebyla schopna naplnit, a proto bylo mnoho cizinců nuceno opustit ČR. S tímto faktem je také zaznamenán první pokles vietnamského obyvatelstva na území ČR. Další pokles, který nastal mezi lety 2009 a 2010 a pokračuje vesměs dodnes, je zapříčiněn zpřísnujícími se podmínkami české vlády k žádostem o víza a dlouhodobý pobyt a celkovým zpřísněním podmínek pro vstup občanů z třetích zemí na český trh práce (viz graf č. 1). Z hlediska zájmu Vietnamců o migraci do ČR se však do budoucna předpokládá spíše pozitivní růstový trend vietnamské migrace (Freidingerová, 2014, s. 81).

Graf 1 Vývoj počtu Vietnamců v ČR v letech 1994–2015

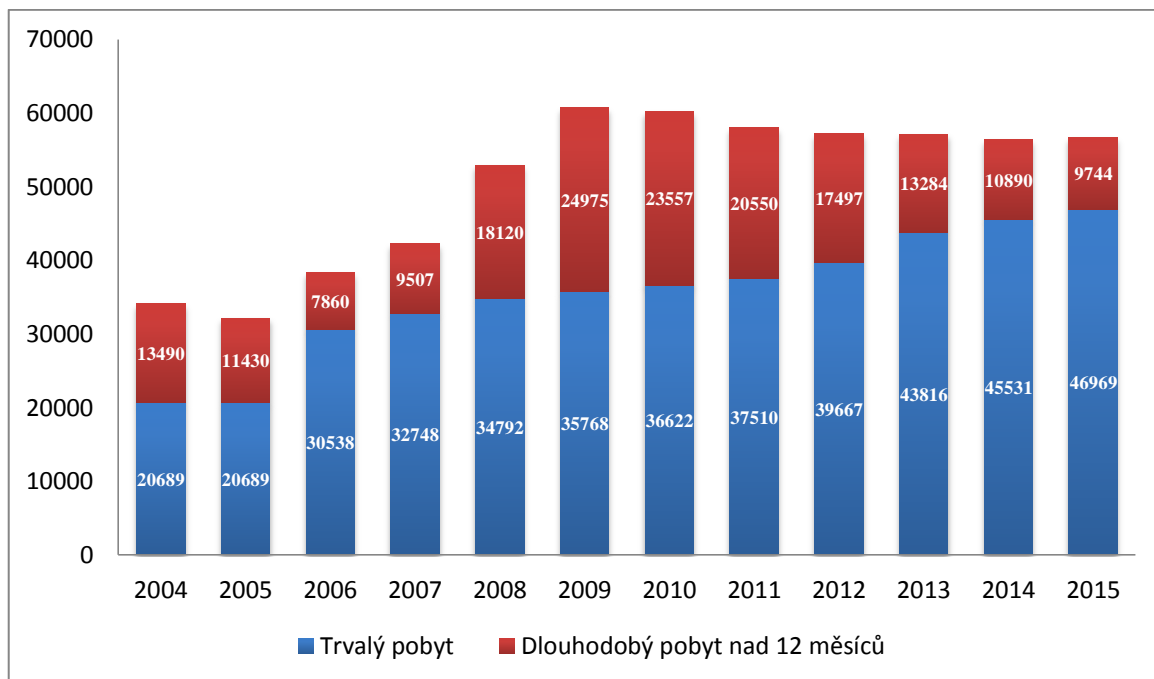
Zdroj: vlastní zpracování autora dle dat ČSÚ

I přes uvedené statistiky Českého statistického úřadu není přesný počet Vietnamců žijících v ČR znám. Do těchto statistik totiž nejsou zahrnuti ti migranti, kteří nemají oprávnění k pobytu či lidé, kteří mají vietnamský původ, avšak již získali státní občanství nebo jsou českými občany po jednom z rodičů¹⁵ (Freidingerová, 2014, s. 82).

Podle statistických údajů se dá tvrdit, že Vietnamci v ČR mají tendenci k trvalému usazení. Tento fakt vychází především z toho důvodu, že přibližně dvě třetiny všech Vietnamců dostaly povolení k trvalému pobytu. V roce 2006 to bylo dokonce 75 % všech Vietnamců pobývajících v ČR (czso.cz, 2016b). Různé výzkumy ukazují, že průměrná doba pobytu Vietnamců v Česku se pohybuje mezi 8–13 lety, což je mnohem více než u ostatních cizinců žijících na českém území. Tento fakt může podporovat i zaměřenost Vietnamců na rodinu a rodinný způsob života (Freidingerová, 2014, s. 84). V grafu č. 2 je vidět, jak se vyvíjel počet držitelů – Vietnamců povolení k trvalému a dlouhodobému pobytu (nad 12 měsíců) v ČR. Z grafu je patrné, že se každoročně vydávání povolení k trvalému pobytu zvyšovalo (czso.cz, 2016b).

¹⁵ Podle českého práva má potomek rodičů automaticky české občanství v tom případě, pokud alespoň jeden z rodičů je občanem České republiky (Freidingerová, 2014, s. 82–83).

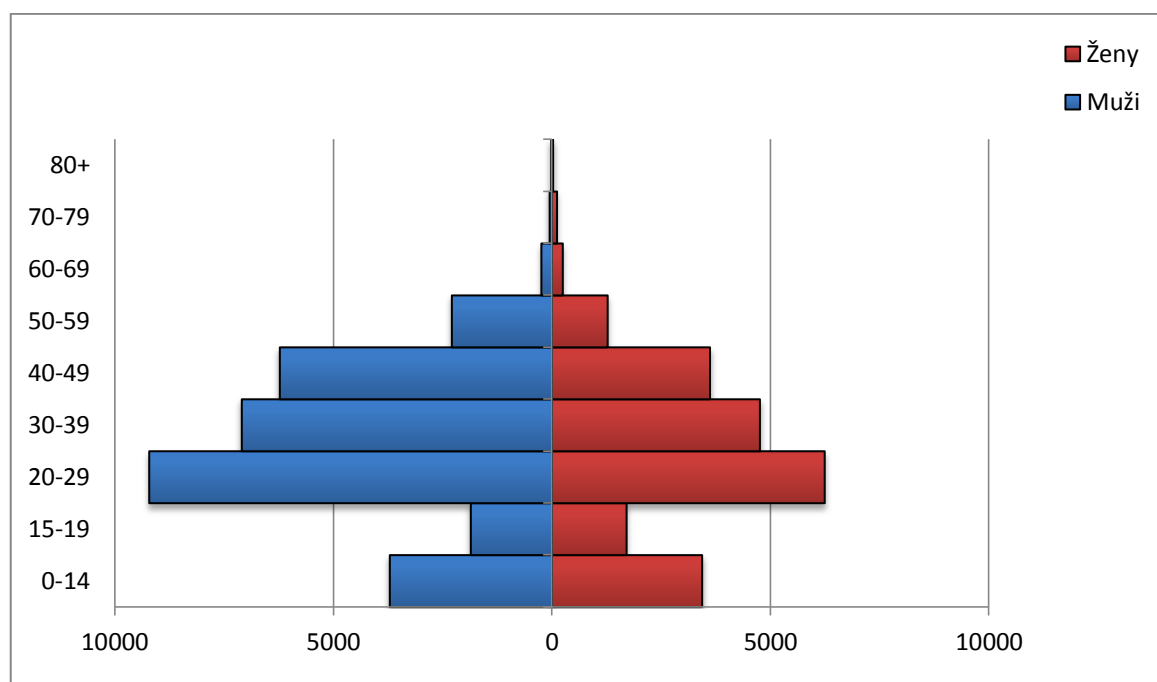
Graf 2 Vývoj počtu držitelů povolení k trvalému pobytu a k dlouhodobému pobytu nad 12 měsíců

Zdroj: vlastní zpracování autora dle dat ČSÚ

Zajímavým ukazatelem je také narůstající počet narozených vietnamských dětí v ČR, který vychází z narůstajícího počtu žen v produktivním věku a tím pádem také z narůstajícího počtu potencionálních rodiček. Mimo jiné lze souvislost hledat také ve víře Vietnamců ve šťastné a méně šťastné roky, kdy tím úplně nejšťastnějším je rok draka. V těchto obdobích je vždy zaznamenán větší počet porodů u Vietnamek než v ostatních rocích (Kušniráková a kol., 2013, s. 16). Rok draka naposledy vycházel na rok 2012, kdy je zaznamenáno 1 104 nově narozených vietnamských dětí (czso.cz, 2016c). Vietnamci v České republice žijí převážně se svými partnery a potomky a zároveň mají v zemi i další příbuzné, například tety, strýce, bratrance apod. V posledních letech se ve vietnamské komunitě čím dál více zvyšuje podíl takzvané jedenapůlté a druhé generace, což jsou převážně děti imigrantů, jež se v ČR narodily nebo tací, kteří do ČR přišli do pěti let věku. Podle dostupných statistik se tento podíl dětí a mládeže ve věku do 24 let dlouhodobě pohybuje okolo 40 % (Freidingerová, 2014, s. 86). Z níže uvedeného grafu č. 3 je patrné, že největší část vietnamského obyvatelstva v ČR tvoří lidé v produktivním věku a dále je zřejmé, že co se týče počtu osob mezi pohlavími, převažují muži nad ženami (czso.cz, 2011).

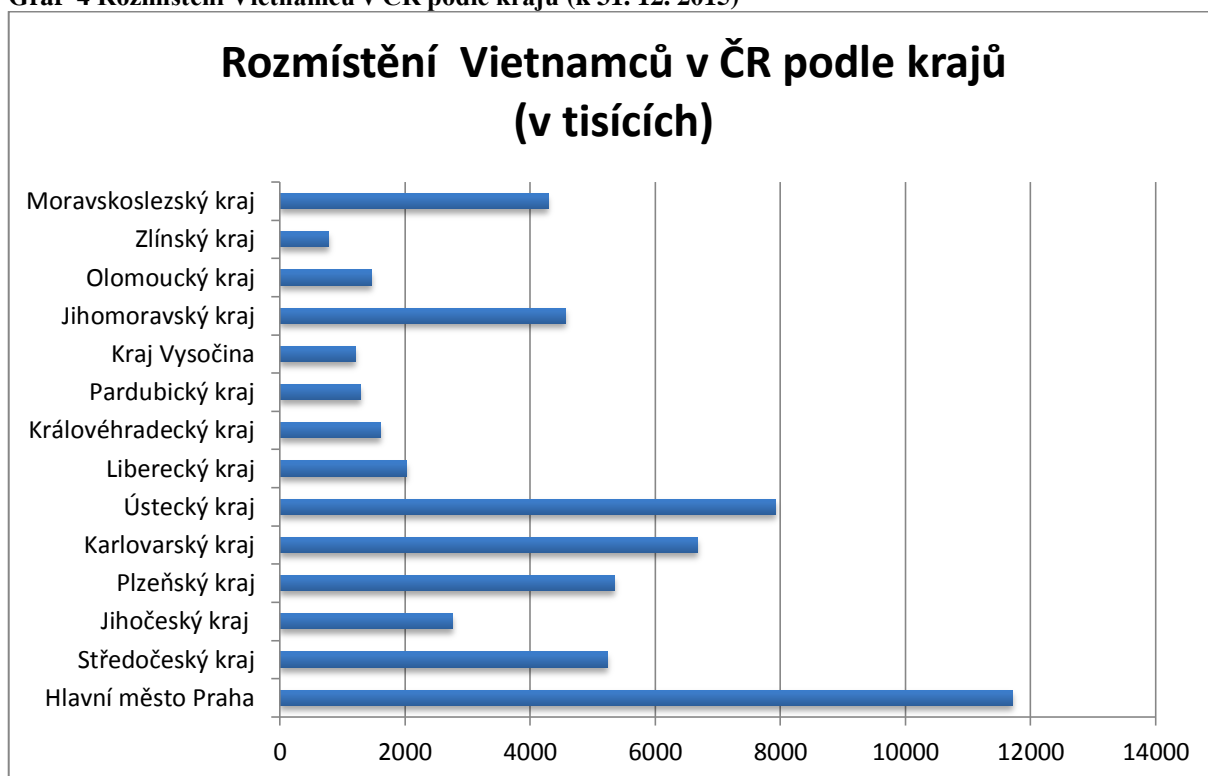
Graf 3 Složení vietnamské komunity podle pohlaví a věku v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování autora dle dat ČSÚ

Důležitým ukazatelem je také rozmístění Vietnamců po České republice (viz. graf č. 4), které vychází převážně, jak již bylo zmíněno dříve, z historických faktorů, kdy první vietnamští podnikatelé zřizovali své obchody zejména u hranic, a to převážně u německých hranic a dále se usazovali okolo velkých měst s dominancí Prahy. Proto se i v roce 2015 nacházelo nejvíce Vietnamců v hlavním městě, kdy jejich počet činil 11 707, dále pak v Ústeckém kraji s počtem 7 923 a v Karlovarském kraji v počtu 6 680 (czso.cz, 2016c).

Graf 4 Rozmístění Vietnamců v ČR podle krajů (k 31. 12. 2015)

Zdroj: vlastní zpracování autora dle dat ČSÚ

Co se týče ekonomické aktivity Vietnamců v ČR, nejčastějším typem obživy je v současné době podnikání na základě živnostenského listu. Z dostupných údajů za rok 2015 mělo z celkově 28 tisíc zaměstnaných Vietnamců v ČR necelých 23 tisíc platné živnostenské oprávnění (czso.cz, 2016c). Práce vietnamských živnostníků bývá často velmi časově náročná, kdy někteří pracují od brzkého rána do pozdního večera a velice často i o víkendech, což ve finále znamená méně času na své děti a téměř žádná možnost dovolené (Kocourek a kol., 2006, s. 108). Kromě těchto živnostníků se však v ČR nachází i některé velké vietnamské firmy, jako například Sportisimo, Art Home či fastfood Panda. Své uplatnění díky rostoucímu životnímu standardu uvnitř komunity nacházejí také různí vietnamští odborníci a umělci (fotografové, IT experti, řemeslníci či žurnalisté). Někteří Vietnamci, ačkoliv jsou to spíše výjimky, se osamostatňují a nechávají se zaměstnat u velkých zahraničních firem (Martínková in Uherek, 2008, s. 178).

Kromě uvedených ekonomických aktivit jsou v dnešní době Vietnamci v ČR často hromadně spojovány s nelegálními praktikami, jako je například pěstování a prodej marihuany. Avšak tento pohled na Vietnamce majoritní společností je nejčastěji podmíněn mediálním obrazem, který české hromadné sdělovací prostředky o Vietnamcích poskytují.

Média si při referování o Vietnamcích vybírají pouze příklady, které jsou spojeny právě s těmito nelegálními praktikami, jelikož nemají zájem podávat informace o každodenním bezproblémovém životě vietnamských imigrantů (Rákoczyová a kol., 2009, s. 193). Podle statistik z roku 2015 bylo v ČR vězněno celkem 440 osob vietnamské státní příslušnosti, z čehož 157 osob bylo obviněno a 283 odsouzeno (vs-cr.cz, 2015).

3.3.5 Vnitřní diference vietnamské menšiny v ČR

Vietnamská komunita se za tu dobu, co v 50. letech přišli první vietnamští imigranti, již pevně usadila na českém území a během let prošla zásadním vnitřním rozrůzněním. V současné době se dá mluvit o několika faktorech, které diferenciaci vietnamské menšiny v ČR ovlivňují. Jedná se především o rodinu a rodinné vazby, historicko-politicko-ekonomický kontext období příchodu, migrační generaci, socioekonomický status a vzdělání a v neposlední řadě také provincii původu (Freidingerová, 2013, s. 90–93).

Nejdůležitějším faktorem vnitřní diference vietnamské menšiny v ČR je bezpochyby rodina a rodinné vazby. Rodina je pro Vietnamce velmi důležitá, a proto si mezi sebou jednotliví členové rodiny pomáhají při hledání zaměstnání a bydlení. Pokud za rodinou do Česka přijede rodinný příslušník z Vietnamu, který se chce v ČR usadit, rodina ho u sebe na určitou dobu ubytuje, poskytne mu práci a poté mu pomáhá s hledáním nového bydlení a nového zaměstnání. Nové zaměstnání a bydlení však nemusí být v blízkosti rodiny a může se nacházet i na opačné straně republiky (Kušniráková a kol., 2013, s. 20).

Druhým faktorem vnitřní diference komunity je historicko-politicko-ekonomický kontext období příchodu. Zde je nutné rozlišit skupiny vietnamských migrantů, kteří do ČR přišli ve stejném období, tzn., patří do stejné migrační kohorty. Stejně podmínky pro příslušníky stejných migračních kohort mezi nimi vytvořily silné vazby a do dnešní doby si této soudržnosti velmi váží. Silné vazby vznikaly například pro migranty ze socialistického období, kdy se vypořádávali s kulturním šokem a steskem po domově a útěchu hledali právě u ostatních soukmenovců. Jejich přátelské vztahy postupně nabíraly podobu těch rodinných, především pak v 90. letech, kdy si po utlumení česko-vietnamských vztahů museli sami najít nové cesty obživy. Tito Vietnamci jsou svým postojem a myšlením často více příkloněni k české kultuře jakožto více liberální, což lze

spatřit například ve výchově či ve smíšených partnerských vztazích. Další migrační vlny a s nimi příchozí Vietnamci se již více zaměřovali na rodinné vazby. Změna přišla až s migranty, kteří do ČR přicházeli jako smluvní dělníci bez rodinných vazeb na Česko a často spolu pracovali a bydleli na ubytovnách (Freidingerová, 2013, s. 91).

Migrační generace jakožto třetí faktor vnitřní diference se vyznačuje věkem, ve kterém do ČR vietnamští migranti přicestovali. „*Věk v době příchodu ovlivňuje především jazykovou výbavu, podobu vztahů a interakci s českou majoritou a vazby na zemi předků a vnímání vietnamské komunity, kultury a tradice*“ (Kušniráková a kol., 2013, s. 21). Věk v době příchodu se pak rozděluje na různé generace. První generace znamená příchod do ČR v dospělosti, jedenapůltá generace je příchod ve věku 6–12let, tedy ve věku školní docházky a druhá generace jsou děti do pěti let, či ti Vietnamci, kteří se v ČR narodili (Freidingerová, 2013, s. 91).

Dalším významným faktorem pro vazby uvnitř komunity je socioekonomický status a vzdělání. Tyto dva vzájemně související faktory hrají důležitou roli uvnitř vietnamské komunity. Vzdělání a finanční zabezpečení jedince bývá často překážkou při svobodné volbě partnera. Rodiče tak často svým potomkům zakazují sňatky s méně vzdělaným jedincem. Drbohlav a Kučera (2014, s. 28–29) uvádějí v souvislosti důležitosti socioekonomického faktoru sebereprezentaci Vietnamců ve společnosti a ve vietnamské komunitě. „*Vietnamci považují za velmi důležité jevit se ostatním jako zdatní v obchodní oblasti. Image úspěšnosti je totiž zásadní pro navazování obchodních vztahů. Do toho lze zahrnout i důraz kladený na vzdělání svých dětí, kterými se, obvykle právem, také rádi prezentují.*“ Vnějšími prvky sebereprezentace pak jsou například drahá auta, oblečení či kvalitní šperky. Vietnamci tím tak dávají najevo svůj úspěch. Nakupování těchto drahých předmětů pak ale často znamená zadlužení či opomenutí pořízení si ostatních důležitých věcí, jako je například vybavení do bytu apod. (Drbohlav a Kučera, 2014, s. 29–30). Finanční rozdíly mezi různými vietnamskými rodinami mohou také často znamenat vztahové a komunikační bariéry u dětí ve škole, kdy rodiče informují své děti o finanční situaci ostatních vietnamských rodin a děti se tak často mezi sebou navzájem distancují (Kušniráková a kol., 2013, s. 21).

Na základě provincie původu, jakožto specifickým faktorem vnitřní diference vietnamské komunity v Čechách, vznikají různé spolky, které mají za úkol sdružovat lidi z určité provincie či obce. Kromě sdružování také poskytují podporu starším či nemocným

Vietnamcům v krizových situacích. Původ zde však nijak nepůsobí na vznik pevných vazeb v komunitě či nehraje roli při prostorových preferencích pro nově příchozí Vietnamce ze stejné provincie (Freidingerová, 2014, s. 92).

Z výše uvedených faktorů se dnešní Vietnamci v ČR dají rozdělit do určitých skupin, kdy nejvýznamnějším faktorem při dělení je doba příchodu a sní související délka pobytu v ČR. Podle Broučka (2002, s. 22) se Vietnamci dělí na tzv. starousedlíky, porevoluční příchozí a „čerstvou vlnu migrantů“ po roce 2000. Freidingerová (2014, s. 93) toto rozdělení upravuje a současné Vietnamce v ČR dělí následovně: „1) skupina starousedlíků; 2) potomci vietnamských imigrantů – vietnamští Češi a čeští Vietnamci; a 3) nově příchozí dospělí (ekonomičtí) migranti s podskupinami 3a) dospělí rodinní příbuzní starousedlíků a 3b) noví pracovní migranti.“ Podle ní je však toto rozdělení spíše orientační, protože současnou realitu uvnitř vietnamské komunity dosti zjednodušuje.

Starousedlíci

Skupinu starousedlíků tvoří v dnešní době ti migranti, kteří přišli do Československa v době socialismu, ale také ti, kteří do ČR přicházeli v 90. letech. V těchto letech hledali v Česku různé cesty obživy, kdy ve finále obsadili část maloobchodní trhu, který postupem času rozšiřovali a transformovali. Zároveň zde nastavili podobu fungování prvních vietnamských komunit, komunikace s českými úřady a majoritou obecně. V souvislosti s podnikáním Vietnamců v ČR se stala komunita více uzavřená a s majoritou se tak setkávala pouze na tržnicích ve vztahu obchodník – zákazník. Uvolnění nastalo až s přechodem stánkařů do kamenných prodejen, kde si Vietnamci vybudovali stálou klientelu (Freidingerová, 2014, s. 94).

Starousedlíci, kteří přišli v prvních migračních vlnách do ČR, mají významné postavení v celé komunitě dodnes. Již znají český jazyk, kulturu a také právní řád ČR a řada z nich má navázané důležité kontakty ve státní správě. Díky svým zkušenostem a orientaci v českém prostředí je nyní velká část z nich majiteli tržnic a zároveň pronajímateli stánkových ploch nebo majiteli menších obchodů, převážně večerek, nehtových studií, rychlých občerstveních či sushi barů (Drbohlav, Kučera, 2013, s. 41). Na druhou stranu se mezi starousedlíky nachází i nízkopříjmové rodiny, které žijí průměrným životním standardem českých domácností (Kušniráková a kol., 2013, s. 23).

Většina starousedlíků žije rodinným životem, v Česku mají trvalý pobyt a za partnera mají nejčastěji Vietnamce či Vietnamku. Sami uvádějí, že do České republiky nepřišli s plánem usadit se. Avšak nyní mají v ČR studující potomky, a proto je jejich návrat do Vietnamu v této době málo pravděpodobný. Možný návrat vidí pouze až po té, co jejich potomci vystudují a osamostatní se (Freidingerová, 2014, s. 96). Většina starousedlíků však Vietnam pravidelně navštěvuje a někteří si dokonce koupili ve Vietnamu nemovitosti. Návštěvy probíhají zpravidla po několika letech na dobu jednoho až šesti měsíců, a to pouze jedním členem rodiny, aby se druhý postaral o provoz obchodu. Občas nastává situace, kdy se Vietnamci stávají transmigranty mezi ČR a Vietnamem, jelikož mají v obou zemích příbuzné a svým dlouhým pobytem v České republice také zjišťují, že se své rodné zemi odcizili a zvykli si na život v Čechách. Proto se při návratu do Vietnamu usazují blízko skupin těch Vietnamců, kteří mají zkušenosti se životem v Čechách či si nadále ponechávají povolení k trvalému pobytu, aby se mohli kdykoliv vrátit za svými přáteli a příbuznými, kteří v ČR zůstali (Kušniráková a kol., 2013, s. 23). Freidingerová (2014, s. 96) v souvislosti s prodlužujícím se pobytem v ČR uvádí u starousedlíků klesající význam remitencí, zasílaných do Vietnamu. „*Starousedlíci uvádějí, že peníze a zboží, které domů během návštěv vozí nebo zasílají po známých, představují pro rodiny ve Vietnamu spíše bonus a pozornost než finance, na nichž by jejich rodiny byly existenčně závislé. Význam remitencí klesá i z důvodu, že starousedlíci často žijí se svými rodinami přímo v Česku, a pokud je zavazuje povinnost postarat se o rodiče žijící ve Vietnamu, péči jim jedou poskytnout osobně nebo je pozvou do Česka.*“

Potomci vietnamských imigrantů

Do této kategorie se řadí všechny děti z jedenapůlté („*čeští Vietnamci*“) či druhé („*vietnamští Češi*“) generace, které prošly či prochází studiem na českých školách, zejména základními a středními školami (Kušniráková a kol., 2013, s. 23). Podle ČSÚ (czso.cz, 2016c) se ve školním roce 2015/2016 nacházelo přibližně 7 626 vietnamských dětí na českých školách. Z toho 2 172 dětí navštěvovalo mateřské školy, 3 626 dětí docházelo na základní školy, 1 799 dětí studovalo na středních školách a 829 studentů navštěvovalo vysoké školy. Tyto generace dětí se značně liší od svých rodičů a ostatních členů vietnamské komunity. Vychází to především z toho důvodu, že naprostá většina z nich umí oproti svým rodičům český jazyk, který se naučily ve škole, mají české přátele

a navštěvují různé kroužky. Za dlouhou dobu, strávenou v českém prostředí, pochytily české návyky a chování a často směřují k individualismu, což je nejvíce liší od tradiční vietnamské společnosti¹⁶ (Freidingerová, 2014, s. 98–99). Tíhnutí k českému prostředí a získávání hodnot majoritní společnosti podporuje také fakt, že zejména zástupcům dětí z druhé generace Vietnamců dělá vietnamština i za předpokladu plynulé mluvy problémy a často v ní neumí číst ani psát. Mimo to mnozí vietnamští rodiče kvůli svému pracovnímu vytížení selhali ve vstřípení tradičních hodnot a vzorců chování svým dětem, avšak i přesto tyto vzorce chování po dětech často intenzivně vyžadují (Kocourek, Pechová, 2006, s. 161–162). Kocourek (2006, s. 103–104) se ke generaci mladých Vietnamců vyjadřuje následovně: „*Tato skupina se zásadně odlišuje od ostatních migrantů z Vietnamu, neboť nastoupila potenciálně velice obtížnou cestu intenzivní integrace v ČR například díky svým českým vychovatelkám (vietnamští rodiče si často najímají zejména starší dámy, vychovatelky, babičky, které vietnamské dítě učí česky, ale díky svému osobnímu přístupu také vychovávají), či kamarádům ve škole.*“ (Freidingerová (2014, s. 99) dále uvádí postupnou integraci mladých Vietnamců do kulturně-vzdělávacích a sportovních aktivit české majority skrze školní aktivity, jako jsou výlety do divadel, kin apod. či školní zájezdy do hor a zahraničí. Rodnou zemi svých rodičů pak vnímají jako zemi svých předků, ale nikoliv jako domov, tím se pro ně stává Česká republika. Ačkoliv řada z nich Vietnam nikdy nenavštívila, najdou se i tací, kteří do Vietnamu několikrát odcestovali, avšak pouze za vidinou prázdninového odpočinku spíše než jako poznání země svých předků.

Ačkoliv jsou vietnamští studenti spojováni s vynikajícími studijními výsledky a ve školních třídách často patří mezi premianty, dochází u některých z nich s postupem času, zejména ve vysokoškolském věku, k oslabení vlivu rodičů na studijní disciplínu a výkony ve škole, kdy se jejich výsledky postupně blíží k českému průměru. Snižující se motivace ke studiu nastává většinou u vysokoškolských studentů, kteří do budoucna nevidí uplatnění na diskriminačním českém pracovním trhu, kde mají šanci na úspěch pouze ti Vietnamci, kteří pracují pro komunitu či firmu, která s komunitou přímo souvisí. Mimo to opouští vietnamští studenti školy z důvodu těžké finanční či zdravotní situace rodičů nebo kvůli požadavkům rodiny na pokračování v práci rodičů (prodej ve večerkách, tržnicích apod.),

¹⁶ Individualismus, který mladí Vietnamci přejímají z českého či evropského prostředí, často vyvolává konflikty a nesoulad s rodiči, především pokud rodiče pochází z kategorie nově příchozích (Freidingerová, 2014, s. 99).

kteřá nepotřebuje vysokou a nákladnou kvalifikaci a je poměrně stabilní (Kušniráková a kol., 2013, s. 24).

V souvislosti s výše uvedenými charakteristikami mladé generace Vietnamců v ČR a jejich pohybu mezi českou a vietnamskou společností se můžeme často setkat s označením této generace jako „banánových dětí“, tzn. navenek žlutí a uvnitř bílí. Označení vyplývá s asijským zevnějškem a vnitřním pocitem samotných Vietnamců, kteří sami sebe často považují spíše za Čechy nežli Vietnamce (Drbohlav, Kučera, 2013, s. 45). Zároveň je generace mladých Vietnamců velmi důležitá, jelikož bude mít s největší pravděpodobností stále větší vliv na budoucí vzájemné vztahy mezi majoritou a minoritou, především díky zmiňované integraci do české společnosti (Leontiyeva, 2006, s. 52).

Nově příchozí ekonomičtí migranti

Od přelomu století po současnost se dá mluvit o dospělých, nejčastěji ekonomických migrantech, kteří přicházeli v době, kdy se v ČR ztěžovaly podmínky pro pobyt občanů třetích zemí, tradiční obživa Vietnamců v ČR v podobě obchodu se spotřebním zbožím procházela v té době krizí a nepomáhala tomu ani ekonomická situace, která v té době procházela obratem z růstu v roce 2000 k recesi ke konci roku 2008. To pro nově příchozí znamenalo dlouhodobou stabilizaci své ekonomické situace a dlouhotrvající přiblížení se průměrné životní úrovni České republiky (Freidingerová, 2014, s. 100–101). „*Horší ekonomická situace nově příchozích je výsledkem kombinace různých faktorů – velikou konkurencí, velmi úzkou nikou ekonomických aktivit vietnamské komunity v Česku, naivní, až nereálnou předodjezdovou představou o životě a příjmech v Evropě, a také nižším lidským kapitálem¹⁷ nově příchozích, který je dán snižující se selektivitou migrace v důsledku existence rozvětvených migračních sítí, díky nimž se migrace stává dostupnější pro stále více lidí, než jak tomu bylo u předchozích migračních vln.*“ (Kušniráková a kol., 2013, s. 25).

Velká část novodobých vietnamských migrantů přijela do ČR s vidinou výdělků a brzkého návratu do své rodné země. Proto v ČR žijí v podobě určitého provizoria, které se vyznačuje vysokým pracovním nasazením a častou neochotou poznat české prostředí, naučit se český jazyk a celkově se integrovat do většinové společnosti (Pechová, 2007, s. 25). Freidingerová (2014, s. 101) vidí neochotu nově příchozích vietnamských migrantů

¹⁷ Řada nově příchozích vietnamských migrantů je nekvalifikovaná, občasně negramotná ve svém vlastním jazyce a zadlužená (Freidingerová, 2014, s. 101).

integrovat se do české společnosti také kvůli spoléhání se na zprostředkovatelské agentury, které za jednotlivce řeší velkou část problémů, a proto nemusí naprostá většina znát jazyk či právní řád České republiky. Vietnamci, kteří v ČR plánují zůstat déle, ne-li navždy, se tak jazyk učí pouze v té míře, do jaké to po nich vyžaduje zákon či obchodní aktivita.

3.4 Náboženství

Formování duchovního života Vietnamců je dlouhodobý proces, který vycházel ze střetů různých civilizací a náboženských projevů na území dnešního Vietnamu. Nejvýznamnějšími náboženskými směry, které ovlivnily duchovní život Vietnamců, jsou buddhismus, taoismus a konfuciánství (Müllerová, 2004, s. 31). Tyto tři náboženské systémy, jež utvářely a utváří dnešní hodnoty Vietnamců, se navzájem nevylučují, ba naopak se mezi sebou doplňují a tvoří jakési trojí náboženství, které se označuje jednotným názvem *Tam Giao* (Sullivan, 2010, s. 30). Hodnoty, které si Vietnamci z každého náboženského směru převzali, vysvětluje Ičo (2010, s. 32) následovně: „*Buddhismus poskytuje propracovaný výklad světa, odpovědi na zásadní otázky a obrovskou kulturní tradici, konfuciánství řešení praktického života a principy fungování ve společnosti a taoismus lidem dává návody ke svobodě a osobnímu vyjádření, prostor pro tajemné a nepochopitelné.*“

Velký význam pro dnešní Vietnamce má buddhismus, především pak tzv. mahájánový buddhismus (vietnamsky *Bac Thong* nebo *Dai Thua*), který se z vietnamštiny překládá jako ten, který přišel ze severu. Tento název vychází z šíření buddhismu z Číny do Vietnamu skrze čínské mnichy, kteří přišli do oblasti Rudé řeky někdy na přelomu prvního tisíciletí (Müllerová, 2004, s. 32). Buddhismus ve Vietnamu dosáhl svého vrcholu za vlády dynastie Pozdní Ly (1010–1225), kdy významnou roli v posilování buddhistického povědomí hráli buddhističtí mniši, kteří sloužili jako rádci a diplomaté na královských dvorech (Ičo, 2010, s. 13–15).

Pro mahájánový buddhismus ve Vietnamu jsou typické tři směry: zenový buddhismus, buddhismus Čisté země a tantrický buddhismus. Z těchto směrů se ve Vietnamu nejvíce rozvinul zen buddhismus, známý také pod čínským názvem *čchan*. Ideálem mahájánového buddhismu jsou tzv. bódhisattvové, což jsou lidé, kteří dosáhnou osvícení, avšak zůstávají na zemi a pomáhají ostatním najít cestu ke spáse (Sullivan, 2010, s. 30–32).

Specifickým rysem mahájánového buddhismu ve Vietnamu jsou také pagody, které se nejvíce stavěly za vlády dynastie Pozdní Ly tím způsobem, aby pagoda a okolní krajina tvořily jeden harmonický celek. Stavba byla doplněna různými přírodními prvky, jako jsou říčky, jezírka či zahrady. Vietnamské pagody mají tvar pavilonu a zřídka jsou doplňovány stúpami. Jsou zdobeny různými sochami v podobě bájných zvířat, především fénixem a drakem, které symbolizují nebeskou vládu (Müllerová, 2004, s. 32–33). Mimo to je v pagodách vyobrazena řada buddhistických božstev a na oltářích v hlavní svatyni se nachází králové, strážci, válečníci a bódhisattvové.¹⁸ Na nejvyšším stupni je trojice Buddhů minulosti, současnosti a budoucnosti a na nižších stupních následují další projevy Buddy a bódhisattvů (Sullivan, 2010, s. 30–32). Kromě zobrazení buddhistických božstev se ve Vietnamských pagodách nachází také oltáře zasvěcené taoistickým božstvům a místním ochranným duchům, což nasvědčuje tomu, že se mahájánový buddhismus ve Vietnamu nechal inspirovat prvky taoismu a místního animismu (Müllerová, 2004, s. 33).

Druhým z velké trojice náboženství je taoismus, který vychází z filozofie mudrce Lao'c (vietnamsky Thai Thuong Lao Quan). Taoismus byl v minulosti spojován převážně s magií a mystičností. Jeho filozofie se zaměřovala na harmonii mezi vesmírem a člověkem, dále kladla důraz na soužití člověka s přírodou či zdůrazňovala božský původ panovníka. Nejvyšší bytostí je Nefritový císař Ngoc Hoang, který vládne všem, ať už jsou to nebeští bohové, duchové a démoni nebo zbožštělí lidé (Müllerová, 2004, s. 34). Z velké trojice je taoismus však nejméně významný a kromě vietnamských chrámů se s ním můžeme setkat například v určitých vietnamských zvycích (Sullivan, 2010, s. 32).

Třetím velmi významným náboženským směrem, který ovlivnil duchovní, ale i kulturní život dnešních Vietnamců, je konfuciánství. To se dostává na území dnešního Vietnamu v průběhu prvního tisíciletí a již v té době se stává velmi významným náboženstvím. Konfuciánství je spojováno s postavou Konfucia, který nevěřil v určitou nejvyšší bytost a vyznával především víru v sílu a věc. Každého člověka podle něj tvoří žijící duše a spirituální duše. Člověk musí neustále vynakládat úsilí, aby si udržel dobrý charakter a aby dodržel mravní čistotu, což se odráží na morálních kvalitách každého z nich, které jsou poté rozhodujícím prvkem pro postavení a funkci jednotlivce ve

¹⁸ Nachází se zde božstva jako bohyně Quan Am Thi Kinh, tedy Bohyně milosrdenství (zvaná také bódhisattva Avalokitéšvara), Buddha minulosti A Di Da (Amitabha), Buddha přítomnosti Tich Ca Mau Ni (Šákjamuni), Buddha budoucnosti Di Lac (Majatréja) dále pak sochy osmi duchů Kim Cuong, což znamená osm hlavních cest (Müllerová, 2004, s. 33).

společnosti. Z tohoto přesvědčení se dá také určit vymezení základních společenských vztahů a pravidel jejich dodržování dle Konfucia, kdy ve společnosti je „*panovník nadřazen všem lidským bytostem, otec je nadřazen synovi, muž je nadřazen ženě a mladší je oddán staršímu.*“ (Müllerová, 2004, s. 34–35).

O konfuciánské společensko-filozofické učení se vietnamská feudální společnost opírala celá staletí. Největší vliv však mělo v 10. století po obnovení nezávislosti Vietnamu, jakožto hlavní ideologický nástroj při budování státu. Dále pak v předkoloniální a koloniální době se ve Vietnamu uplatňuje konfuciánské učení o patriarchální rodině, které mělo svá přísná pravidla, jako například přísné oddělení mužů a žen před manželstvím a mimo ně, nadřazenost mužů vůči ženám s přísnými tresty pro ženy, jež tato pravidla porušily apod. K uvolnění od těchto zásad a k zrovnoprávnění žen ve společnosti došlo až se vznikem Vietnamské demokratické republiky. Konfuciánské zásady jako úcta ke starším, nebo povinnost rodičů starat se o děti a naopak, se ve vietnamské společnosti udržují dodnes (Vasiljev a kol., 2006, s. 75).

Z konfuciánského učení vyplývá také úcta ke vzdělání, která hraje ve Vietnamu a pro všechny Vietnamce velikou roli. Každá vietnamská škola se řídí zásadou „*Nejprve se učíme dobrým mravům, pak vzdělanosti,*“ což vychází především z konfuciánského učení o morálních kvalitách jednotlivce. Důraz na vzdělání podporují i aktivity státu, kdy v roce 1945 proběhla rozsáhlá kampaň za překonání negramotnosti lidu a v dnešní době chodí téměř všechny děti ve Vietnamu do školy (Vasiljev a kol. 2006, s. 82).

Konfuciánství neovlivnilo však pouze hierarchii ve společnosti či úctu ke vzdělání, ale ovlivnilo také praktikování kultu předků. Ten je charakteristický pro uctívání předků a je založen na víře, že duše zemřelých se vrací na zem, aby chránily své potomky. Duše, především její spirituální část, neumírá, pouze se přesune do nadpozemské sféry a žije dále se svou pozemskou rodinou. Ta, pokud svým předkům projeví úctu, s nimi může komunikovat skrze sny či médium. Při vzájemné komunikaci se tak nejčastěji hovoří o hrozcím nebezpečí pro rodinu a možnostech jeho předejetí či následné nápravě škod, které způsobilo (Müllerová, 2004, s. 35). Každá vietnamská rodina má doma oltář předků, kde uctívá rodinné předky až do čtvrté generace. Oltář má v každém domě svou jasně danou pozici a podle zámožnosti rodiny bývá také různě vybaven, přičemž se klade velký důraz na celkovou symetrii výzdoby. Nejčastěji je ozdoben červenou či pozlacenou deskou s nápisy se jménem a titulem zesnulého či v dnešní době také fotografiemi zesnulých.

Mimo jiné se zde nachází různé rituální předměty, porcelánová nádoba s popelem, do které se zapichují vonné svíčky, nádoby s obětinami a v neposlední řadě také svícny, olejové lampy nebo vázy na květiny (Pechová a kol., 2006, s. 63).

Uctívání předků nevychází pouze z konfuciánské tradice a je spojováno i s taoismem, buddhismem a především pak s animismem, který údajně vyznávali již staří Vietové ještě před příchodem výše zmíněné důležité trojice náboženství. Ti věřili, že všechno na světě, včetně zvířat, rostlin, přírodních útvarů, kamenů apod., má své duchy a duše. Pro Vietnam je charakteristické uctívání nejen rodinných předků, ale i osob, které udělaly pro Vietnam v minulosti něco významného. Jde tak především o národní hrdiny, kteří se později stali patrony celé země a v dnešní době se považují za jakási božstva, která jsou po celém Vietnamu uctívána.¹⁹ V každé obci je ochránce ze světa duchů a většina z nich má i vystavěnou svatyni. Za největší ochránce celé země se pak považují prehistoričtí králové, nazýváni jednotně *Hung* (hrdina), duch hory Ba Vi, nacházející se nedaleko Hanoje, nebo posvátný strom banyán (Vasiljev a kol., 2006, s. 72–73).

Ve Vietnamu je kromě výše zmíněných tří hlavních náboženských směrů poměrně široce rozšířené také křesťanství, které se do země poprvé dostalo již koncem 16. století skrze katolické misionáře a pevně se zde ukotvilo převážně za koloniální nadvlády, kdy zároveň ve stejnou dobu vzniklo ve Vietnamu velké množství katolických obcí. V současné době již ve Vietnamu existují celé katolické vesnice, je zde řada vystavěných kostelů či se v Hanoji a Saigonu můžeme setkat s několika katedrálami. Existuje zde řada biskupů a arcibiskupů, působí zde řeholníci a pravidelně se konají mše a církevní poutě. Ačkoliv zde katolíci slaví Vánoce a jiné katolické svátky, můžeme se u nich v domácnosti setkat s oltáři předků doplněnými o křesťanské symboly (Vasiljev a kol., 2006, s. 76).

V současné době se přibližně 24 milionů z celkových 90 milionů obyvatel Vietnamu hlásí k jedné z 37 registrovaných náboženských organizací ve Vietnamu. Z toho

¹⁹ Dnes se hovoří o jakémsi pantheonu národních hrdinů, který vedl povstání proti okupaci Vietnamu v různých časových horizontech. Mezi ty nejvýznamnější postavy Vietnamských dějin patří například dvě sestry z rodu Trung, které stály v čele povstání lidu proti krutovládě Číny v letech 40–42 n. l., dále žena jménem Trieu, která vedla povstání v roce 248. Další významnou osobou je šlechtic Ly Bi, který roku 544 vyhlásil stát a dalších 60 let si udržel svou samostatnost. Vojevůdce Ngo Quyen, který definitivně skoncoval s nadvládou Číny v roce 938. K největším hrdinům pak patří vojevůdce Ly Thuong Kiet, kníže Tran Hung Dao, statkář Le Loi a vůdce rolnického povstání ve středním Vietnamu Nguyen Hue. Tito národní hrdinové odrazili po několika staletí útoky nepřátelských vojsk ze severu, kdy poslední zmíněný Nguyen Hue, též známý jako Quang Trung, sjednotil v roce 1788 Vietnam. Dnes jsou ve Vietnamu po těchto válečnících pojmenovány větší ulice. V poslední době se čím dál tím více dostává mezi uctívané národní hrdiny také zakladatel komunistické strany, bojovník za sjednocení Vietnamu a první prezident VDR Ho Či Min, na jehož památku je pojmenováno největší město Vietnamu (Vasiljev a kol., 2006, s. 72–73).

největší část tvoří buddhisté (11 milionů), dále katolíci (6,2 milionů) a protestanté (1,4 milionů), vyznavači Cao Dai (4,4 milionů) a další. Ačkoliv se převážná část obyvatel nehlásí k žádnému výše zmíněnému náboženskému vyznání, často provádí různé rituály a obřady, které převážně souvisí s uctíváním předků a sami tyto své praktiky nazývají „vírou“ (gov.uk, 2014).

3.5 Svátky a tradice

Vietnamské svátky a tradice byly podobně jako duchovní život Vietnamců ovlivněny několika významnými náboženskými a filozofickými proudy. Kromě buddhismu, taoismu a konfucianismu se v některých vietnamských svátcích a tradicích můžeme setkat s prvky hinduismu, islámu, křesťanství či v moderní historii i evropsko-americkými filozofiemi a politickými naukami. Základem pro pochopení vietnamských svátků a tradic je víra Vietnamců v nadpřirozený svět, kdy podle vlastního přesvědčení jsou životy každého z nich ovlivněny různými bohy či duchy předků. Pro Vietnamce nemá příslušnost k určitému náboženství vliv na víru v nadpřirozeno. I Vietnamec křesťanského vyznání, který pravidelně navštěvuje kostel, se může účastnit různých poutí k posvátným místům, kde uctívá duchy a předky národa a zároveň může mít doma oltář předků, kde se modlí ke svým zemřelým rodinným příslušníkům. Podle Pechové a kol. (2006, s. 56–57) v sobě tradiční vietnamské svátky a oslavy *„odrážejí synkretický charakter vietnamské kultury. Zvyky vycházejí z dávných místních a čínských tradic, ale i z vlivů indické či moderní západní kultury. Během každoročních svátků se Vietnamci věnují rodině, ale i jejím předkům, kterým obětují, stejně jako se modlí k ochranným bůžkům a zařikávají zlé duchy a demony. [...] Všechny tyto nevšední dny se řídí tradičním vietnamským lunárním kalendářem.“*

Tato kapitola popisuje některé z nejvýznamnějších vietnamských svátků a tradic s nimi spojených tak, jak jsou oslavovány v nynější podobě ve Vietnamu.

3.5.1 Vietnamský Nový lunární rok

Jednoznačně nejvýznamnějším vietnamským svátkem je oslava lunárního Nového roku (ve vietnamštině *Tết nguyên đán*, u nás známější v jeho zkrácené podobě *Tet*), který se slaví podle lunárního kalendáře, kdy jeho datum je proměnlivé a podle evropského

kalendáře připadá na termín od 21. ledna do 20. února²⁰ (Bittnerová, Moravcová, 2005, s. 395). Název Tet se odvozuje od slova „*tiet*“, kterým se popisuje kolínko mezi částmi bambusového stonku a zároveň znázorňuje určitý přechod (Sullivan, 2010, s. 33). Podle Pechové a kol. (2006, s. 58) je oslava Nového roku „*největším svátkem v zemi, který, s nadsázkou řečeno, v sobě spojuje rodinnou pohodu českých Vánoc, bouřlivé slavení Silvestra a náboženskou tradici a posvátnost Velikonoc. Tet je zároveň pro každého Vietnamce dnem narozenin, neboť v den lunárního Nového roku si všichni přičítají jeden rok navíc, stávají se o rok starší. Narodí-li se dítě pouze několik hodin před Novým rokem, dovrší o půlnoci podle vietnamského vnímání světa jeden, respektive dva roky, protože do věku je ve Vietnamu započítáván navíc i jeden rok v mateřském lůnu.*“

Přípravy na samostatný svátek jsou pro Vietnamce symbolické a trvají několik dní.²¹ Jejich součástí je například úklid a výzdoba domu, kanceláře nebo obchodu květinami, kdy jakousi českou obdobou vánočních stromků je pro Vietnamce malá kvetoucí broskvoň nebo také kumkvatový stromeček s plody podobnými mandarinkám. Stromek či větvička broskvoně mají rodinu ochraňovat před zlými duchy a podle tradice symbolizují dlouhověkost a nesmrtelnost a načervenalá barva jejich květů připomíná štěstí. Zeleno-bílá barva kumkvatových stromků s oranžovými plody zase představuje pokračování života a střídání generací (Pechová a kol., 2006, s. 58). K novoroční výzdobě se také pojí různé zvyky a praktiky, jako je například ověšování bambusových tyčí různými amulety a zvonky se znameními, které upomínají na legendu o tom, jak Buddha lstí vypudil ďábla ze země lidí, dále pak ozdoba domácností v podobě slavnostního

²⁰ V roce 2017 připadl Nový lunární rok na 28. ledna a je rokem kohouta. Oslava Nového roku Tet není pouze jednodenní, avšak celková oslava připadá na několik dní, které jsou podle lunárního kalendáře pevně stanovené, a celkový proces je následující:

1. „*Ông Công, Ông Táo Day (Den Kuchyňského Boha) – 23. prosinec*
2. *Balení pokrmu Chung – 26. – 28. prosinec*
3. *Rodinná sešlost a Tât niên (poslední jídlo v roce) – 30. prosinec*
4. *Giao thừa – Silvestr: včetně modlitebních shromáždění a modliteb k bohům a předkům, Xông đất (první navštívení rodiny v novém roce)*
5. *První tři dny nového roku: návštěva otcovy rodiny prvního dne, matčiny rodiny druhého dne a učitelovy rodiny třetího dne*
6. *Návštěva příbuzných, přátel a sousedů, která se může uskutečnit mezi 3. a 5. lednem*
7. *Hóa vàng – pálení obětí předkům, které připadá na 4. ledna*
8. *Znovuzahájení podnikání: nejčastěji si podnikatelé a majitelé firem vybírají určité datum pro podnikání, které koresponduje s jejich věkem (a také s přesným datem a hodinou narození)*
9. *Tết Nguyên Tiêu (první úplněk v roce): 15. ledna“ (vietnamonline.com, 2015).*

²¹ Vlastní oslavy začínají již sedm dní před Novým rokem, kdy se Tao Quan, což je trojice duchů domácího krbu, kteří sídlí v každé vietnamské kuchyni, odebírají do nebe, aby Nefritového císaře zpravili o událostech uplynulého roku. V tento den staví Vietnamci oltáře, na které přináší oběti v podobě květin, jídla, vody betelu či živých kaprů, na kterých se podle pověsti Tao Quan dopravují do nebes. Přinášení obětí k oltářům má pak lidem zajistit štěstí v následujícím roce (Ray, Yanagihara, 2005, s. 55).

podnosu s pěti druhy ovoce, který symbolizuje poděkování nebi, zemi a předkům či „*psaní paralelních textů na červený papír (červená je barvou vitality), který pověsí po stranách oltáře předků. Každý pár paralel má stejný počet slov s opačným nebo shodným významem a několik veršů. Tato elegantní kulturní aktivita má ukazovat na bystrou mysl, morálku, vnímání přírody a sociálního života.*“ (Bittnerová, Moravcová, 2005, s. 396). Další důležitou součástí příprav je povinnost každého Vietnamce vstoupit do nového roku řádně očištěn. Jedná se jak o očistu od veškerých dluhů či sporů, tak i o tělesnou očistu, a proto Vietnamci často navštěvují kadeřníky, koupou své děti či celkově uklízí dům a vyhazují nepotřebné věci (Pechová a kol., 2006, s. 59).

Mimo úklid a očistu se Vietnamci vydávají do ulic na předsváteční nákupy. S postupem času prošly novoroční trhy ve Vietnamu výraznou změnou. Z dřívější nabídky převážně tradičních potravin, květin a různých předmětů se dnešní novoroční trhy vyznačují nepřehledným množstvím domácího, ale i zahraničního zboží. Stoupající životní úroveň obyvatelstva zapříčinila přesun od trávení svátků s rodinou u jídla ke vzájemnému obdarovávání drobnými, ale i drahými předměty, jako jsou například různé elektronické výrobky, oblečení či motocykly. Obdarování nepřichází pouze mezi rodinnými příslušníky, ale Vietnamci pomocí dárků vyjadřují vděčnost výše postaveným lidem nebo těm, kterým jsou zavázáni. Například děti nosí dary svým učitelům či pacienti svým lékařům apod. (Pechová a kol., 2006, s. 59).

Mezi tradice spojené s přípravami na oslavu Nového lunárního roku patří také navštěvování hřbitovů, pozvání duchů zesnulých příbuzných, aby se zúčastnili novoročních oslav a zároveň jejich pohoštění jídlem. Tradice říká, že zesnulí předci jsou mrtví, avšak i v nadpřirozeném světě mají své potřeby, a proto jim kromě jídla také obětovávají různé předměty nebo se modlí k jejich duším. Ve stejné době se také začínají vracet zbylí rodinní příslušníci domů, aby při oslavách byla celá rodina pohromadě. Domů do Vietnamu se tak vrací i studenti či lidé, kteří odešli za prací do zahraničí. Stát tento dočasný návrat velmi podporuje, jelikož se do Vietnamu v té době přelévá značná část financí, která by jinak skončila v zahraničí (Pechová a kol., 2006, s. 59–60).

Samostatná oslava Nového lunárního roku se řídí heslem: „Jak na Nový rok, tak po celý rok“. Pro Vietnamce je začátek roku velmi důležitý, protože ukáže, jak bude vypadat jeho celý průběh. Vietnamci si proto například pečlivě vybírají, kdo jako první host v novém roce navštíví jejich dům, protože osud pozvaného hosta ovlivní i osud rodiny po

celý rok. Zároveň si neradi na Nový rok půjčují peníze, aby neměly po zbytek roku finanční problémy. Vietnamští umělci zase recitují své první verše, které by měly být optimistické, aby jejich tvorba byla po celý rok kvalitní a bezproblémová. Mimo to se při oslavě Nového roku podnikají návštěvy příbuzných, poutě k významným chrámům a pagodám, připravují se tradiční pokrmy a o půlnoci se lidé z velkých měst scházejí v centru města, aby společně shlédli ohňostroj (Pechová a kol., 2006, s. 60).

3.5.2 Svátek středu podzimu – Vietnamský svátek dětí

Mezi významné vietnamské svátky patří také Svátek středu podzimu (vietnamsky *Tết Trung thu*), který připadá na 15. den osmého měsíce lunárního kalendáře, kdy je měsíc nejjasnější a nejkulatější. Dříve lidé v tento den oslavovali sklizeň, obětovali dary svým předkům a bohům a předpovídali příští úrodu, avšak dnes je tento den spojován převážně s dětmi (Pechová, 2006, s. 41).

Dnešní podoba oslavy svátku Středu podzimu vychází z několika legend. První legenda vypráví o chudém chlapci Lục Đúcovi, který vyhrál soutěž o nejhezčí lampión vyhlášenou čínským císařem. Tuto soutěž vyhrál díky zjevení taoistické víly, která mu poradila, jak vyrobit lampión se složitým mechanismem a symbolikou, která císaře uchvátí. Druhá legenda vypráví o lvu, který se neúspěšně snažil chytit měsíc, odrážející se na hladině lesní říčky. Po dlouhém a marném snažení se lev rozhněval a zaútočil na blízkou vesnici. Volání vesničanů o pomoc zaslechl dřevorubec, který z ulomené větve vyrobil hůl a lva zahnal (Hữu Ngoc, Borton, 2005, s. 25–31). Třetí legenda vypráví o kaprovi, který se toužil stát drakem a díky jeho neustálému snažení se jím nakonec stal. Díky těmto legendám se dnes při oslavách Svátku středu podzimu můžeme setkat s vyráběním lampiónů různých tvarů s různými symboly, kdy se děti předhánějí, kdo bude mít nejhezčí lampión. Dále se svátek vyznačuje zobrazováním souboje dřevorubce a lva skrze lví tanec, kdy tanečníky bývají nejčastěji barevně oděni mladí chlapci zběhlí v bojovém umění. Příběh o kaprovi má pak děti motivovat ke studiu a ke splnění svých snů (Pechová, 2006, s. 41–42).

K oslavám patří nepochybně také tradiční vietnamské pokrmy, kdy nejvýznamnějším z nich jsou tzv. „koláčky středu podzimu“ či „měsíční koláčky“ (vietnamsky *bánh trung thu*). Recepty koláčků se často liší, bývají plněny masem či ovocem, ale také kombinací různých přísad, jako jsou klobásky, zázvor, kokos a další.

Nejčastěji jsou oválného či hranatého tvaru, ale v posledních letech se stále populárnějšími stávají tvary v podobě různých zvířat. Koláčky jsou vydatné a mohou se servírovat ihned po upečení, avšak doporučuje se konzumace až po odležení (Hũu Ngoc, Borton, 2005, s. 87–91). Pechová (2006, s. 42) dodává, že kvůli dlouhé trvanlivosti koláčků si někteří Vietnamci v ČR objednávají velké množství tohoto pokrmu jako dárek či jídlo pro své známé a děti.

3.5.3 Svátek ducha rodinného krbu

Kult ducha rodinného krbu pochází původně z Číny, kde lidé uctívají ochránce domácnosti, avšak vyznávání duchů či bohů se nevztahuje pouze na rodinu a její domácnost, nýbrž na celou vesnici. Stejně je tomu tak i ve Vietnamu, kde lidé uctívají ochranné duchy vesnice, tržiště nebo řemesla. Pro rodinu je však nejdůležitějším duchem ten, který po celý rok pozoruje život a události rodiny. V posledním měsíci lunárního kalendáře, konkrétně 23. dne, odchází duch rodinného krbu do nebes, aby Nefritovému císaři podal zprávu o své rodině. V tento den se k němu Vietnamci modlí a věnují mu různé obětiny. Modlitbu provádí podle tradice otec či po jeho smrti nejstarší syn, který zapálí vonné tyčinky a následně se modlí za dostatek potravy, za blaho a štěstí rodiny, za ochranu před požárem domu a zároveň prosí ducha, aby o rodině mluvil co nejlépe a odpustil jí drobné přečiny, kterých se za uplynulý rok dopustila. Obřad končí po vyhasnutí vonných tyčinek, které podle tradice přenášejí svým dýmem přání a modlitby do nebes. Podle modliteb je pak rodina buď obdarována jídlem a radostí, anebo je potrestána skrze bídu, nemoc či spory se sousedy. Svátek ducha rodinného krbu tak uzavírá cyklus vietnamských svátků, kdy následující týden nastává oslava Nového lunárního roku (Pechová a kol., 2006, s. 62–63).

3.5.4 Další tradiční svátky a oslavy

Kromě výše zmíněných nejdůležitějších svátků stojí za zmínku například Svátek mrtvých (*Thanh Minh*), kdy Vietnamci navštěvují hroby svých předků, a který připadá na 5. den 3. měsíce. Letní slunovrat (*Tiet Doan Ngo*), který je také znám jako Svátek 5. dne v 5. měsíci, je symbol příchodu léta a vysokých teplot, kdy lidé v dnešní době upalují lidské sochy a figuríny, aby byla uspokojena potřeba dostatečného počtu duší sloužících v boží armádě smrti. Dříve byl tento svátek spojován s konzumací horkých, kyselých

a pálivých pokrmů a nápojů, které měly dobře působit na organismus a chránit lidi před démony, avšak dnes se od těchto praktik již upustilo. Dalším významným svátkem je Den bloudících duší (*Trung Nguyen*), který je připomínkou smrti. Připadá na 15. den 7. měsíce a Vietnamci bloudícím duším obětovávají jídlo a další dary, aby duše došly klidu a zapomněly na smrt. V pagodách se odříkávají modlitby a v domácnostech se obětuje na rodinných oltářích. Pálí se papírové oblečení a boty jakožto votivní dary smrti (Tóthová, 2010, s. 36).

V posledních letech se ve Vietnamu dostává stále větší oblibě také svátku *Vesak*, který je ryze buddhistickým a připomíná se jím narození Buddhy Šákjamuniho. Tento svátek je také spjatý s lunárním kalendářem a začíná v den květnového úplňku. Jeho název je odvozen od názvu prvního měsíce indického lunárního kalendáře, avšak Vietnamci kromě názvu *Vesak*, používají spíše název *Lễ Phật Đản*. Jedná se především o duchovní svátek, při kterém se rozjímá a medituje a připomíná se možnost dosáhnout osvícení, jakožto ideální cesty, ke které by měl každý směřovat. Mezi tradice spojené s tímto svátkem patří symbolické polévání Buddhovy sošky vodou, vegetariánská strava či dobročinná gesta. Ve velkých svatyních v severní části Vietnamu je možné spatřit sošky malého, právě narozeného Šákjamuniho, který má vztyčenou ruku a svým umístěním má symbolizovat počátek buddhismu (Komers, 2009, s. 44–48).

3.5.5 Svatba

Vietnamská svatba je jedním z nejslavnostnějších událostí rodiny. Nejedná se pouze o záležitost ženicha a nevěsty, ale o záležitost celé rodiny. Dříve byli staří mládenci terčem posměchu a často se nesměli vůbec zúčastňovat jakýchkoliv oslav. Dívky na druhou stranu byly obdivovány, pokud žily v celibátu, například z toho důvodu, že místo svatby se staraly o své nemocné rodiče či vychovávaly mladší sourozence (Pechová a kol., 2006, s. 65).

Tradiční vietnamská svatba se v minulosti částečně lišila od té dnešní. Dřívější zákon nikterak neustanovoval plnoletost, a tak se stávalo, že mezi novomanžely byla velká věková nerovnost. Běžně se například stávalo, že se osmnáctiletá dívka provdala za osmiletého chlapce, což ale bývalo převážně z důvodu provdání dívky do bohaté rodiny chlapce. Nejčastější sňatky se však uzavíraly mezi patnáctým a šestnáctým rokem, pozdější sňatky byly omluvitelné pouze za předpokladu studia (Vasiljev, 1999, s. 161). V minulosti,

ale i dnes platí ve Vietnamu patrilokalita, tedy stěhování nevěsty po svatbě k manželově rodině. Zde se žena dostává do role hospodyně, kdy se musí starat o domácnost, zároveň musí poslouchat a sloužit a až do smrti své tchýně nemá právo rozhodovat o rodinných záležitostech (Pechová a kol. 2006, s. 64).

Tradiční vietnamská svatba představovala řadu rituálů s pevně stanovenými pravidly. Prvním krokem byli jakési námluvy, kdy si rodina najala profesionálního dohazovače, který se snažil najít toho nejideálnějšího partnera. Pokud takového našel, poslala rodina ženicha zasnubní dopis s drobnými dary (čaj, oříšky nebo rýže) skrze dohazovače, který se s předáváním darů zároveň snažil rodinu přesvědčit o svolení k sňatku. Důležitou roli zde hrálo datum narození budoucí nevěsty, které se předávalo vykladačům osudu, aby rozhodli o vhodnosti či nevhodnosti sňatku. Pokud vše proběhlo v pořádku a rodina nevěsty svolila ke sňatku, odeslala rodině ženicha své požadavky ohledně darů, které musí shromáždit, aby se svatba mohla uskutečnit. Ta vzápětí odeslala rodině nevěsty dary (nejčastěji maso, šperky, zlato a alkohol) a k nim darovací listinu, kde byly všechny dary sepsány. V den sňatku se pak zasílala svatební listina, která sloužila jako smlouva o předání nevěsty do ženichovy rodiny (Obuchová, 2003, s. 77–78).

Samostatná svatba se uskutečňovala jeden až tři roky po zasnubách, kdy přesné datum bylo určeno vykladači osudu podle dat narození obou snoubenců. Podle tradice se v den svatby nesměla nevěsta dotknout země do té doby, než přijede do rodiny ženicha. Proto se pro nevěstu vydal ženich se svou rodinou a na nosítkách, v doprovodu hudebníků, odnesl nevěstu do domu ženicha. Ta během cesty nesla v rukou různé magické předměty, které sloužily k zahnání zlých sil. Po příchodu do ženichova domu vykonával mladý pár obřadní rituál předkům, zemi a nebi, kdy na oltář kladli různé dary, zapalovali vonné svíčky a společně se klaněli. Tím byl jejich sňatek duchy stvrzen. Po tomto rituálu dostávali novomanželé červené obálky od svých příbuzných, ve kterých se nacházely peněžní dary či drobné šperky (Obuchová, 2003, s. 76–84).

V dnešní době hraje velmi důležitou roli pečlivě zvolené datum svatby, které by mělo připadnout pouze na ty nejdůležitější dny. Samotná svatební slavnost je velká s počtem hostů 300–1000 osob, což zároveň znamená vysoké náklady na svatbu, které se na vesnicích pohybují v přepočtu mezi 70–100 tisíci korunami, přičemž ve velkých městech se udává částka daleko vyšší. Celkový svatební průběh se pak odehrává velice rychle. Pozvánky se zasílají několik dní předem a každý v nich najde datum a čas, kdy se

má na hostinu dostavit. Den před svatbou se postaví dva stany a připravuje se jídlo pro všechny hosty. Ve svatební den se rituál předkům provádí jak v domě nevěsty, tak v domě ženicha, kde si novomanželé zároveň vyměňují prstýnky. Poté následuje společné posezení manželů a hostina. Celkový ceremoniál trvá přibližně 4 hodiny a po skončení si ženich odváží nevěstu do domu své rodiny, kde spolu oba nadále bydlí (Zajíc, 2011, idnes.cz).

3.5.6 Pohřeb

Pohřeb je vedle svatby velmi důležitou událostí v každé vietnamské rodině. Smrt není ve vietnamské společnosti tabu, naopak se o ní mluví a lidé se na ni připravují již během života. Většina lidí si sama šetří na svůj vlastní pohřeb, před smrtí sepisuje poslední vůli nebo si svá poslední slova nahrává na magnetofon (Pechová a kol., 2006, s. 65).

Samotný průběh pohřbu je poměrně komplikovaný a skládá se z mnoha tradičních úkonů. Velký důraz je kladen na umytí těla zesnulého, které je následně zakryto látkou a uloženo do rakve. Poté přichází příbuzní a hosté, kteří zesnulému obětují různé dary a peníze. Výběr dne pohřbu se řídí lunárním kalendářem a je vybírán tak, aby byl co nejvíce vhodný pro uskutečnění pohřebního obřadu (Pechová a kol., 2016, s. 66). Důležitým zvykem je výběr posmrtného jména pro zemřelého, které navrhuje nejstarší syn nebo dcera, jelikož je nešťastné, aby zemřelý používal stejné jméno, které používal v životě. Po obřadu nastává období smutku, během kterého by pozůstalí neměli provádět jakoukoliv formu zábavy a zároveň by měli nosit smuteční oděv či kus látky, která symbolizuje období smutku (Mei, 2013, asianstyle.cz).

4 Analytická část

Analytická část diplomové práce je na základě použité výzkumné metody rozdělena do dvou částí. První část se zabývá kvantitativním výzkumem, kde jsou podrobně analyzována a interpretována data získaná z dotazníkového šetření, která podávají obecný pohled na problematiku zachovávání tradic a zvyků vietnamské menšiny v ČR. V druhé části jsou interpretovány výsledky získané z polostandardizovaných rozhovorů, které poskytují hlubší informace o zkoumané problematice.

4.1 Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření

Kvantitativní výzkum byl realizován pomocí techniky dotazníkového šetření, které probíhalo 14 dní, přesněji od 20. ledna do 3. února 2017. Dotazníky byly vyplňovány na webových stránkách vyplnto.cz, kdy na 20, předem připravených otázek, odpovědělo celkem 109 respondentů, 44 mužů a 65 žen.

Respondenti byli v úvodní části dotazníku seznámeni s tématem diplomové práce a obsahem dotazníku. Zároveň byli ujištěni, že dotazník je zcela anonymní a výsledky výzkumu budou použity pouze pro potřeby diplomové práce. Po zodpovězení na všechny otázky bylo všem respondentům poděkováno a nabídnuto zaslání hotové diplomové práce na mail, pokud by o to kdokoliv z nich zažádal.

Následující podkapitola se zabývá analýzou získaných dat z dotazníkového šetření, které se zaměřovalo na jedenapůltou a druhou generaci Vietnamců žijící v ČR a její dodržování svátků, tradic a zvyků. Jednalo se především o tradiční vietnamské svátky, avšak pro porovnání se zjišťovalo i dodržování nejvýznamnějších českých svátků. Zároveň byly otázky směřovány na význam těchto svátků pro samotné Vietnamce a v závěru se otázky zabývaly předpoklady k dodržování vietnamských svátků, tradic a zvyků do budoucna. Výsledky výzkumu jsou zaokrouhleny na celá čísla a pro lepší orientaci jsou použity grafy a tabulky, z nichž některé se nachází v přílohách diplomové práce.

4.1.1 Analýza dotazníku

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 65 žen a 44 mužů.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Věková hranice byla stanovena do věku 35 let. Nejvíce respondentů bylo z věkové kategorie 16–25 let, přesněji 81 respondentů, dále 18 respondentů z věkové kategorie od 26 do 35 let a nejméně dotazovaných bylo z kategorie do 15 let, přesněji 10.

Otázka č. 3: V jakém oboru pracujete?

Nejvíce respondentů pocházelo z řad studentů, kdy tuto odpověď označilo 76 % všech dotazovaných, přesněji 83 respondentů. Dalšími významnými pracovními obory byly IT technologie, vzdělávání, věda a vývoj, gastronomie a pohostinství, kdy každou z těchto odpovědí označili 4 respondenti. Zbytek odpovědí se rozdělil mezi další pracovní obory, avšak v tomto případě se jedná o velmi malou část respondentů.

Otázka č. 4: Jaké je Vaše místo bydliště?

Respondenti pocházeli ze všech koutů ČR, kdy však nejvýznamnější podíl tvořili respondenti žijící v Praze, kterých bylo 58, což je přibližně 53 % ze všech dotazovaných. Hned po Praze následovalo 13 respondentů ze Středočeského kraje, 6 respondentů z Plzeňského a Karlovarského kraje a zbytek respondentů pocházel z ostatních krajů České republiky.

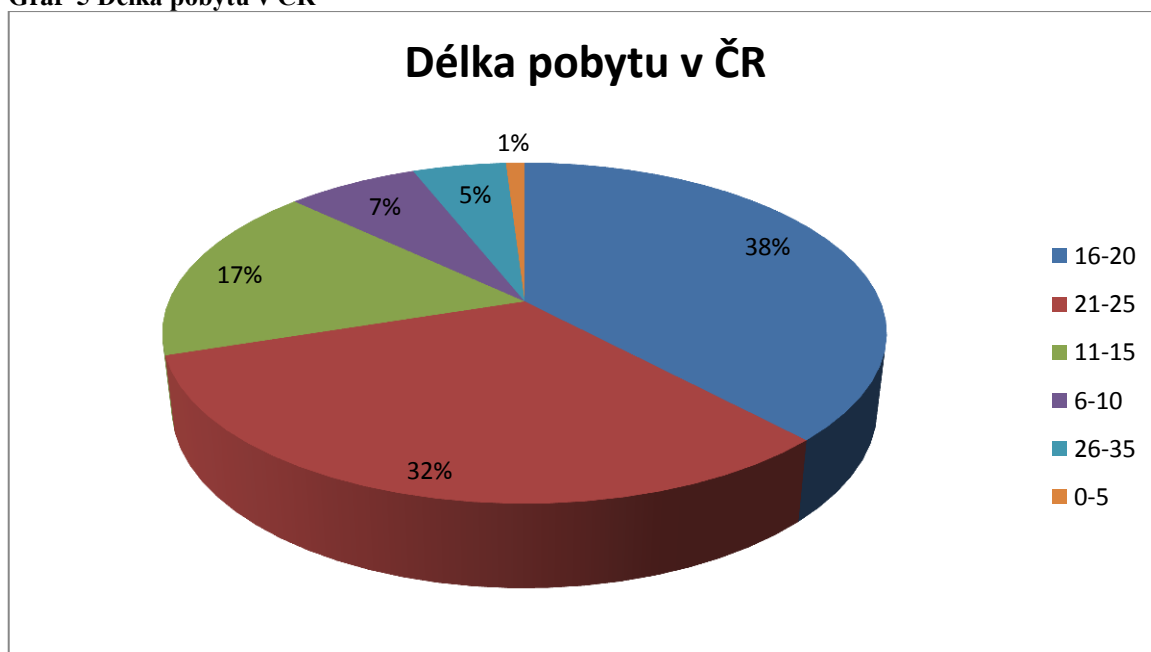
Otázka č. 5: Jaký je počet obyvatel města/obce, ve které žijete?

Jelikož z předchozích odpovědí je patrné, že více jak polovina respondentů bydlí v současné době v hlavním městě ČR, nejvíce odpovědí zaznamenala obec či město s počtem obyvatel nad 1 milion. Další nejčastější odpovědí bylo město či obec s počtem obyvatel v rozmezí od 10.001 do 50.000 obyvatel, kterou označilo 27 respondentů a třetí nejčastější odpovědí bylo město či obec do 10.000 obyvatel, ve kterém žije v současné době 16 respondentů.

Otázka č. 6: Jak dlouho žijete v ČR?

Graf 5 zobrazuje délku pobytu respondentů v ČR. Nejvíce respondentů se pohybuje v hranici mezi 16–20 lety a 21–25 lety strávenými v ČR, což vychází z otázky č. 2 o věkové hranici respondentů. Z výsledků je patrné, že největší část respondentů se v ČR narodila nebo přijela v dětském věku a převážnou část života strávila v České republice. Respondenti, kteří uvedli délku pobytu v ČR pod 15 let, patří převážně do nejmladší věkové kategorie. Zanedbatelné množství respondentů je pak těch, kteří v ČR žijí 5 a méně let.

Graf 5 Délka pobytu v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7: Jaké je Vaše náboženské vyznání?

Následující graf zobrazuje náboženské rozdělení respondentů.

Graf 6 Náboženské vyznání

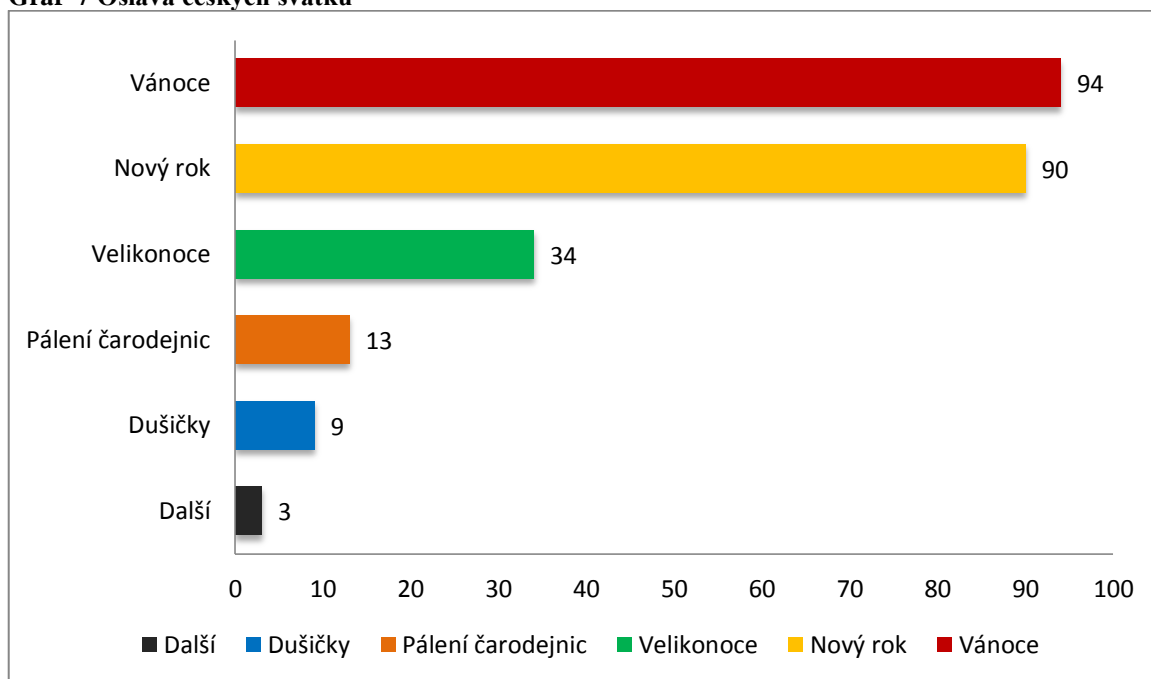
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že největší část respondentů nevyznává žádné náboženství, kdy tuto odpověď uvedlo 77 ze všech dotazovaných. Z náboženství měl pak největší zastoupení buddhismus, ke kterému se hlásilo 19 respondentů a dále pak křesťanství s 9 respondenty. Příslušnost k sektě Cao Dai uvedli pouze 3 respondenti a 1 respondent uvedl za své náboženství islám.

Otázka č. 8: Jaké konkrétní české svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda Vietnamci v ČR slaví některé z nejvýznamnějších českých svátků, případně v jakém zastoupení. V grafu 7 jsou zaznamenány všechny odpovědi, které respondenti k této problematice uváděli.

Graf 7 Oslava českých svátků

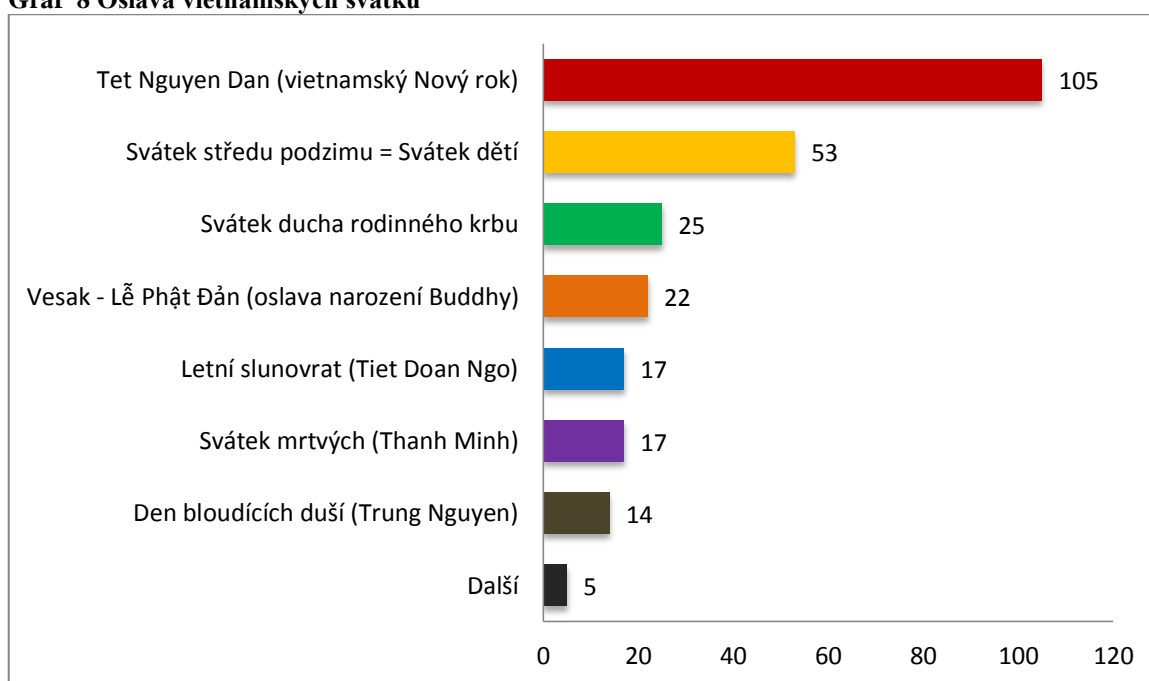
Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků je patrné, že nejčastějšími svátky, které respondenti slaví, jsou Vánoce a Nový rok, kdy tuto odpověď uvedlo více než 80 % všech dotazovaných. Třetina respondentů uvedla, že v současné době slaví i Velikonoce. Zajímavým faktem je i to, že někteří respondenti uvedli mezi české tradice, které v dnešní době slaví, pálení čarodějnic, dušičky či 1. Máj nebo MDŽ. Ačkoliv je počet těchto respondentů velmi malý, dá se říci, že i tyto svátky a tradice mají u vietnamské mládeže své místo.

Otázka č. 9: Jaké tradiční vietnamské svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?

Otázka č. 9 se zaměřovala na konkrétní vietnamské svátky a s nimi spojené tradice a zvyky, které v ČR vietnamská mládež slaví. Mezi odpovědi byly vybrány ty nejvýznamnější svátky, které Vietnamci ve Vietnamu a po celém světě slaví a dodržují. Byl zde ponechán i prostor pro volnou odpověď, pokud by otázka nepokryla všechny možné odpovědi. U této otázky byla možnost označit jednu a více odpovědí, kdy v grafu 8 lze vidět výčet všech odpovědí, které respondenti uváděli.

Graf 8 Oslava vietnamských svátků

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejčastějším svátkem, který respondenti uváděli, byl vietnamský Nový rok, kdy tato odpověď byla označena v 96 % případů. Druhým nejčastějším svátkem byl svátek středu podzimu, který je významný především pro děti a nejmladší generaci. Zajímavé je, že oslava narození Buddhy má mezi vietnamskou mládeží poměrně velké zastoupení, což je viditelné z označení této možnosti ve 22 případech. Zároveň se tato oslava řadí na téměř stejnou úroveň jako svátky výsadně zaměřené na uctívání zemřelých příbuzných a předků (Svátek ducha rodinného krbu, Svátek mrtvých).

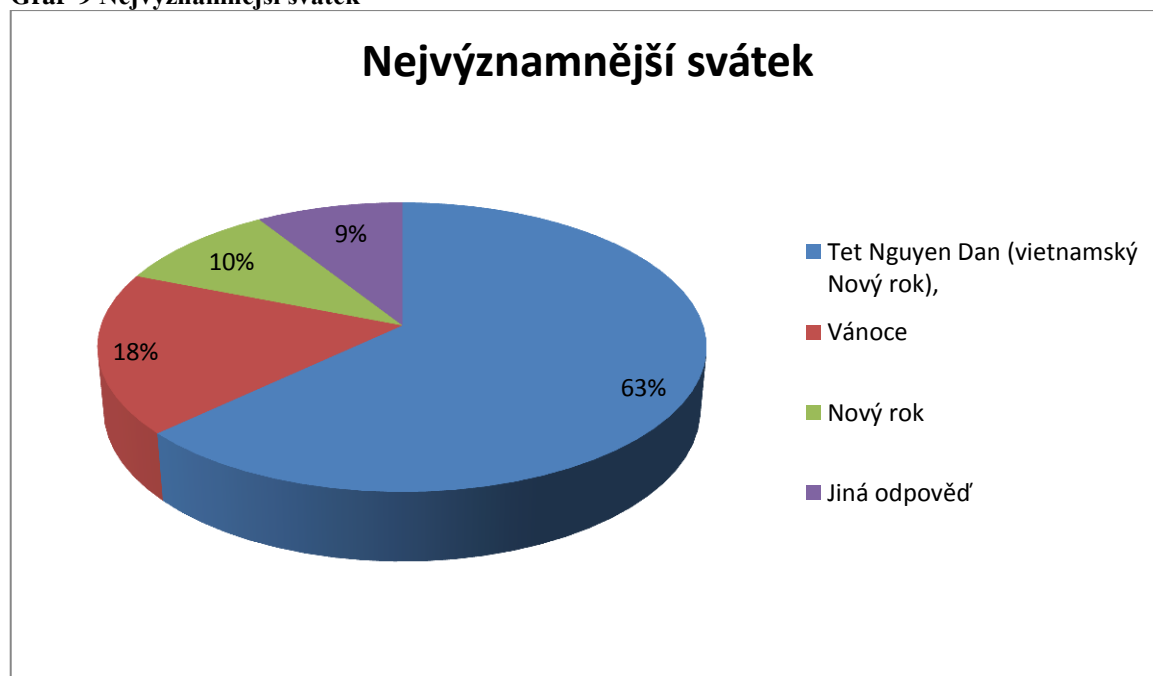
Otázka č. 10: S kým nejčastěji slavíte tradiční vietnamské svátky?

Respondenti uváděli, že nejčastěji slaví vietnamské svátky se svou rodinou, popřípadě s příbuznými. Tyto dvě odpovědi byly zaznamenány dohromady ve 151 případech, kdy možnost rodina byla zvolena celkem 103 krát. Dalšími často volenými variantami byli přátelé, známí a partner či partnerka. Je tedy zřejmé, že vietnamské svátky jsou především rodinnou záležitostí.

Otázka č. 11: Který z níže uvedených svátků má pro Vás největší význam?

Tato otázka zjišťovala, jaký ze všech uvedených svátků v dotazníku má pro respondenty největší význam. Respondenti zde vybírali pouze jednu možnou odpověď z nabídky nejvýznamnějších českých a vietnamských svátků. V grafu 9 je vidět, jaké odpovědi respondenti nejčastěji volili.

Graf 9 Nejvýznamnější svátek

Zdroj: Vlastní zpracování

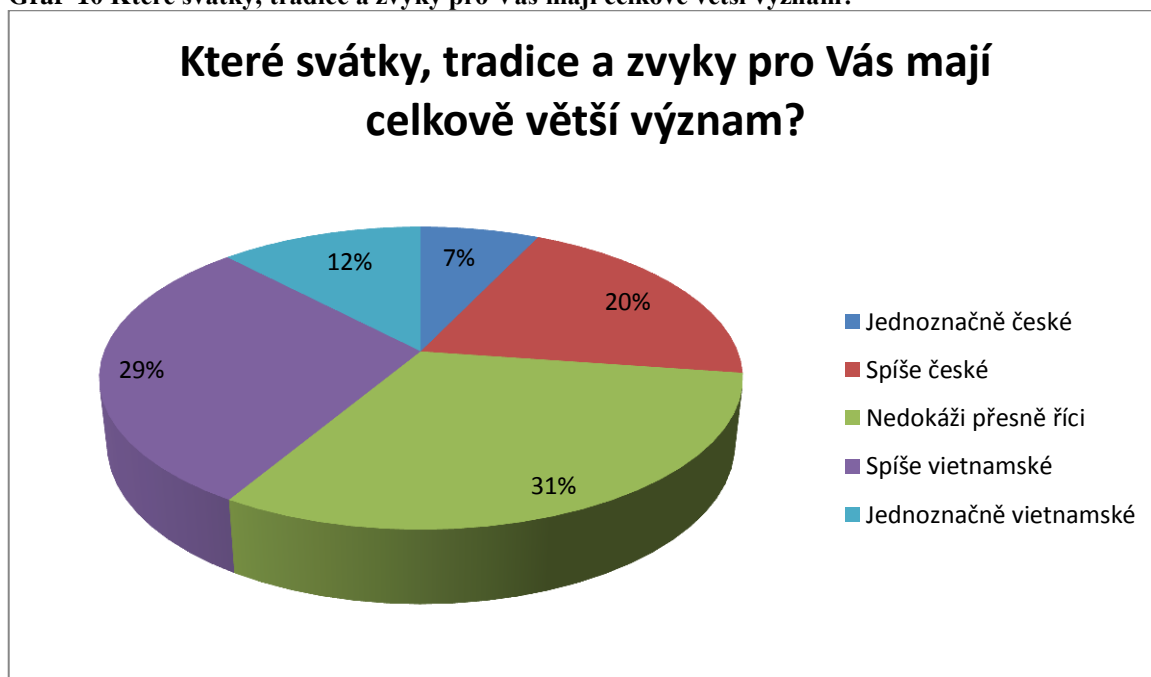
Z grafu 9 je patrné, že více jak polovina respondentů uvedla vietnamský Nový rok jako nejvýznamnější svátek ze všech, které v současné době slaví. Vánoce, jakožto „český“ svátek, se ve významnosti nachází na druhém místě, avšak velmi pozadu oproti Novému lunárnímu roku. Své významné místo zde má i oslava Nového roku, která připadá na

přelom posledního a prvního dne v roce podle Gregoriánského kalendáře, a který zvolilo 11 respondentů, jako svůj nejvýznamnější svátek v roce.

Otázka č. 12: Které svátky, tradice a zvyky pro Vás mají celkově větší význam?

Zjištění, zda jsou pro respondenty důležitější svátky vietnamské nebo svátky české, měla za úkol otázka č. 12. Pro lepší přehled je zde použit graf 10, ve kterém jsou vyznačeny výsledné statistiky.

Graf 10 Které svátky, tradice a zvyky pro Vás mají celkově větší význam?

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že názory respondentů se poměrně různí. Spíše české svátky upřednostňuje 22 všech dotazovaných a spíše vietnamské svátky upřednostňuje 32 z celkových 109 dotazovaných. Respondentů, kteří měli ve své odpovědi jasno a zvolili za jednoznačně významnější svátky vietnamské, bylo 13. Pouze 8 dotazovaných uvedlo za jednoznačně významnější svátky ty české. Ti, kteří si nebyli jisti svou odpovědí, zvolili neutrální cestu a sami nedokáží přesně určit, které svátky jsou pro ně důležitější či mají větší význam. Takovouto odpověď zvolil každý třetí respondent. Z těchto výsledků se dá předpokládat postavení českých a vietnamských svátků na stejnou úroveň.

Otázka č. 13: Má Vaše rodina doma v ČR oltář k uctívání Vašich zesnulých příbuzných a předků?

Oltář předků je bezkonkurenčně nejvýznamnější ikonou ve vietnamské domácnosti. I zde v ČR uvedla naprostá většina respondentů, přesněji 83 % ze všech dotazovaných, že oltář v domácnosti v současné době má. Pouze 16 respondentů uvedlo, že doma oltář nemají a 2 respondenti o této skutečnosti nevědí. Dá se tedy předpokládat, že tradice uctívání předků má u většiny mladých Vietnamců žijících v ČR své místo.

Otázka č. 14: Sdružujete se v rámci oslav vietnamských svátků v ČR s ostatními Vietnamci kromě Vaší rodiny?

Tato otázka měla zjistit, zda se Vietnamci v ČR scházejí během oslav tradičních svátků i s ostatními členy komunity nebo tráví čas pouze s rodinou. Z výsledků je patrné, že většina respondentů se během oslav sdružuje i s ostatními Vietnamci, kdy tuto skutečnost uvedlo 75 respondentů (69 %). Zbytek respondentů se s ostatními Vietnamci nesdružuje a dá se tedy říci, že jejich oslavy probíhají pouze v rodinném kruhu. Z těchto výsledků se dá tvrdit, že Vietnamci v ČR mají tendenci své svátky a tradice sdílet s ostatními členy komunity, což nejspíše vychází ze soudržnosti Vietnamců během svátků a také z toho, že u svátků, jako je například Nový lunární rok, je zvykem navštěvovat své známé a příbuzné.

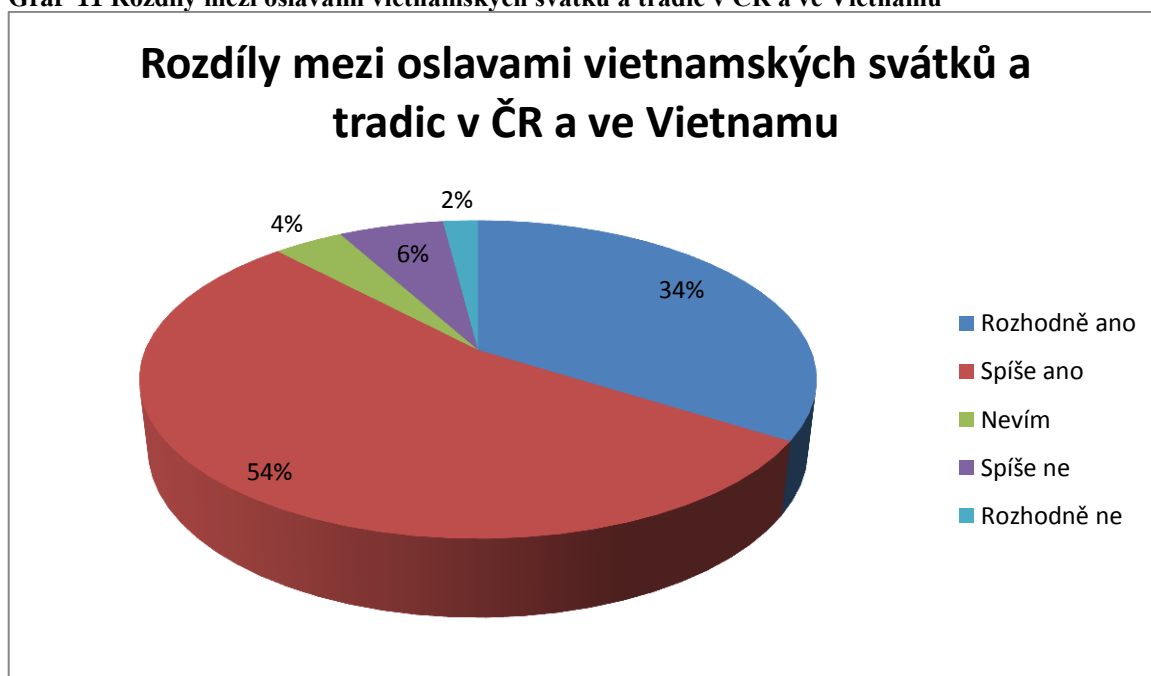
Otázka č. 15: Navštěvujete v rámci oslav vietnamských svátků v ČR Sapu či jiná vietnamská kulturní centra?

Odpovědi na otázku č. 15 byly dosti vyrovnané. Návštěvu vietnamských kulturních center v rámci oslav potvrdilo 52 respondentů (48 %), zbytek respondentů, tedy 57 (52 %), uvedl, že žádná vietnamská kulturní centra během oslav nenavštěvuje.

Otázka č. 16: Existují podle Vás určité rozdíly mezi oslavami vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu?

Otázka č. 16 zjišťovala názor respondentů na rozdílnost v oslavách tradičních vietnamských svátků a tradic ve Vietnamu a v ČR. Tedy zda si oslavy vietnamských svátků v ČR zachovávají svou tradiční podobu, se kterou se můžeme setkat ve Vietnamu. V grafu 11 je zobrazeno, jaký názor respondenti na tuto problematiku zastávají.

Graf 11 Rozdíly mezi oslavami vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků je patrné, že většina respondentů spatřuje určité rozdíly v oslavách vietnamských svátků a tradic v obou zemích. Pro upřesnění si více jak polovina všech respondentů (59) myslí, že zde rozdíly spíše jsou a více jak třetina respondentů je o tom naprosto přesvědčená. Pouze malá část dotazovaných žádné rozdíly ve slavení svátků nespatřuje.

Otázka č. 17: Ovlivňuje Vás nějakým způsobem majoritní společnost a kultura při zachovávaní si vietnamských zvyků a tradic?

Tato otázka zkoumala názor respondentů na to, zda pocítují určitý vliv ze strany majoritní společnosti, který na ně samotné působí při zachovávaní si svých tradic a zvyků. Pro přehledné zobrazení výsledků k této problematice slouží graf 12.

Graf 12 Vliv majoritní společnosti na zachovávaní vietnamských zvyků a tradic

Zdroj: Vlastní zpracování

Necelá polovina respondentů uvedla, že spíše pocítuje určitý vliv majoritní společnosti a kultury na zachovávaní si svých zvyků a tradic. Každý pátý respondent byl o této skutečnosti naprosto přesvědčen. Pouze 8 respondentů nepocítuje vůbec žádný vliv.

Otázka č. 18: Na stupnici 1–5 prosím určete, jakou hodnotu pro Vás má zachovávání si vietnamských tradic a zvyků (kdy 1 znamená žádnou hodnotu a 5 znamená nejvyšší hodnotu)

Tato otázka měla za úkol zjistit, jakou hodnotu má pro respondenty zachovávání si svých vietnamských tradic a zvyků. Pro jednodušší vyjádření byla stanovena číselná řada od 1 do 5, kdy se stoupající hodnotou čísla stoupala také významnost v uchování tradic. Každý respondent měl za úkol zvolit pouze jednu číselnou hodnotu. Graf 13 vyjadřuje zvolené hodnoty respondentů.

Graf 13 Hodnota zachovávání si vietnamských tradic a zvyků

Zdroj: Vlastní zpracování

Průměr ze všech hodnot, které respondenti označili, byl 3.68, což je někde mezi střední a vysokou hodnotou. I z grafu je patrné, že nejvíce respondentů uvádělo hodnotu 4, tedy vysokou hodnotu. Těch, kteří označili nižší hodnoty, než byla hodnota střední, bylo celkem 16, což je v porovnání s ostatními velmi nízký počet. Dá se tedy tvrdit, že zachovávání vietnamských tradic a zvyků je pro respondenty významné a má pro ně vysokou hodnotu.

Otázka č. 19: Hodláte si v budoucnu stále zachovávat své vietnamské tradice a zvyky?

Následující graf ukazuje, kolik respondentů si hodlá v budoucnu své tradice a zvyky zachovávat a kolik naopak od nich hodlá upustit.

Graf 14 Hodláte si v budoucnu stále zachovávat své vietnamské tradice a zvyky?

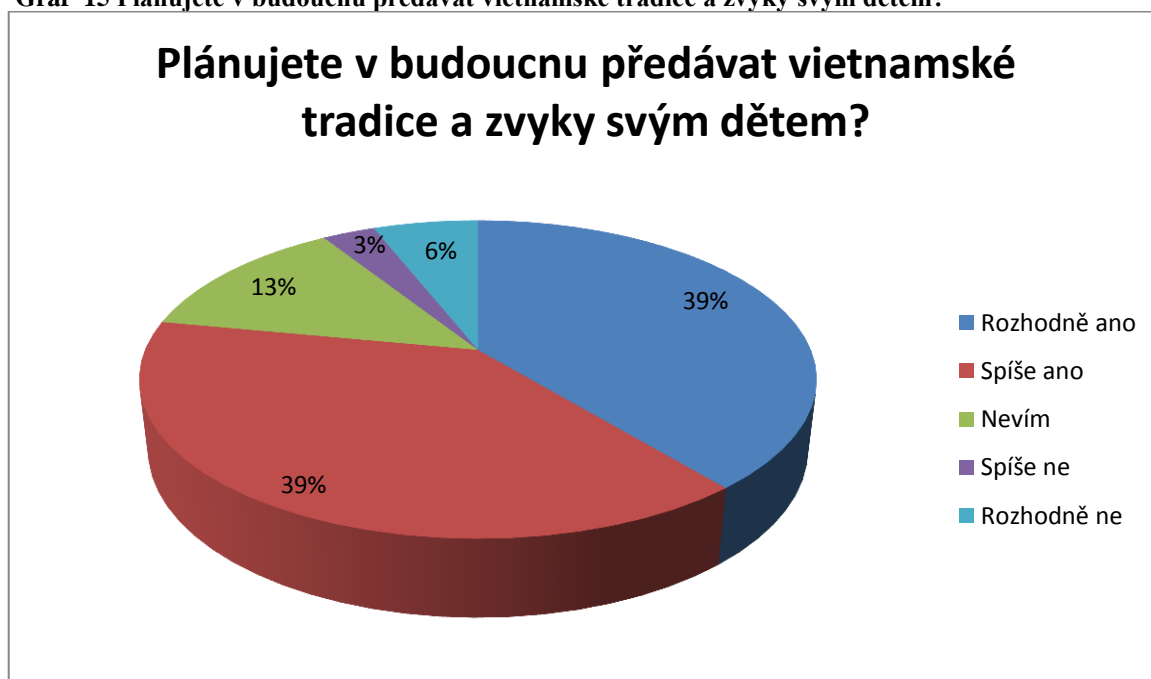
Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledky z předchozí otázky o tom, jakou hodnotu má pro respondenty zachovávání si vietnamských zvyků a tradic se promítají i do této otázky, kdy 36 respondentů uvedlo, že si své vietnamské zvyky a tradice rozhodně hodlá zachovávat i nadále. Největší počet respondentů, přesněji 51, uvedlo, že si také spíše hodlá tyto zvyky a tradice udržovat i do budoucnosti. Pouze 11 respondentů uvedlo opačnou odpověď a ve vietnamských zvycích a tradicích nehodlá pokračovat. Neutrální hodnotu, tedy možnost nevím, uvedlo 11 respondentů.

Otázka č. 20: Plánujete v budoucnu předávat vietnamské tradice a zvyky svým dětem?

Graf 15 znázorňuje názory respondentů na to, zda hodlají v budoucnu předávat vietnamské tradice a zvyky svým dětem.

Graf 15 Plánujete v budoucnu předávat vietnamské tradice a zvyky svým dětem?

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že se respondenti přiklání k variantě předat vietnamské tradice a zvyky svým dětem, kdy celkem 42 respondentů označilo odpověď rozhodně ano a dalších 42 označilo odpověď spíše ano. Opačný názor má pouze menší část respondentů, přesněji 11. Ostatní respondenti se k této problematice nedokázali vyjádřit.

4.1.3 Dílčí závěr kvantitativního výzkumu

V rámci dotazníkového šetření byli osloveni respondenti ve věkové kategorii do 35 let, kdy nejpočetnější věkovou skupinu tvořili respondenti ve věku 16–25 let. Dotazník vyplnilo 65 žen a 44 mužů. Největší část respondentů pocházela z řad studentů. Co se týče místa bydliště, jednoznačně převažovala Praha, následovaná většími městy nad 10 tisíc obyvatel. Délka pobytu v ČR se u respondentů značně lišila, avšak většina z nich zde žije déle než 15 let, což také odpovídalo nejčastější věkové kategorii, která se dotazníkového šetření zúčastnila. Převážná část respondentů jsou bez jakéhokoliv náboženského vyznání, avšak se zde našla i malá část buddhistů a křesťanů.

Výsledky kvantitativního výzkumu vypovídají o tom, že dotazovaní v současné době dodržují různé české a vietnamské svátky. Mezi českými svátky, které respondenti uváděli, se nejčastěji vyskytovaly Vánoce a Nový rok, následované Velikonoci na třetím místě. Z vietnamských svátků dominoval především vietnamský Nový lunární rok, který dnes slaví absolutní většina dotazovaných. Ostatní svátky, jako například svátek dětí či svátky spojené s uctíváním zemřelých příbuzných a předků, měly mezi respondenty také významné postavení, například i kvůli tomu, že naprostá většina respondentů má v současné době doma oltář předků. Ačkoliv respondenti slaví zároveň české i vietnamské svátky, jednoznačně nejvýznamnějším svátkem ze všech uvedených byl Nový lunární rok. Zajímavé však je, že velká část respondentů se nedokázala vyjádřit k tomu, zda pro ni v současné době mají větší význam české nebo vietnamské svátky a tradice. Značná část respondentů se totiž cítí být ovlivněna majoritní společností a kulturou při zachovávání si svých tradic a zvyků, ale na druhou stranu se v rámci vietnamských oslav často sdružují s ostatními Vietnamci, což vypovídá o soudržnosti vietnamské menšiny na českém území. Toto tvrzení podporuje také fakt, že skoro polovina všech dotazovaných, navštěvuje v rámci oslav vietnamských svátků v ČR různá vietnamská kulturní centra.

Celkově se však dá říci, že zachovávání si vietnamských tradic a zvyků má pro respondenty velkou hodnotu. Tento předpoklad vychází jednak ze samotných odpovědí respondentů na otázku významnosti těchto tradic, stejně tak lze ale toto tvrzení podpořit vyhlídkou respondentů do budoucnosti, kdy si většina hodlá své tradice a zvyky nadále udržovat a také je dále předávat svým dětem.

Před zahájením výzkumu byly na základě kvantitativního výzkumu sestaveny tři hypotézy.

Hypotéza č. 1: Ze všech svátků má pro Vietnamce největší význam oslava Nového lunárního roku.

Důvodem pro stanovení této hypotézy byla snaha zjistit, zda má pro současnou vietnamskou mládež žijící v ČR největší význam jeden z tradičních vietnamských svátků či nikoliv. Výsledky výzkumu ukázaly, že pro 69 z celkových 109 respondentů tomu tak je, což zároveň potvrzuje stanovenou hypotézu. Toto tvrzení může vycházet z toho, že Nový lunární rok je nejdůležitějším svátkem také pro všechny Vietnamce ve Vietnamu a pojí se s mnoha tradicemi a zvyky, které vykonává celá rodina pohromadě a vše vlastně funguje jako jakýsi stmelovací prvek celé rodiny.

Hypotéza č. 2: Vietnamská mládež si hodlá své tradice a zvyky zachovávat i v budoucnosti.

Pro zjištění, zda si mladí Vietnamci v ČR hodlají zachovávat své tradice i v budoucnu, slouží hypotéza č. 2. Z výzkumu je patrné, že drtivá většina respondentů si hodlá své tradice udržovat i nadále v budoucnosti, kdy takto odpovědělo 87 z celkových 109 respondentů. Souvislost se dá například najít s odpovědi na související otázky, a to především na ty, které zjistily vysokou hodnotu zachovávání vietnamských tradic pro respondenty v současné době či plán předat tyto tradice svým dětem. Hypotéza je tedy potvrzena.

Hypotéza č. 3: Mezi dodržováním vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu existují určité rozdíly.

Podle výsledků dotazníkového šetření je patrné, že s tímto tvrzením souhlasí naprostá většina respondentů, přesněji 96 respondentů uvedlo, že spatřuje určité rozdíly mezi dodržováním vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu. Tento předpoklad může vycházet například ze zkušeností těchto respondentů s oslavami svátků ve Vietnamu, čímž pak mohou porovnávat s Českou republikou. Hypotéza je potvrzena.

4.2 Kvalitativní výzkum – polostandardizované rozhovory

Kvalitativní výzkum byl realizován pomocí techniky polostandardizovaných rozhovorů, kterých se zúčastnilo 10 Vietnamců z jedenapůlté a druhé generace, kteří se v Čechách narodili nebo zde žijí od útlého věku. Informátoři, kteří se narodili ve Vietnamu a do ČR přišli jako malé děti, byli 2 a v Čechách žijí 15 a 21 let. V současné době žijí téměř všichni informátoři v Praze, avšak někteří z nich pochází z měst jako Štětí, Louny nebo Olomouc. Věk informátorů se pohyboval od 20 do 26 let. Polostandardizované rozhovory probíhaly od 6. do 17. února 2017 a byly rozčleněny do šesti tematických okruhů s dalšími podotázkami. Záznamy rozhovorů byly pořizovány na nahrávací zařízení a jsou uloženy v elektronické podobě u autora diplomové práce, přičemž délka rozhovorů se pohybovala od 20 do 45 minut. V tabulce č. 1 jsou uvedeny základní identifikační údaje o jednotlivých informátorech.

Tabulka 1 Identifikační údaje informátorů

Jméno	Věk	Doba strávená v ČR	Zaměstnání/Studium
Anička	26 let	21 let	Nezisková organizace
Eva	26 let	26 let	Kreativní agentura
Evie	21 let	21 let	FSV UK
Julie	20 let	20 let	Pedagogická fakulta UK
Linh	20 let	20 let	Husitsko-teologická fakulta UK
Linda	24 let	24 let	3. Lékařská fakulta UK
Martina	26 let	26 let	Firma - International study programs
Miloš	24 let	24 let	IT technologie
Patrik	22 let	15 let	Vysoká škola
Tinni	23 let	23 let	MUP

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.1 Důvody stěhování

Naprostá většina informátorů se v ČR narodila a žije zde celý život. Pouze 2 informátoři přišli do České republiky v dětském věku, přesněji v 5 a 7 letech. Ti přišli na pozvání rodičů či jednoho z rodičů za účelem sloučení rodiny a očekávání od života v ČR neměli spíše žádné, jelikož přišli jako děti a nijak o tom nepřemýšleli. Všichni informátoři se shodují, že jejich rodiče přišli do ČR za studiem či za prací. Nejčastějším postupem bylo, že jako první přišel otec, který byl později následován matkou s dětmi.

„Jela jsem s mámou za otcem, který sem jel napřed [...] myslím si, že jsem od ČR neměla žádné očekávání, protože jsem jela s mámou a v těch 5 letech jsem vůbec o ničem takovém nepřemýšlela“ (Anička, 26 let). Podobný názor má i Patrik (22 let), kterého v 7 letech odvezl otec z Vietnamu do ČR, kde měli rodiče již vytvořené určité zázemí. Informátoři, kteří se v Čechách narodili, uváděli podobné názory na přistěhování svých rodičů do ČR, kdy se jednalo o postupnou migraci otce a později matky či obou zároveň. Někteří informátoři uvedli také případy, kdy se jejich rodiče seznámili až v ČR a později se vzali a založili rodinu.

V současné době mají všichni informátoři v ČR své rodiče, kteří zde pracují. Pokud s nimi nežijí v jednom bytě či domě, jsou jim velmi nablízku a často se stýkají. Kromě rodičů zde někteří informátoři mají také sourozence, bratrance či sestřenice.

„Žiji tu s rodinou, jako s otcem a matkou a mám zde staršího bratra, který si už tady založil rodinu, má děti a tak“ (Linh, 20 let).

4.2.2 Vztah k ČR versus vztah k Vietnamu

Jelikož se naprostá většina informátorů v České republice narodila, často ji považuje za svůj domov. *„Česká republika je můj druhý domov, nebo ne, neřekla bych druhý domov, je to asi můj domov, vzhledem k tomu, že jsem se tady narodila a vyrůstala jsem tady. Takže tradice a hodnoty, které mají Češi, nebo česká společnost, mě hodně ovlivnily a jsou velmi zakotvené v mé mentalitě a chování bych řekla. Je to pro mě také místo, které mi poskytuje hodně možností ve všech možných ohledech, ať už v kariérní či vzdělávací“ (Martina, 26 let). Všichni informátoři se shodli, že ČR je pro ně místo, kam se mohou vždy vrátit a kde mají vytvořené určité zázemí. Ačkoliv některé výpovědi informátorů nebyly vždy stoprocentně jisté, ohledně označení České republiky domovem, jak uvádí například Tinni (23 let), která ČR označuje jako „domov – ne domov“ z toho důvodu, že se považuje za Vietnamku v cizím prostředí a zároveň se necítí být doma ani v Čechách ani ve Vietnamu, stále však bylo z výpovědi patrné, že Česká republika má pro všechny informátory velký význam. Ti informátoři, kteří do Čech přijeli v dětství, se shodují, že ačkoliv se v ČR nenarodili, považují ji za svůj domov.*

„Česká republika už pro mě znamená něco jako mateřská země. Vůbec bych ji neoznačovala, jako nějakou zemi, kam jsem se přestěhovala a možná bych to nazvala i víc mateřskou zemí než Vietnam, vzhledem k tomu, že ji znám víc a umím líp jazyk a vlastně všechno znám víc“ (Anička, 26 let).

„Považuji to už za svůj druhý domov, jelikož tu jsem už nějakou dobu a není to úplně krátká doba a jako nemám jak to porovnat moc, protože Česko je pro mě de facto druhý domov a třeba když jsem byl malý, sice jsem byl ve Vietnamu, ale moc si toho nepamatuji a z toho dětství nemám moc vzpomínek“ (Patrik, 22 let).

Informátoři se shodují, že život a životní podmínky v Čechách jsou na dobré úrovni. Během svého pobytu v Čechách se řada z nich setkala s určitými projevy diskriminace, avšak většina se shoduje, že takovéto projevy zažila spíše v dětství a s postupem času se situace daleko zlepšila, jelikož lidé jsou už na Vietnamce zvyklí a přicházejí s nimi každodenně do kontaktu.²² Evie (21 let) například uvedla svou zkušenost v supermarketu Kaufland, kde je speciální pokladna určená pouze pro Vietnamce s českým či českou pokladní, na kterou vždy posílají všechny Vietnamce nehledě na věk či velikost nákupu.

Někteří informátoři uváděli, že by si rádi vyzkoušeli život také v jiných, vyspělejších zemích, avšak do budoucna se vždy plánují vrátit zpět do Čech, kde mají určité zázemí a kde by v budoucnu také chtěli založit rodinu a trvale se usadit. Výjimkou je Patrik (22 let), který by v budoucnu chtěl v rámci zaměstnání kombinovat obě země, jak Českou republiku, tak Vietnam. Podobný názor uvedla také Tinni (23 let), která by si svou budoucnost představovala spíše v zahraničí, avšak plánuje se do Čech vracet za svými rodiči nebo Eva (26, let), která po zkušenostech se životem v zahraničí uvedla následující: „No já jsem se vrátila teď do Čech s tím, že tady zůstanu a budu tady žít, ale myslím si, že není jako úplně nepravděpodobné, že bych nevyjela zase někam pryč, kde bych strávila zase třeba další dva roky a pak bych si řekla, dobře, tak se zase vrátím do Čech.“

Všichni informátoři za svůj život navštívili jednou nebo vícekrát Vietnam. Většina se shoduje, že ho navštěvuje poměrně pravidelně v intervalech jednou za dva nebo tři roky. Účel návštěvy Vietnamu se u všech shodoval, jelikož se jednalo o návštěvu své rodiny

²² Nejčastějšími projevy diskriminace byli podle informátorů různé pokřiky či lehčí nadávky ze strany majority, přičemž se většinou jednalo o malé děti. Anička (26 let) například uvedla zkušenost z dětství, kdy na ni pokřikoval pán na zastávce, aby se vrátila zpět do Vietnamu, protože zde roznáší nemoci apod. Informátoři se však shodují, že těmto narážkám dnes nepřikládají velký význam a snaží se je spíše ignorovat.

a příbuzných, kdy většina informátorů má ve Vietnamu stále své babičky a dědečky. Někteří uvedli, že by rádi procestovali Vietnam kvůli lepšímu poznání místní kultury.

„Teď když tam poletím, bude to hlavně kvůli pochopení a objevování svých kořenů a vlastně chci pochopit celou tu vietnamskou mentalitu víc. Když jsem byla mladší, tak to bylo hlavně kvůli té rodině“ (Julie, 20 let).

„Primárně tam jezdím za rodinou, ale teď chci využít toho, že budu mít víc času, tak bych chtěl projet Vietnam od jihu až na sever“ (Miloš, 24 let).

Kromě udržování kontaktu s rodinou skrze návštěvy Vietnamu se informátoři shodují, že do Vietnamu občas volají, primárně přes Skype a telefon, kdy pravidelnost telefonátů se u každého liší, ale průměrně to bývá jednou za měsíc a poté převážně během svátků a oslav.

„Občas si voláme taky přes Skype a tak, ale málokdy, spíš, když jsou nějaké svátky“ (Linda, 24 let).

„Teď je ta komunikace vlastně celkem jednoduchá, takže si zavoláme přes Skype, videohovory a tak“ (Miloš, 24 let).

Na otázku vztahu k Vietnamu uváděli informátoři různé odpovědi. Pro některé je Vietnam zemí, ze které pocházejí rodiče a kde mají své kořeny, pro druhé je Vietnam druhým domovem, ke kterému mají velmi blízký vztah.

„Vietnam pro mě znamená místo, kde vyrůstali moji rodiče a pochází odtud půlka mé krve, když to tak řeknu. Cítím tam to, že jsem Vietnamka, ale není to můj domov, protože jsem tam nestrávila tolik času. Mám tam své kořeny, a když jsem ve Vietnamu, tak se cítím mezi svými, ale je to spíš z toho pohledu, že vypadám jako oni, protože půlka mé osobnosti je Vietnamka, takže se tam cítím jako mezi svými“ (Julie, 20 let).

„Vietnam je moje mateřská země. Mám k ní hodně blízký vztah, když to třeba porovná s Českou republikou, tak ačkoliv jsem se narodila tady, tak pořád se považuji za Vietnamku a Vietnam je pro mě hodně důležitý. Asi díky výchově rodičů“ (Martina, 26 let).

„Tak pořád je to můj domov a vnímám to. Nemám v hlavě, že je to cizí kraj a jiná země, protože vím, že je to země, odkud pocházím já i moje rodina. A i když jsem v Česku, tak pořád chodím do kontaktu s těmi Vietnamci hodně často, takže sice je to jiná kultura, což vidím na první pohled, ale když jedu do Vietnamu, tak to nevnímám tak, jako bych jel do ciziny, protože je to prostě můj domov a nejsem k tomu nijak odtažitý. Ale je pravda, že občas si s nimi tolik nerozumím“ (Patrik, 22 let).

Zároveň bylo pro většinu informátorů těžké uvést, která z těchto dvou zemí je pro ně tím „pravým“ domovem. Většina se však shodla, že je to Česká republika. Důvodem je převážně to, že většina informátorů se zde narodila, má zde české přátele, rodiče, školu či práci a celkově si již zvykla na život v Čechách. Výjimku může tvořit Tinni (23 let), která nedokáže přesně určit, která z těchto dvou zemí je pro ni domovem a jak sama říká, nachází se na pomezí mezi těmito zeměmi.

„I když mám hodně takový ten emocionální vztah k tomu Vietnamu a taky k těm hodnotám mám velmi blízko, jelikož se to tam akumuluje spíš v těch vietnamských tradicích a ve vietnamské výchově, tak si stejně myslím, že ten domov je tady v České republice“ (Martina, 26 let).

4.2.3 Sebereflexe

Se vztahem k České republice a k Vietnamu souvisí také vnímání vlastní identity mladých Vietnamců a důvody, které je pro toto pochopení vedou. Z výpovědí informátorů je patrné, že otázka ohledně vnímání své identity, je pro většinu velmi složitá a často nedokáží sami říci, zda se cítí být více Čechy nebo Vietnamci. V této otázce hrály u informátorů roli různé faktory, které je donutily zamyslet se nad vlastní identitou. Jednalo se například o věk, kdy někteří uvedli, že s různým věkem se zároveň měnila jejich sebereflexe, přičemž v dětském věku se většina cítila být spíše Čechy a s postupem času začala vnímat i svou „vietnamskou část“. Evie (21 let) například uvedla, že v dětství svou identitu tolik neřešila, ale s příchodem na střední školu začali mít rodiče větší nároky, co se týče studia apod. a zároveň v té době docházelo i na nějaké vztahové záležitosti, které v ní vyvolaly určitý vnitřní rozpor, kdy se na jedné straně cítila být spíše Češkou a na druhé straně vyznávala vietnamské hodnoty přejaté výchovou. Podobný názor uvedli i další informátoři, kteří se s různým věkem identifikovali s různou národností. Kromě věku zde hraje roli i prostředí, ve kterém se každý právě nachází. Tím prostředím je zde myšlena například určitá cizí země, kdy Eva (26 let) srovnává svou sebereflexi v Čechách a v Dánsku: *„Já se nevnímám asi nijak. Vnímání národnosti tak, že jsi Čech nebo Vietnamec, se na mě hrozně zvláště projevuje. Já když jsem byla v Dánsku, tak jsem cítila jako strašný Čech a pak jsem přijela zase na týden do Čech a cítila jsem se jako hrozný cizinec prostě. Takže je to pro mě hrozně těžké říci. Já jsem takhle byla s kamarádkou v Dánsku a ta mi říkala úplně to samé. Takže nemám jako vyloženě nějakou národnost.“*

Patrik (22 let), který se narodil ve Vietnamu, se přiklání spíše k vietnamské národnosti, avšak uvedl, že otázka identity je pro něho spíše otevřená: „*Jako pořád se cítím jako Vietnamec. Dávám to i najevo a vím, že Čech nejsem. Víím o tom, že v Česku jsou děti, jakoby banáni, kteří jsou zvenku žlutí a zevnitř bílí, což jsou ti, kteří se tady narodili a ztotožňují se spíše s Čechy než s Vietnamci. Pro mě je ale tahle otázka taková otevřená, pořád se cítím spíš jako Vietnamec.*“

Dalo by se říci, že označení „banánové děti“ by podle výpovědi mohla dostat pouze malá část respondentů, která se přiklání spíše k české národnosti a českému smýšlení. Ostatní se pohybují ve dvou světech, kdy často „přepínají“ mezi svou identitou podle toho, jak sami zrovna uváží. Je patrné, že většina informátorů vnímá svůj odlišný vzhled od majoritní společnosti a zároveň si uvědomuje rozdílné hodnoty, které přejala od svých rodičů a od majoritní kultury, což v ní vyvolává určitou nejistotu při určení, k jaké společnosti nebo národnosti sama sebe identifikuje. Tento názor zastává například Tinni (23 let), která, jak sama říká, nemůže určit, zda je spíše Vietnamkou či Češkou: „*Myslím si, že rodiče se mě snažili ještě vychovat podle toho, jak byli vychováni oni, takže takovou tu vietnamskou kulturu v sobě ještě mám. Nedodržuji ji úplně, protože pořád jsem se musela přizpůsobovat tomu svému okolí tady v Čechách a myslím si, že jsem takové dítě napůl.*“

V rámci otázky vnímání identity informátorů byla zkoumána také preference národnosti při výběru přátel a partnera či partnerky. Všichni se shodli na tom, že pro ně není důležité, jaké národnosti přátelé nebo partner a partnerka jsou, ale záleží hlavně na charakteru člověka. Důvodem je to, že informátoři se za celou dobu svého pobytu v ČR postupně dostávali do vzájemných kontaktů jak s majoritní skupinou, tak i vietnamskou komunitou a vytvořili si s oběma skupinami přátelské vztahy. Někteří si vztahy vybudovali již v dětství, jiní si je vytváří až v posledních letech, avšak všichni si tyto vztahy nadále udržují. Většina dotazovaných pak uvedla, že nedokáže říci, se kterými přáteli si více rozumí, jelikož každá skupina má různé názory, se kterými se mohou ztotožnit.

Co do počtu přátel, řada informátorů má v současné době přibližně stejný počet českých a vietnamských přátel. U některých převažují vietnamští přátelé, u jiných zase čeští. Mladší informátoři uvedli, že s postupem času a větším zájmem o vietnamskou kulturu se začali bavit s více Vietnamci, přičemž do té doby se bavili výhradně s Čechy.

„Celý svůj život jsem se bavila s Čechy, vietnamské kamarády jsem měla strašně málo a byli to především známí rodičů, takže jsem jich v té době měla asi jen pět. S vietnamskými kamarády jsem se začala bavit víc, když jsem začala chodit na tréninky a pak až teď s Viet Upem²³ a tak. Takže třeba poslední dva roky mám i nějaké kamarády Vietnamce, ale celý život jsem se bavila s Čechy“ (Julie, 20 let).

Na druhou stranu se našli i jedinci, pro které není důležitá národnost přátel, avšak si rozumí více s vietnamskými přáteli než s českými.

„Většinou mi to je jedno, ale musím uznat, že většina mých nejbližších přátel, jsou právě Vietnamci. Právě proto, že jsme vyrůstali všichni tak nějak stejně ve stejných podmínkách a jsme jedna z těch prvních generací, co se tady narodila v těch 90. letech a v té době i rodiče se snažili přizpůsobit. A tím, že jsme vyrůstali stejně, známe více stejného a tím jsme si víc blízcí. Ale obecně to nijak nerozlišuji“ (Tinni, 23 let).

Jak již bylo zmíněno, ani při výběru partnera nehraje národnost u informátorů zásadní roli. Opačný názor však mají rodiče některých informátorů, pro které je národnost velmi důležitá a pro své děti si představují spíše partnera či partnerku vietnamské národnosti.

„Pro mě národnost není důležitá, pro rodiče ano. Jako pro mě ne no, ale nevím, jestli bych někdy chodila s Vietnamcem. Ne, že by se mi někdy extra líbili Vietnamci, ale to nevím, čím je. Asi tím, že jsem vyrůstala tady“ (Evie, 21 let).

„Většina vietnamských rodičů samozřejmě preferuje, aby si jejich dítě vzalo Vietnamce nebo Vietnamku, tak u mě to není výjimka a pro mě jsou názory a preference rodičů velmi důležité, takže samozřejmě ideálně bych si chtěla vzít Vietnamce. Ale na druhou stranu to pro mě není jako podmínka, protože se moc neovlivní, koho potkáš. A v tomhle aspektu tam jsou jiné důležité faktory myslím, ale kdyby to bylo na mě, tak bych samozřejmě radši byla s Vietnamcem“ (Martina, 26 let).

²³ Viet Up je sdružení mladých Vietnamců, které vytváří prostor pro mladé lidi vietnamského původu a pořádá různé diskuze na téma mladé generace Vietnamců v ČR.

4.2.4 Jazyk (čeština versus vietnamština)

Všichni informátoři v současné době mluví česky i vietnamsky. Většina se češtinu naučila ve školce a škole, avšak významnou roli při osvojení si českého jazyka hráli také chůvy nebo „české babičky“, které se o většinu respondentů starali od dětství. Tím zároveň vznikl i blízký vztah mezi dětmi a českými babičkami a někteří z informátorů je navštěvují dodnes.

„Čeština byla můj první jazyk a naučila jsem se ji tak, že jsme měli paní na hlídání a tak. A pak škola no“ (Linda, 24 let).

„Tak česky jsem se vlastně naučila už od školky, pak česká škola a myslím, že mi to problém nedělalo. Tak možná na začátku, protože já jsem sem přijela v těch 5 letech, takže jsem ve školce nebyla tak dlouho a musela jsem zůstat o rok déle a měla jsem odklad do školy, abych se právě víc adaptovala. Ale jinak myslím, že jsem problém neměla. Měla jsem i českou babičku, která mě učila“ (Anička, 26 let).

Všichni se shodují, že jim čeština nedělala a nedělá výrazné problémy, zejména pak těm, kteří se v ČR narodili. Výjimkou je informátor Patrik (22 let), který se češtinu začal učit až v 7 letech a dodnes mu občas dělá problém najít ta správná slova, což vychází především z častého přepínání mezi oběma jazyky. Zároveň pociťuje určité zhoršení ve své vietnamštině, zejména pak ve psaném projevu, a to kvůli častějšímu používání češtiny oproti vietnamštině.

Vietnamštinu se všichni informátoři naučili v dětství při komunikaci s rodiči a většina s ní neměla výrazné problémy. Avšak dorozumění zůstává spíše u mluveného projevu, jelikož gramatika a písemný projev dělá většině z nich problémy. Nejčastější známkou, kterou by si informátoři sami dali, pokud by se měli známkovat jako ve škole, byla trojka, jelikož sami cítí ve vietnamštině určité rezervy. Důvody tohoto ohodnocení lze hledat v nepravdělném používání vietnamštiny a učení se pouze mluvenému projevu či v častějším používání českého jazyka. Samotní rodiče, ač jsou v České republice řadu let, déle než sami informátoři, česky stále neumí a primárním jazykem pro komunikaci je pro ně vietnamština. Často byly pak případy, kdy informátoři, jako tlumočníci svým rodičům, vyřizovali různé věci na úřadech apod. Všichni informátoři se shodují, že doma s rodinou mluví pouze Vietnamsky, někteří také uvedli, že při komunikaci ve vietnamštině používají do vět různé české vsuvky, ale pouze pro pochopení kontextu či při nenalezení správného vietnamského výrazu.

„Ve vietnamštině vlastně neumím psát ani číst. Jako přečtu a napíšu jenom slova, která znám a neumím rozeznat ty odborné výrazy, takže ta vietnamština je pro mě těžká v tomhle, že neumím ty vietnamské věci a prostě třeba poezii když čtu a tak“ (Julie, 20 let).

Někteří informátoři mluví vietnamsky také se svými vietnamskými přáteli, avšak ve vzájemné komunikaci mezi sebou stále převládá čeština. Zřídka kdy používají i kombinaci obou jazyků, pokud zrovna nechtějí, aby jim ostatní Češi rozuměli nebo při konverzaci o vietnamských tématech, kde se vyskytují specifická slova a výrazy, pro které čeština nemá označení.

„Těžko říct. Upřímně, my kombinujeme tak nějak všechno, co víme. Jsou věci, které nám zní lépe v češtině některé zase ve vietnamštině a občas do toho zatáhneme i angličtinu. Takže je to takový mix všeho, co umíme a známe“ (Tinni, 23 let).

Při určení významnosti obou jazyků pro informátory se názory všech poměrně různily. Někteří uvedli za nejvýznamnější jazyk češtinu, jiní tvrdili, že větší osobní význam má pro ně vietnamština. Další zase staví oba jazyky na stejnou úroveň. Důvody pro tyto výpovědi jsou různé. Informátoři, kteří upřednostňují češtinu, se celkově ztotožňují více s českou majoritou a vietnamštinu neovládají na tak dobré úrovni jako češtinu. Ti, kteří upřednostňují vietnamštinu, ji zase chápou jako jazyk, který převzali po svých rodičích, a který je velmi důležitý pro vietnamskou kulturu obecně.

„Mně přijde, že ta vietnamština je daleko osobnější a má na mě daleko větší [...]nevím, jak bych to vyjádřila. Když mluvím vietnamsky, tak to pro mě má takový větší emotivní význam“ (Martina, 26 let).

„Kdyby se mě teď někdo zeptal, jestli by pro mě bylo OK, kdybych zapomněla češtinu, tak mi to asi nevadí. Kdyby mi tohle někdo řekl s vietnamštinou, tak mám asi něco proti“ (Eva, 26 let).

V souvislosti s tím by všichni informátoři chtěli v budoucnu učit své děti oba jazyky, jak vietnamštinu, tak češtinu. Někteří si nejsou jistí svou úrovní vietnamštiny, a proto by se raději přikláněli k tomu, aby je vietnamsky naučili jejich budoucí prarodiče, tedy rodiče informátorů. Většina informátorů vidí znalost obou jazyků jako výhodu. Zároveň má vietnamština pro některé informátory velký význam, jelikož může fungovat i jako pojítka s vietnamskou kulturou, především pak s rodiči, kteří mluví pouze vietnamsky.

„Určitě vietnamština bude i mezi těmi jazyky, u kterých budu ráda, když budou umět. Ať už z toho důvodu, že ten jazyk je mi blízký, tak i z toho důvodu, že budu ráda, aby se domluvily s mými rodiči a potom vlastně se svými prarodiči. Já to vidím právě i teď, že hodně mých kamarádů nemluví moc vietnamsky, takže když letí do Vietnamu, tak se nedomluví se svou vlastní rodinou, což mi přijde škoda“ (Tinni, 23 let).

„Určitě oba jazyky. Vietnamština je můj mateřský jazyk a i jejich to bude mateřština vlastně. I kdyby s tím třeba nešly do styku, tak i přesto bych se s nimi chtěl do určité míry bavit vietnamsky, aby jí rozuměly. Když je třeba někdo osloví, tak aby pozdravily vietnamsky a zároveň by taky měly normálně komunikovat s prarodiči“ (Patrik, 22 let).

4.2.5 České a vietnamské svátky, tradice a zvyky

Nejčastějším českým svátkem, který většina informátorů dodržuje, jsou Vánoce. U každého vypadá oslava Vánoc trochu jinak. Někteří uvedli, že doma mají vánoční stromeček, připravují si štědrovečerní večeři s tradičními českými pokrmy, jako jsou například řízky nebo kapr. Po večeři si dávají dárky a sledují tradiční české pohádky. Jiní zase uvedli, že Vánoce slaví pouze napůl, kdy štědrovečerní večeři nedodržují a pouze si předávají dárky, a to hlavně kvůli mladším sourozencům. Ostatní tradice, jako je například půlení jablek či půst během Štědrého dne však nikdo z nich nedodržuje. Vánoce jsou pro ně spíše záležitostí, při které se sejde celá rodina, aby trávila čas spolu, jelikož velká část respondentů už v současné době s rodiči nebydlí.

„Slavíme Vánoce. Kupujeme si dárky a máme vánoční stromeček. Já s bráškou nejíme kapra, takže si děláme řízky s bramborovým salátem. Takže zrovna tohle se snažíme dodržovat. Třeba ještě takovou tu klasiku Tři oříšky pro popelku si pustit, můj tatínek to má třeba strašně rád, takže to je taková ta vánoční klasika. Ale jiné tradice, jako půlení jablek nebo takové ty skořápky, bohužel doma moc nedodržujeme“ (Tinni, 23 let).

O Vánoce si uvaříme večeři, sedíme všichni společně, protože taky se nestane tak často, že se všichni doma setkáme. A pak jsou ty dárky, které jsou spíš jako přizpůsobení se západním zvykům“ (Martina, 26 let).

„Vánoce slavíme. Jako s tím, že máme stromeček a tak. Štědrovečerní večeři ale nedodržujeme. My to děláme spíš kvůli dětem“ (Linh, 20 let).

Někteří informátoři uvedli, že Vánoce slavili spíše jako děti a v dnešní době už je tak striktně nedodržují, někdy i vůbec. Podobně jsou na tom také Velikonoce, které slavili oba informátoři mužského pohlaví. Patrik (22 let) však Velikonoce slaví dodnes: „*Ještě Velikonoce docela dodržujeme, ale přitom ve Vietnamu tento svátek vůbec není. Ale jelikož my jsme tady, tak jsme ten svátek nějak převzali a snažíme se to dodržovat. Chodit plést pomlázky a chodit po vesnici a tak.*“

Z vietnamských svátků, které informátoři v dnešní době slaví, byl nejčastěji zmiňován Nový lunární rok. Všichni informátoři tento svátek slaví, jelikož je to podle nich nejvýznamnější svátek ve vietnamské kultuře. Průběh dne oslavy Nového lunárního roku vypadá u všech informátorů podobně. Od rána se připravují tradiční vietnamské pokrmy, přičemž by se během přípravy neměly jíst. Pokud se někdo z rodiny během dne vydá ven, musí se do páté hodiny odpolední vrátit domů, jinak by rodina měla během celého příštího roku smůlu. Večer probíhá samotná hostina, kdy pokrmy, které rodina během večere jí, musí položit na oltář, aby se podělila se svými předky. Ačkoliv všichni informátoři uvedli, že nevyznávají určité náboženství, většina z nich se v rámci obětování předkům modlí. Je důležité provést oběti a modlitbu před samotnou večeří, jelikož zesnulí předci by měli dostat jídlo jako první. Někteří informátoři uvedli, že kromě oltáře, který je umístěn uvnitř bytu, mají i oltář na balkóně, kam také dávají různé pokrmy jakožto obětiny pro cizí duchy. Po večeři přichází do rodiny první host v novém roce, který musí být v dobrém znamení, aby přinesl rodině do nadcházejícího roku štěstí. Občas se po večeři také chodí do jiných rodin na větší slavnosti.

Informátoři také uváděli další tradice, které se pojí k oslavě Nového lunárního roku, jako například pálení peněz či předávání peněz mezi rodiči a dětmi nebo sourozenci.²⁴ Další uvedenou tradicí, kterou uvedla informátorka Linda (24 let) je ta, že ona či její starší sestra by měla jít po večeři ven utrhnout větvičku nebo koupit v obchodě novou balenou vodu a přinést ji domů. Často se také vietnamské rodiny navštěvují mezi sebou a popřejí si štěstí do nového roku. Mimo to jsou pro oslavu Nového lunárního roku typické vietnamské tradiční pokrmy, jako například rýžový koláč, restovaná zelenina, bambusová polévka, speciální rýžové nudle nebo slepice, která má symbolizovat plodnost.

Kromě Nového lunárního roku byl dalším zmiňovaným svátkem *Trung thu*, což je svátek dětí, který se slaví na podzim. Jelikož už jsou informátoři starší, dodržují tento

²⁴ Peníze, které se během oslav předávají, se nazývají *ly sy*.

svátek méně, nebo ho dodržují kvůli mladším sourozencům. Nejčastějším zvykem v tento den je předávání peněz a dárků dětem, avšak tato role se později mění, kdy v určitém věku by děti měly předávat peníze svým rodičům. Často se v tento den navštěvují různá kulturní centra, kde se schází početnější skupina Vietnamců, a oslavuje tento svátek spolu.

Informátoři uváděli, že vietnamské svátky, zvyky a tradice pro ně mají různý význam. Někteří je rádi dodržují, jelikož se při nich sejdou s celou rodinou, popovídají si a stráví spolu nějaký ten čas. Jiní tolik svátky a oslavy neřeší a vnímají je jen jako určitý odpočinek. Pro některé má dodržování vietnamských zvyků velký význam, jelikož si tím připomínají a udržují svou vietnamskou kulturu.

„Pro mě je to asi alespoň z části zachování nějakých vietnamských kořenů, které v sobě mám. Alespoň tak něco vím. Takže asi takový význam, jinak bych totiž nemohla říct, že jsem Vietnamka“ (Anička, 26 let).

„Je to takové super připomenutí, že jsem z Vietnamu. Je to super, protože celé dny jíme a je to pro mě taková srdeční záležitost. Přijde mi skvělé, že ty vietnamské tradice rodiče dodržují. Teď je jim už 50, takže mi přijde neuvěřitelné, že to pořád celé ty roky dodržují“ (Eva, 26 let).

„Kupodivu je beru vážněji než české svátky. Vánoce ani český Nový rok jsem nikdy moc nedodržovala, ale tyhle vietnamské jsem vždycky dodržovala“ (Evie, 21 let)

Všichni informátoři se shodli na tom, že jejich rodina má doma oltář předků. S uctíváním předků také souvisí různé ceremonie, které většina z nich dodržuje. Ceremonii by však měl vždy provádět otec a později nejstarší syn v rodině. Pokud v rodině není syn, provádí tuto ceremonii nejstarší dcera. Někteří informátoři uvedli, že každý první a patnáctý den dle lunárního kalendáře zapalují na oltáři vonné tyčinky nebo na něj dávají ovoce, které by mělo být očištěné a v lichém počtu. Kromě těchto dnů se pak na oltář pokládají různé obětiny během nejvýznamnějších svátků. Důležité dny při uctívání zemřelých předků jsou výročí úmrtí rodinných příslušníků. V tyto dny se za doprovodu modliteb zapalují vonné tyčinky a na oltář se dávají různé obětiny v podobě peněz a jídla. Tradice uctívání předků je asi nejvýznamnější pro všechny Vietnamce ve Vietnamu a pro starší generaci Vietnamců v ČR, do které patří například rodiče informátorů. Při zjišťování, zda v této tradici hodlají informátoři pokračovat, zazněly různé odpovědi. Většina se však shodla, že by v této tradici ráda pokračovala, zejména proto, že je k tomu od dětství vedou rodiče. Někteří si nejsou jistí a rozhodnou se až v budoucnu podle okolností.

„Určitě ho v budoucnu doma budu mít. Já to teď nechci mít tady v bytě v Praze, protože tu nebydlím sama, takže by mi to přišlo hrozně divný. Ale určitě až budu mít svůj vlastní byt, tak to určitě chci mít. A nechtěla bych, aby se to odkázalo jenom na moje děti, jakože to udělám, až budu mít děti. Chtěla bych to dělat i sama pro sebe“ (Eva, 26 let).

„Já nevím, protože kdybych třeba měla manžela Čecha nebo jiného cizince a ne Vietnamce, tak nevím, jestli by byl můj osobnostní vztah k tomu tak velký, abych to fakt udržela. Ani teď to úplně nevím. Ale třeba teď, když pojedou do toho Vietnamu, tak vlastně se mi to víc prohloubí. Ale fakt nevím, zatím si myslím, že spíš ne“ (Julie, 20 let).

„Já jsem si vždycky říkala, když jsem byla mladší, že je to pro mě něco, co je úplně cizí. Úplně jsem nad tím nepřemýšlela, že bych něco takového pak měla ve svém domě nebo bytě. Ale myslím si, že je to důležitá součást vietnamské společnosti a tradic a rozhodně se chci víc naučit nebo se víc dozvědět o tomhle rituálu [...] je to forma uctívání pro tebe důležitého člověka a myslím si určitě, že je to důležitá součást, která by měla v životě být.“ (Martina, 26 let).

Podle informátorů je průběh oslav svátků a dodržování vietnamských tradic a zvyků v ČR dosti podobné tomu ve Vietnamu. Někteří spatřují rozdíly pouze v detailech, kdy v Čechách nejsou například dostupné veškeré potraviny pro tradiční vietnamské pokrmy nebo se zde hůře shání typická výzdoba pro oslavu Nového lunárního roku apod. Většina se shoduje však na tom, že Vietnamci v ČR se snaží své tradice a zvyky dodržovat ve stejné podobě jako ve Vietnamu. Změna může nastat v charakteru oslav, kdy například oslava Nového lunárního roku trvá ve Vietnamu týden a v Čechách pouze jeden den, jelikož zde si Vietnamci nemohou vzít volno, aby se plně věnovali tradicím a zvykům, které se k týdenní oslavě pojí. Navíc ve Vietnamu jsou oslavy celostátního charakteru a v Čechách se sejde pouze rodina, maximálně několik rodin, aby spolu určitý svátek oslavily. Rozdíly se zde tedy najít dají, avšak to nejdůležitější, tedy trávení času s těmi nejbližšími, je společné jak pro oslavy vietnamských svátků v Čechách, tak ve Vietnamu.

Během svého pobytu v ČR nespátřuje většina respondentů výraznou proměnu v zachovávání si vietnamských tradic a zvyků. Svátky a s nimi spojené tradice a zvyky, které slavili jako děti, a které slaví dnes, probíhají stejně. Někteří uvedli, že změna nastala například ve zvyku předávání peněz mladším členům rodiny, kdy jako děti dostávali peníze oni sami a dnes nedostávají nic nebo sami musí obdarovávat mladší sourozence nebo rodiče. Jiní zase uvedli, že se změnila jejich percepce vietnamských svátků, kdy

například Anička (26 let) dříve vietnamské svátky výrazně neprožívala, avšak nyní pro ni mají větší hodnotu. Naopak pro Martinu (26 let) byly vietnamské oslavy v dětství velkolepé, protože v různých částech republiky se pořádaly sešlosti během oslav, kterých se účastnila a nyní se vše vztahuje pouze na rodinu. Větší část respondentů však uvádí opačný názor a přijde jim, že v dnešní době se Vietnamci a různé vietnamské spolky snaží zvýšit povědomí o Vietnamcích v ČR, a proto v rámci oslav vietnamských svátků pořádají mnoho kulturních akcí, určených nejen pro Vietnamce, ale i pro Čechy. Akce se konají většinou v různých kulturních centrech po celé České republice.

„Většinou je to na té Sapě, ale jinak se to dělí na různé oblasti, převážně na kraje, jako například Karlovarský kraj, tam se to pořádá zvlášť a oni se pak ti lidi vlastně sejdou kolem Karlových Varů. Například se teď nedávno sešli v rámci MDŽ, které Vietnamci často dodržují. Pražští se sešli v Sapě, hradečtí se sešli v Hradci Králové a tak dále. Ony se teď pořádají hodně ty akce, protože se to teď snaží víc dodržovat, než to bylo předtím. Například na Nový rok se také pořádá něco pořádá. Nebo se také často pořádají srazy podle toho, odkud Vietnamci pocházejí. Například jsi Pražák a teď bydlíš v Americe, tak v Americe, třeba na Floridě, se Vietnamci původem z Prahy sejdou, aby se pozdravili a popovídali si. Většinou tak, aby se viděli jednou nebo dvakrát za rok.“ (Patrik, 22 let).

Do budoucna by si většina informátorů chtěla nadále udržovat své nejdůležitější vietnamské tradice a zvyky a zároveň by je chtěla předat dál svým dětem. Důvodem je především uchování si své vietnamské kultury, která má v jejich životech důležité místo. Někteří uvedli, že chtějí, aby jejich budoucí děti měly povědomí o některých vietnamských tradicích a zvycích, ale nechají jim svobodou vůli při rozhodování, zda budou chtít tyto tradice a zvyky dodržovat či nikoliv.

4.2.6 Vietnamské obřady

Naprostá většina informátorů se zúčastnila alespoň jedné vietnamské svatby. Všichni informátoři se shodují, že nejčastějším a nejoblíbenějším místem, kde se Vietnamci v ČR oddávají, je pražská Sapa, respektive restaurace v Sapě, která se nazývá Dong Do. Mimo Sapu jsou nejčastějšími místy pro uspořádání vietnamské svatby velké restaurace nebo určitá kulturní centra, jako například taneční sály. Podmínkou je velký prostor, kam se vejde několik stovek lidí a dále pódium, jelikož během oslavy probíhá

záabavní program s muzikou apod. Vietnamská svatba v ČR je charakteristická tím, že se jí účastní až několik stovek lidí a je finančně velmi nákladná.

Před samotnou svatbou probíhají návštěvy obou rodin ze strany snoubence a snoubenky, kde se rodiny domlouvají a schvalují budoucí sňatek mezi snoubenci, zároveň s sebou rodina snoubence přináší různé dary apod. Když dojde na svatební den, sejde se mnoho hostů a probíhá samotná slavnost. Na svatební hostině se nachází velké množství jídla pro všechny hosty, je zde jeden moderátor, který moderuje celou hostinu a stará se o zábavu všech zúčastněných. Podle informátorů je tento moderátor skoro na všech vietnamských svatbách stejný, přičemž je oděný do výrazného barevného obleku. Častou aktivitou je během svatební hostiny zpěv a karaoke nebo rozlévání šampaňského do pyramid vytvořené ze skleniček. Většina informátorů se shoduje, že vietnamská svatba je velmi neosobní, právě kvůli velkému počtu hostů, kteří se často mezi sebou a s novomanželi neznají. Pokud se mezi hosty nachází hodně Čechů, leckdy si novomanželé najímají tlumočnicka, který pak překládá vše, co při hlavním programu zazní. Asi nejtypičtější zvykem během hostiny je předávání svatebního daru novomanželům v podobě financí, které většinou pokryjí veškeré náklady na svatbu a zároveň slouží jako příspěvek na budoucí soužití. Kromě toho se během oslavy pronáší proslovy ze strany ženicha i nevěsty, předávají se dary nevěstě v podobě šperků apod.

„Většinou ta svatba probíhá v Sapě. Vypadá to tak, že se tam nachází 4 nebo 5 řad stolů, kam si všichni sednou a sní si večeri o 12 nebo 11 chodech a jako svatební dar dávají obálku s penězi pro nevěstu a ženicha. Po jídle se gratuluje novomanželům a pak se odejde. A to je asi všechno. Přijde mi to hodně neosobní, protože na tu svatbu přijde velký počet lidí a spousta z nich jsou kamarádi nebo známí rodičů novomanželů, takže je tam často vysoká pravděpodobnost, že ty hosty ani neznáš. Ale musíš se vždycky usmívat, a když ti pograttulují, tak poděkuješ, že přišli a tak. Je to takové bizarní a zajímavé a rozhodně bych doporučila všem, pokud mají možnost se vietnamské svatby zúčastnit, aby to pro srovnání udělali“ (Martina, 26 let).

„Je tam tuna lidí, je tam tuna jídla. Je to tak, že je tam strašně lidí, je tam program na pódiu, v podstatě je to taková show skoro až, všichni se baví a jedí. Potom tam jsou i takové ty malé petardy. Potom je tam diskotéka a zároveň je to příležitost pro to, aby se Vietnamky dobře oblékly“ (Julie, 20 let).

Podle informátorů lze najít určité rozdíly ve vietnamské svatbě v Čechách a ve Vietnamu, kdy ve Vietnamu je svatba více tradiční a více se zaměřuje na různé rituály. Co se týče počtu hostů, zábavy a předávání dárků, je však samotný průběh podobný. Pro snoubence je typické, že často pochází z vesnic nebo měst, které se nachází blízko sebe. Nestává se tak často, že by každý z novomanželů pocházel z jiné části Vietnamu. Zároveň by se měla udržovat určitá věková hranice, kdy by se Vietnamci měli oddávat. Informátoři uváděli, že horní věková hranice pro ženu je 26 let a pro muže 30 let, avšak ideální věk se pohybuje někdy kolem 20 let u ženy a 25 u muže, přičemž ve Vietnamu je toto pravidlo striktnější proti České republice.

„Ve Vietnamu je to podle mě nižší, než pro Vietnamce žijící tady. Ale ve Vietnamu je ta hranice podle mě 19, 20 let a tady se to zvyšuje s tím, že ty děti mají už takové evropské myšlení a už úplně nezapadají do škatulky, takže si myslím, že tady je to vyšší. Kdybych to měla brát tak, jak to berou děti, které jsou ještě hodně ovlivněné Vietnamem a vietnamskými rodiči, jako například moje kamarádka, ta už mi říkala, že se vdává strašně pozdě a vdala se ve 24 letech. Takže dejme tomu, že pro ni by bylo akorát tak ve 22 a pro mě je akorát ve 30 třeba. Takže to záleží na tom, jak hodně si ovlivněn těmi rodiči a myslím si, že třeba děti, které vyrůstají v jiných městech než v Praze, jsou více ovlivněny“
(Anička, 26 let).

Obrázek 1 Vietnamská svatba

Zdroj: archiv informátorky

Datum pořízení: 12. 4. 2015, Ninh Binh, Vietnam

Obrázek 2 Předávání prstýnků během obřadu

Zdroj: archiv informátorky

Datum pořízení: 12. 4. 2015, Ninh Binh, Vietnam

Někteří informátoři také popsali, jak vypadá vietnamský pohřeb. Podobně jako svatba je i pohřeb událostí, které se účastní mnoho lidí. Nejprve se tělo zemřelého uchovává přibližně dva dny v domově rodiny, kam postupem času přichází hosté, aby se rozloučili a projevíli zesnulému úctu. Jelikož i pohřby jsou velmi drahou záležitostí, nosí hosté smutečního obřadu rodině zesnulého peníze v obálkách, jakožto dar, který přispěje na uhrazení nákladů za pohřeb. Například Eva (26 let) uvedla, že dům, ve kterém byl její dědeček na dva dny uložen, aby se s ním mohli známí rozloučit, byl ozdoben zlatem a střežen vojáky, kteří mu později vzdávali holt. Důvod této velké slavnosti spatřuje v tom, že dědeček byl známý a oblíbený spisovatel. V den samotného pohřbu se koná smuteční průvod, kdy by nejmladší chlapec v rodině měl jít v čele a zbytek nejbližších naopak na konci průvodu. Průvod je doprovázen brekem pozůstalých, který vyjadřuje úctu zemřelému.²⁵ Velmi často se stává, že si rodina zaplatí člověka, který brečí za ostatní.

„Moje mamka jela do Vietnamu za tátu, když umřela babička, jakože mamka táty a jí třeba nebylo moc do breku a nebrečela, tak za ní přišli nějakí lidé a řekli jí, že budou brečet za ni, jakože to byli nějakí lidé, kteří se tím živili. Že to byli lidé, co brečí za peníze a umí se sami rozbrečet. A oni potom brečeli tak hodně, že se moje máma z toho taky rozbrečela“ (Linda, 24 let).

Během průvodu a celého smutečního obřadu nosí rodina bílé oblečení, jelikož s pohřby ve Vietnamu se tradičně pojí bílá barva. Průvod končí na místě, kde se člověk poté pohřbí. Pohřbívá se celé tělo uložené do rakve a takto se v zemi uchovává několik let, většinou 3–5 let, aby se tělo stihlo rozložit.²⁶ Po třech až pěti letech se rakev vyhrabe a ostatky se přemístí do určité nádoby, většinou porcelánové, dostatečně velké pro uchování ostatků. Mezitím se rodina poradí s věstci o tom, kam se nově uchované ostatky opět pohřbí. Věštba je složitá a probíhá většinou podle data narození zemřelého a podle lunárního kalendáře. Patrik (22 let) uvedl, že na vesnici, kde žil, se ostatky zakopávaly například do hor, aby byl zemřelý blíže k nebi. Stává se však, že se ostatky pohřbí také v údolí, záleží na tom, kde má rodina většinu svých předků. Jelikož většina preferuje mít

²⁵ Podle Evie (21 let) by naopak nejbližší rodinní příslušníci zesnulého neměli brečet, jelikož to symbolizuje jeho zneuctění. Tento opačný názor může souviset například s jinými rituály během pohřbu, které se mění s regiony ve Vietnamu, nebo náboženským vyznáním Vietnamců.

²⁶ Evie (21 let) také uvedla, že pokud se v tom samém roce, kdy se plánují ostatky zemřelého vyhrabat, narodí rodině dítě, odloží se termín vyhrabání ostatků na další rok. Sama uvádí příklad, kdy její rodina chtěla vyhrabat ostatky dědečka, avšak v tom samém roce se v rodině narodilo dítě, tím pádem se tento proces přesunul na další rok. Další rok se však znovu narodilo v rodině dítě a proces vyhrabání ostatků se znovu posunul na další rok.

celý rod pohromadě. Při druhém pohřbívání zemřelého se již klade větší důraz na vzhled hrobu. Vietnamci často pořizují zdobené náhrobní kameny nebo staví okolo hrobu různé altánky apod. Pohřbením však celkový proces nekončí. Po smrti nastává období smutku, kdy Vietnamci nosí kus černé látky na hlavě nebo na paži. Dále se každý den po smrti rodinného příslušníka dává na oltář jídlo a provádí se modlitby za zesnulého. Po 49 dnech se opět ukládá na oltář část oběda a večeře a po 100 dnech od smrti pořádá rodina smuteční hostinu. Ta poté probíhá každoročně při výročí úmrtí, čímž rodina vzdává holt zesnulému.

Obrázek 3 Průvod vesnicí během pohřbu

Zdroj: archiv informátorky

Datum pořízení: rok 2017, Bắc Ninh, Vietnam

Obrázek 4 Vietnamský pohřeb

Zdroj: archiv informátorky

Datum pořízení: rok 2017, Bắc Ninh, Vietnam

V České republice se vietnamský pohřeb odlišuje od toho ve Vietnamu. Většina informátorů neměla osobní zkušenosti s pohřby, avšak podle doslechu od ostatních Vietnamců, nebo po zhlédnutí nahrávek²⁷ z pohřbů, uváděli dva nejčastější způsoby, jak se postupuje při úmrtí vietnamského občana v České republice. Jedním z nich je klasický pohřeb, který je rozšířen i mezi většinovou populací a druhou variantou je zpopelnění zemřelého a následné posláání urny s popelem zpět do Vietnamu. Podle informátorů se klasický pohřeb většinou pořádá, když zemřelý nemá ve Vietnamu rodinu, která by se postarala o převezení ostatků. Nebo si klasický pohřeb může rodina zvolit sama, kdy Linda (24 let) například tvrdí, že ve Vietnamu je problém s místem, kam by lidé mohli pohřbít své rodinné příslušníky a navíc je převoz urny finančně nákladný.

„Většinou se obřad koná v českém kostele nebo krematoriu nebo někde takhle u hřbitova a také se zase sejdou všichni. Ale je to smutné, je vidět, že to tu rodinu vždy dostane. Nakonec to dopadá úplně stejně. Funguje stejný princip obálek, že se dávají prostě peníze. Stejně jako na svatbách se dávají peníze na svatbu, tak na pohřbu se zase dává ten příspěvek, nebo ne příspěvek, ale taková ta pomoc jako k tomu úmrtí a k těm, v uvozovkách, starostem po tom. Ale jinak je to smutné. [...] v Čechách je to pak různé. Jsou rodiny, které spalují a potom berou popel do Vietnamu a pak jsou zase rodiny, které pohřbívají tady“ (Tinni, 23 let).

„Nevím, jestli zesnulého pošlou zpátky do Vietnamu, to asi záleží na té rodině. Ale jeden známý nám takhle umřel a měl normální český pohřeb. A ptala jsem se i rodičů, když mi umřela babička, jestli taky chtějí takový pohřeb a oni říkali, že chtějí klidně normálně český tady. Protože ten pohřeb je strašně drahý, musíš to všechno zaplatit ty a je to hodně drahé. Sice ti lidé dají nějaké peníze, ale většinou je to dražší. [...] Třeba moje babička a děda byli kremováni, protože tam asi taky není moc místa. My třeba máme už koupené pozemky ve Vietnamu na to, kam všechny v rodině pohřbí a tam je to takové malé, takže se tam asi vejdou jen ty urny“ (Linda, 24 let).

²⁷ Někteří informátoři uvedli, že Vietnamci si veškeré významné události, jako je svatba nebo pohřeb, natáčejí na video, aby si tak uchovali vzpomínku na tyto významné dny. Proto řada informátorů dokázala mluvit o pohřbech, jako by se jich sama zúčastnila. Natáčí se tak celý proces od rozloučení se zesnulým až po samotné pohřbení zesnulého.

4.2.7 Dílčí závěr kvalitativního výzkumu

Výsledky kvalitativního výzkumu ukazují, že informátoři v současné době žijí na pomezí dvou vzájemně odlišných kultur, a to české a vietnamské. Většina se cítí být plně integrovaná do české společnosti, avšak stále si zachovává své vietnamské hodnoty, které přejala od svých rodičů během výchovy. Česká republika se pro některé stala místem, kde mají vytvořené určité zázemí a kam se mohou kdykoliv vrátit. Zároveň však neztrácejí kontakt s Vietnamem, zejména se svými příbuznými, kteří ve Vietnamu žijí. Zemi, která pro některé znamená druhý domov, pro jiné zase kořeny, navštěvují od dětství až dodnes. Ačkoliv v poslední době nemá většina informátorů dostatek času, a proto Vietnam několik let nenavštívila, plánuje v co nejbližší době Vietnam opět navštívit, kdy někteří by zároveň rádi využili této návštěvy k lepšímu poznání vietnamské kultury a celé země.

V současné době nedokáží informátoři přesně určit, zda se cítí být spíše Čechy či Vietnamci. Majoritní společnost a kultura je ovlivňuje na každém kroku. Situace, ve kterých se každodenně ocitají, je nutí k uvědomění si, kam sami sebe vlastně zařazují. Občas si vzpomenou na svou výchovu a své vietnamské hodnoty, které jim pomohou při řešení různých situací, jindy zase využívají znalostí a zkušeností, které pochytili v české společnosti. Tak či onak často přepínají mezi dvěma identitami.

Podobně je tomu také při používání jazyka. Ačkoliv všichni častěji používají češtinu při každodenních konverzacích, velký význam v jejich životech má i vietnamština. Ta je primárním jazykem při dorozumívání se s rodiči a sekundárním při běžných konverzacích s vietnamskými přáteli. Tento jazykový dualismus je významným prvkem při zachování si jak české, tak vietnamské kultury. Často se však stává, že vietnamština je na úkor češtiny potlačována a tím se většině informátorů horší například slovní zásoba ve vietnamštině či písemný projev.

Informátoři v současné době slaví jak české, tak vietnamské svátky. Nejčastějším a nevýznamnějším svátkem je Nový lunární rok, který slaví všichni dotazovaní. Vietnamské svátky jsou pro všechny obdobím klidu a časem strávený s rodinou. Někteří jezdí i přes celou republiku, aby o svátky mohli být s rodinou, jiní zase během svátků navštěvují ostatní Vietnamce, aby spolu všichni oslavili příchod Nového lunární roku. Kromě Nového lunárního roku slaví informátoři také svátky učené převážně dětem nebo dodržují tradice, při kterých uctívají své zesnulé příbuzné a předky. K tomu mají všichni doma v rodině oltář předků, kam během svátků dávají různé obětiny, aby i duchové předků

byli součástí oslav. Kult předků má důležité postavení u většiny informátorů, jelikož sami uvedli, že by v této tradici rádi pokračovali. Kromě vietnamských svátků a tradic, dodržují informátoři také některé české svátky, z nichž nejvýznamnější roli mají Vánoce. Někteří informátoři je dodržují pouze v rámci předávání dárků, jiní zase jako rodinnou sešlost. Kromě Vánoc uváděli informátoři například Velikonoce, které jsou významné spíše pro informátory mužského pohlaví.

Významnou roli pro Vietnamce hrají také tradiční obřady jako svatba a pohřeb. Informátoři se shodují, že vietnamská svatba vždy znamená obrovskou hostinu s velkým počtem hostů, řádově ve stovkách. Občas se informátoři shodovali v tom, že vietnamské svatby jsou neosobního charakteru a je to spíše „show“ pro všechny zúčastněné. Svatby jsou velmi nákladné, a proto je zvykem přinést dary v podobě financí. Pro vietnamskou společnost je charakteristická patrilokalita, a proto je zvykem si po svatbě odvést nevěstu do domu ženicha, kde spolu manželé později zakládají rodinu. Kromě svateb je u Vietnamců významnou událostí i úmrtí člověka. O pohřeb se stará rodina zesnulého a stejně jako svatba i pohřeb je velmi finančně nákladný. Informátorů, kteří se zúčastnili vietnamského pohřbu, bylo jen několik a všichni se shodují, že se jedná o smutnou událost, při které se dodržují různé zvyky a tradice, které slouží jako prostředek pro vyznání úcty zesnulému.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem si vietnamská mládež v ČR zachovává své tradice a zvyky, jaké vietnamské tradice a zvyky v současnosti v Čechách dodržuje a v neposlední řadě také jak vnímá proměnu těchto zvyků vlivem života v České republice.

Současná jedenapůltá a druhá generace Vietnamců žijící v České republice se nachází na pomezí dvou světů, českého a vietnamského. Od malička ji rodiče vedou k tomu, aby vyznávala vietnamské hodnoty a vzorce chování, zároveň však v dětství navštěvuje české školky a školy a podstatnou část tráví u českých chův, kde přichází k prvním kontaktům s českou společností a kulturou. Během celého života tak mladí Vietnamci přejímají hodnoty z obou kultur, což je patrné například ve znalosti jak vietnamského, tak českého jazyka. Ačkoliv oba jazyky zvládají na velmi dobré úrovni, češtinu, jakožto jazyk majoritní společnosti, v současné době používají mnohem častěji. Vliv obou kultur lze spatřovat také v poměrně vyrovnaném počtu vietnamských a českých přátel, kdy si s každou skupinou více rozumí v tématech, které se vztahují ke každodenním problémům té či oné skupiny.

V současné době hrají stále významnější roli v životě mladých Vietnamců také vietnamské svátky, tradice a zvyky, které v České republice dodržují. Ačkoliv mladí Vietnamci v současné České republice slaví různé vietnamské svátky, největší význam pro ně má Nový lunární rok. Vietnamské svátky, tradice a zvyky se mladí Vietnamci snaží zachovávat ve své tradiční podobě tak, jak je tomu dnes ve Vietnamu. Jedním z projevů je rodinná soudržnost, kdy se během oslav sejde celá rodina pohromadě i přes to, že mladí Vietnamci již s rodiči nebydlí. Často tak překonávají značnou vzdálenost a cestují přes celou republiku, aby byli na svátky s celou rodinou pohromadě. Dalším projevem je sdružování se Vietnamců a navštěvování vietnamských kulturních center v rámci oslav vietnamských svátků a s nimi spojených tradic a zvyků. V současnosti se během roku konají po celé České republice různé události, které se pojí s oslavami vietnamských svátků, kdy se Vietnamci scházejí podle toho, z jaké části republiky pochází. Zároveň se mladá generace Vietnamců čím dál více zajímá o kult předků, který je významný při všech důležitých oslavách a s nímž je spojeno mnoho tradic a zvyklostí.

Ačkoliv se vietnamská mládež cítí být ovlivňována majoritní společností při zachovávání si svých zvyků a tradic, nepocituje určitou proměnu v charakteru oslav

a dodržování vietnamských zvyků, jelikož si je po celý život zachovává ve stejné podobě. V některých případech se jedná pouze o percepci vietnamských svátků, kdy v dnešní době příkládají někteří Vietnamci svým svátkům větší význam než dříve. Vliv české společnosti lze spatřovat v dodržování také některých českých svátků, především Vánoc, které však mladí Vietnamci slaví spíše okrajově.

Díky zvyšujícímu se zájmu mladých Vietnamců o vietnamskou kulturu plánuje tato generace stále dodržovat své vietnamské tradice a zvyky a dále je v budoucnu předávat svým dětem. S uznáním Vietnamců za oficiální národnostní menšinu České republiky je tento plán reálný a záleží na každém z nich, jak a v jaké míře hodlá ve svých zvycích pokračovat a dále je předávat.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Literatura

BAREŠOVÁ, Ivona. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 126 s. ISBN 978-80-244-2645-7.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.

BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR I. část*. In: *Integrace cizinců na území České republiky (Výzkumné zprávy a studie vytvořené na pracovištích Akademie věd České republiky na základě usnesení vlády České republiky č. 1266/2000 a 1260/2001) AV ČR*, Praha 2003. s. 7–184.

BROUČEK, Stanislav. *Vietnamské etnikum v lokálním prostředí české majority*. MZV, Praha, 2002, 84 s.

ČERNÍK, Jan, KOCOUREK, Jiří a Eva PECHOVÁ, ed. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

DRBOHLAV, Marcel a David KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme, aneb, (Ne)zdravá konkurence*. Vyd. 1. Praha: Prime Safety, 2012, 130 s. ISBN 978-80-903906-4-5.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007. 268 s. ISBN 978-80-7254-925-2.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014, 232 s. ISBN 978-80-7419-174-9.

HIRT, Tomáš; JAKOUBEK, Marek. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 80-868998-22-9.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2.

IČO, Ján. *Náboženství ve Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010, 38 s. ISBN 978-80-85394-74-0.

KOCOUREK, Jiří. Kořeny vietnamské migrace do ČR před rokem 1989. In: *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2006: 94-102. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v současné ČR. In: *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2006: 103-120. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

KOMERS, Petr. *Vesak – svátek narození Buddhy Šákjamuniho*. Bulletin klubu Hanoi, 2009, roč. 3, č. 3. 44-48.

KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza; PLAČKOVÁ, Andrea; TRAN VU, Van Anh. Vnitřní diferenciaci Vietnamců pro potřeby analýzy segregace cizinců z třetích zemí, rozšířená verze. Říčany u Prahy: Fuertos, 2013, 75 s.

LEONTIYEVA, Yana. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů: (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, 95 s. ISBN 80-733-0098-2.

LOZOVIUK, Petr. Etnická indiference a její reflexe v etnologii. In: HIRT, Tomáš; JAKOUBEK, Marek. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 80-868998-22-9.

MARTÍNKOVÁ, Šárka. Česko-vietnamské vztahy. In: *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2006: 85-93. Multikulturální inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Sociabilita vietnamského etnika v Praze*. In: UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0.

MEAD, George H. *Mind, Self, and Society: From the Standpoint of a Social Behaviorist*. Chicago: The University of Chicago Press, 1934. ISBN 0-226-51668-7.

MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-727-7255-4.

OBUCHOVÁ, L'ubica. *Zásnuby, sňatky, rozvody*. Praha : Česká orientalistická společnost, 2003. 127 s. ISBN 80-902510-6-4.

PECHOVÁ, Eva. *Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování*. Praha: La Strada Česká republika, 2007. 64 s.

PECHOVÁ, Eva. *Svátek středu podzimu (Tết trung thu)*. Bulletin klubu Hanoi, 2006, roč. 1, č. 1, 41-43.

PECHOVÁ, Eva. Vietnamské tradiční svátky a oslavy. In: *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H, 2006. Multikulturální inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

RAY, Nick a Wendy YANAGIHARA. *Vietnam*. Praha: Svojtka & Co., 2006. ISBN 80-7352-395-7.

RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0.

SULLIVAN, James. *Vietnam*. Brno: Computer Press, c2010, 272 s. ISBN 978-80-251-2193-1.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 215 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-808-6429-830.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana; et al. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. 1. Praha, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.

TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2010, 195 s. ISBN 978-80-7387-414-8.

VASILJEV, Ivo. Dynamika národních tradic a vlivů nového prostředí v životě vietnamské komunity v České republice. In: *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H: 121-129. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha : Etnologický ústav AV ČR, 1999. 223 s. ISBN 80-85010-19-4.

6.2 Elektronické zdroje

Cizinci podle kategorie pobytu a státního občanství k 31. 12. Český statistický úřad [online]. 2016b [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvokc=&katalog=31032&pvo=CIZ04&z=T>

Cizinci v ČR podle státního občanství 1994 - 2015 (31. 12.). Český statistický úřad [online]. 2016a [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Cizinci v ČR - 2016. Český statistický úřad [online]. 2016c [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr>

Country information and guidance: religious minority groups, Vietnam, December 2014. Gov.uk [online]. 2014 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/vietnam-country-policy-and-information-notes>

Hữu Ngọc – Borton, Lady. *Tết Trung thu: Mid-autumn festival.* Hà Nội: Thế Giới, 2005. [online]. 2005 [cit. 2017-03-01] 104 s. (dostupné z http://khenthainguyen.vn/Portals/0/ThongtinKHCN/11_7_2014/File_goc/Tettrungthu.pdf)

Informace k novému zákonu o státním občanství ČR. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2014 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

JIRIČKA, Jan. *Česko má nové oficiální národnostní menšiny. Vietnamce a Bělorusy* [online]. 2013 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vietnamci-oficialni-narodnostni-mensinou-fiq-/domaci.aspx?c=A130703_133019_domaci_jj

MEI. *Vietnamské pohřební rituály* [online]. 2013 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.asianstyle.cz/kultura/7800-vietnamske-pohrebni-ritualy>

Národnostní menšiny. Vlada.cz [online]. 2001 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví. Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30610>

Vězněné osoby cizí státní příslušnosti k 31. 12. 2015. Vězeňská služba České republiky [online]. 2015 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>

Vietnamese New Year (Tet). Vietnam online [online]. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.vietnamonline.com/tet.html>

Vietnamská národnostní menšina. Vlada.cz [online]. 2013 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

ZAJÍC, Jiří. *Vietnamské svatby* [online]. 2011 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://jirizajic.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=180595>

7 Přílohy

7.1 Příloha č. 1: Seznam otázek do polostandardizovaných rozhovorů

Identifikační otázky

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké je Vaše povolání?
3. Jaké je Vaše místo bydliště?
4. Jak dlouho žijete v ČR?

Důvody stěhování

1. Jaký byl Váš důvod pro příchod do ČR?
2. S kým jste do ČR přišel/přišla?
3. Měl/a jste v ČR už nějaké příbuzné či známé? Pokud ano, tak koho?
4. Co jste očekával/a od života v ČR?
5. S kým v ČR v současné době žijete?

Vztah k ČR vs. Vztah k Vietnamu

1. Co pro Vás znamená Česká republika?
2. Jste spokojený/á se životem a životními podmínkami v ČR?
3. Setkal/a jste se někdy během svého pobytu v ČR s diskriminací?
4. Představujete si svou budoucnost v ČR? Pokud ne, tak kde byste chtěl/a v budoucnu žít?
5. Jak často navštěvujete Vietnam?
6. Za jakým účelem navštěvujete Vietnam?
7. Jste v kontaktu se svou rodinou a příbuznými ve Vietnamu?
8. Co pro Vás znamená Vietnam?
9. Kdybyste měl/a říci jednu z těchto dvou zemí, která pro Vás znamená domov, která by to byla? A proč?

Sebereflexe

1. Jak vnímáte sami sebe z hlediska národnosti? Bylo tomu tak vždy?
2. Jste nábožensky založen/a?
3. Jaká národnost převažuje u Vašich přátel?
4. Je pro Vás při výběru partnera/partnerky důležitá jeho/její národnost?

Jazyk (čeština vs. vietnamština)

1. Mluvíte vietnamsky?
2. Jak byste ohodnotil/a Vaši vietnamštinu?
3. Kterým jazykem mluvíte momentálně častěji?
4. Jaký z těchto dvou jazyků má pro Vás v současné době větší význam?
5. Jak jste se jednotlivý jazyk naučil/a a dělalo Vám to problémy?
6. Jakým jazykem mluvíte se svou rodinou v ČR?
7. Jakým jazykem mluvíte častěji se svými vietnamskými přáteli v ČR?
8. Jaký jazyk chcete v budoucnu učit své děti?

České a vietnamské svátky, tradice a zvyky

1. Jaké konkrétní české svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?
2. Jaké tradiční vietnamské svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?
3. S kým nejčastěji slavíte tyto svátky?
4. Jak vypadá Vaše klasická oslava těchto svátků?
5. Jaký mají pro Vás tyto svátky a tradice význam?
6. Víte o určitých vietnamských kulturních centrech v ČR, kde se v rámci oslav vietnamských svátků Vietnamci sdružují? Popřípadě je v rámci oslav navštěvujete?
7. Máte doma ve své rodině oltář, kde uctíváte zesnulé příbuzné a předky?
8. Jak u Vás v rodině vypadá ceremonie spojená s uctíváním předků?
9. Hodláte v této tradici pokračovat?
10. Existují podle Vás určité rozdíly mezi oslavami vietnamských svátků a tradic zde v ČR a ve Vietnamu?
11. Vnímáte určitou proměnu ve Vašich rodinných tradicích během Vašeho pobytu v ČR?
12. Myslíte si, že v budoucnu budete stále dodržovat vietnamské tradice a zvyky ve stejné míře jako nyní?
13. Plánujete v budoucnu předávat své vietnamské tradice a zvyky svým dětem?

Vietnamské obřady

1. Navštívil/a jste někdy vietnamskou svatbu v ČR?
2. Jak taková slavnost probíhá?
3. Provádí Vietnamci nějaké rituály při svatbě v ČR?
4. Kam se nejčastěji chodí Vietnamci žijící v ČR oddávat?
5. Jaké jsou podle Vás rozdíly ve vietnamské svatbě v Čechách a ve Vietnamu?
6. Existuje určitá věková hranice, kdy by se Vietnamci měli oddávat?
7. Zúčastnil/a jste se někdy vietnamského pohřbu?
8. Jaké zvyky a tradice jsou typické při úmrtí člena rodiny?
9. Existuje pro Vietnamce jak v ČR, tak ve Vietnamu určité oblíbené pohřební místo?
10. Jaké jsou podle Vás rozdíly ve vietnamském pohřbu v Čechách a ve Vietnamu?

7.2 Příloha č. 2: Seznam otázek k dotazníkovému šetření

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2) Kolik je Vám let?

- Do 15 let
- 16-25
- 26-35

3) V jakém oboru pracujete?

- Studuji
- Nezaměstnaný
- Administrativa
- Bankovníctví a finanční služby
- Ekonomika
- Gastronomie a pohostinství
- Informační technologie
- Marketing a media
- Obchod-prodej
- Právní služby
- Státní správa
- Vzdělávání, věda a vývoj
- Zdravotnictví a farmacie
- Zemědělství, lesnictví a ekologie
- Ostatní

4) Jaké je Vaše místo bydliště?

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královéhradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Zlínský kraj
- Moravskoslezský kraj

5) Jaký je počet obyvatel města/obce, ve které žijete?

- Do 10 000 obyvatel
- 10.001 až 50.000 obyvatel
- 50.001 až 100.000 obyvatel
- 100.001 až 1 mil. obyvatel
- Nad 1 mil. obyvatel

6) Jak dlouho žijete v ČR?

- 0-5 let
- 6-10 let
- 11-15 let
- 16-20
- 21-25
- 26 let a více

7) Jaké je Vaše náboženské vyznání?

- Cao Dai
- Hoa Hao
- Buddhismus
- Hinduismus
- Křesťanství
- Islám
- Židovství
- žádné
- Jiné

8) Jaké konkrétní české svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?

- Vánoce
- Velikonoce
- Nový rok
- Pálení čarodějnic
- Dušičky
- Další

9) Jaké tradiční vietnamské svátky a s nimi spojené tradice a zvyky slavíte v ČR?

- Tet Nguyen Dan (vietnamský Nový rok),
- Svátek středu podzimu = Svátek dětí
- Svátek ducha rodinného krbu
- Vesak - Lễ Phật Đản (oslava narození Buddha)
- Svátek mrtvých (Thanh Minh)
- Letní slunovrat (Tết Doan Ngo)
- Den bloudících duší (Trung Nguyen)
- Zapalování vonných svíček 1. a 15. dne v měsíci
- Další

10) S kým nejčastěji slavíte tradiční vietnamské svátky?

- Rodina
- Přátelé
- Příbuzní
- Známi
- Partner
- Další

11) Který z níže uvedených svátků má pro Vás největší význam?

- Tet Nguyen Dan (lunární Nový rok),
- Svátek středu podzimu = Svátek dětí
- Svátek ducha rodinného krbu
- Vesak - Lễ Phật Đản (oslava narození Buddha)
- Svátek mrtvých (Thanh Minh)
- Letní slunovrat (Tiet Doan Ngo)
- Den bloudících duší (Trung Nguyen)
- Vánoce
- Velikonoce
- Dušičky
- Jiný

12) Které svátky a tradice pro Vás mají celkově větší význam?

- Jednoznačně české
- spíše české
- nedokáží přesně říci
- spíše vietnamské
- Jednoznačně vietnamské

13) Má Vaše rodina doma oltář k uctívání Vašich zesnulých příbuzných a předků?

- Ano
- Ne

14) Sdružujete se v rámci oslav vietnamských svátků v ČR s ostatními Vietnamci kromě Vaší rodiny?

- Ano
- Ne

15) Navštěvujete v rámci oslav vietnamských svátků v ČR Sapu či jiná vietnamská kulturní centra?

- Ano
- Ne

16) Existují podle Vás určité rozdíly mezi oslavami vietnamských svátků a tradic v ČR a ve Vietnamu?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

17) Ovlivňuje Vás nějakým způsobem majoritní společnost a kultura při udržování si vietnamských zvyků a tradic?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

18) Na stupnici 1 – 5 prosím určete, jakou hodnotu pro Vás má zachovávání si vietnamských tradic a zvyků (kdy 1 znamená žádnou hodnotu a 5 znamená nejvyšší hodnotu)

1 – 2 – 3 – 4 – 5

19) Hodláte si v budoucnu stále zachovávat své vietnamské tradice a zvyky?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

20) Plánujete v budoucnu předávat své vietnamské tradice a zvyky svým dětem?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

7.3 Příloha č. 4: Tabulky

Tabulka 2 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet respondentů	Procentuální podíl
Muž	44	40 %
Žena	65	60 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 3 Věk respondentů

Věk	Počet respondentů	Procentuální podíl
Do 15 let	10	9 %
16-25	81	74 %
26-35	18	17 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 4 Obor zaměstnání respondentů

Obor zaměstnání	Počet respondentů	Procentuální podíl
Studium	83	76 %
IT technologie	4	4 %
Vzdělávání, věda a vývoj	4	4 %
Gastronomie a pohostinství	4	4 %
Obchod a prodej	3	3 %
Ostatní	11	9 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 5 Bydliště respondentů

Bydliště	Počet respondentů	Procentuální podíl
Hlavní město Praha	58	53 %
Středočeský kraj	13	12 %
Plzeňský kraj	6	5 %
Karlovarský kraj	6	5 %
Jihočeský kraj	4	4 %
Liberecký kraj	4	4 %
Moravskoslezský kraj	4	4 %
Jihomoravský kraj	3	3 %
Ústecký kraj	3	3 %
Olomoucký kraj	3	3 %
Pardubický kraj	2	2 %
Královéhradecký kraj	2	2 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 6 Velikost bydliště podle počtu obyvatel

Velikost bydliště dle počtu obyvatel	Počet respondentů	Procentuální podíl
Do 10 000 obyvatel	16	15 %
10.001 až 50.000 obyvatel	22	25 %
50.001 až 100.000 obyvatel	2	2 %
100.001 až 1 mil. obyvatel	11	10 %
Nad 1 mil. obyvatel	58	48 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 7 Vlastnictví oltáře předků

Vlastnictví oltáře předků	Počet respondentů	Procentuální podíl
Ano	91	83 %
Ne	16	15 %
Nevím	2	2 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 8 Sdružování v rámci oslav vietnamských svátků s ostatními Vietnamci

Sdružování v rámci oslav vietnamských svátků s ostatními Vietnamci	Počet respondentů	Procentuální podíl
Ano	75	69 %
Ne	34	31 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 9 Navštěvování vietnamských kulturních center v rámci oslav vietnamských svátků

Navštěvování vietnamských kulturních center v rámci oslav vietnamských svátků	Počet respondentů	Procentuální podíl
Ano	52	48 %
Ne	57	52 %
Celkem	109	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování